



DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

GÜRPINAR İLÇE ANALİZİ

EKONOMİK
YAPI

SOSYO
KÜLTÜREL
YAPI

ALTYAPI
VE
ULAŞIM

ÇEVRE
VE
ENERJİ

HAZIRLAYAN
Mustafa TURNA
Planlama, Programlama ve
Koordinasyon Birimi Uzmanı

Nisan, 2016



DAKA

DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

GÜRPINAR İLÇE ANALİZİ

HAZIRLAYAN

Mustafa TURNA

Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi Uzmanı

Nisan, 2016

GÜRPINAR İLÇE ANALİZİ

Yönetici Özeti

Kısaltmalar

AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
AVA	: Alansal Varlık Araştırması
BSTB	: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
ÇED	: Çevre Etki Değerlendirmesi
DAKA	: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
DAP	: Doğu Anadolu Projesi
DHMİ	: Devlet Hava Meydanları İşletmeleri Genel Müdürlüğü
HEM	: Halk Eğitim Merkezi
KB	: Kalkınma Bakanlığı
KDV	: Katma Değer Vergisi
KOBİ	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletme
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KSS	: Küçük Sanayi Sitesi
MDA	: Mevcut Durum Analizi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MTA	: Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü
MÜSİAD	: Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
SEP	: Stratejik Eylem Planı
TİM	: Türkiye İhracatçılar Meclisi
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
URA	: Uluslararası Rekabetçilik Analizi
VANOSB	: Van Organize Sanayi Bölgesi
VANTSO	: Van Ticaret ve Sanayi Odası
VATBO	: Van Ticaret Borsası
VİBSTM	: Van İl Bilim Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü
VİGTHM	: Van İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

İçindekiler

Yönetici Özeti	i
Kısaltmalar	ii
İçindekiler	iii
Tablo, Resim, Grafik ve Harita Listeleri	v
1. Tablo Listesi.....	v
2. Resim Listesi	vi
3. Grafik Listesi	vi
4. Harita Listesi	vii
1. Giriş.....	1
1.1. İlçeye Genel Bakış	1
1.2. İlçenin Coğrafi Yapısı	1
1.2.1 Coğrafi Konum ve İdari Sınırlar	1
1.2.2 Dağlar	3
1.2.3 Ovalar	4
1.2.4 Vadiler, Plato ve Yaylalar	4
1.2.5 Riskli Alanlar	4
1.2.6. Genel Toprak Yapısı	7
1.2.7. Akarsular, Göller ve Sulak Alanlar	9
1.2.8 Çayır ve Mera Alanları.....	10
1.2.9 Sıcaklık.....	11
1.2.10 Yağış	13
1.3. İlçenin İdari Yapısı	14
2. Sosyo-Kültürel Yapı.....	17
2.1. Nüfus	17
2.2. Göç	19
2.3. Eğitim.....	20
2.4. Sağlık	25
2.5. Spor	26
2.6. Sivil Toplum Kuruluşları	27
2.6.1. Dernekler	27
2.6.2. Vakıflar.....	28
3. Ekonomik Yapı.....	29
3.1. Tarım ve Hayvancılık	29
3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan	29

3.1.2. Bitkisel Üretim.....	32
3.1.3. Hayvansal Üretim	38
3.2. Sanayi	49
3.2.1. İstihdam ve Sosyal Güvenlik	50
3.3. Madencilik.....	52
3.3.1. Yeraltı zenginlikleri	52
3.4. Kültür ve Turizm.....	53
3.4.1. Kültür	53
3.4.2 Turizm.....	59
4. Altyapı ve Ulaşım.....	61
4.1. Altyapı	61
4.1.1 İçme Suyu	61
4.1.2. Atık Su ve Kanalizasyon	62
4.1.3. Katı Atık.....	63
4.1.4. İletişim ve Haberleşme	64
4.2. İlçede Ulaşım	65
4.2.1. Karayolları	65
5. Çevre ve Enerji	67
5.1. Çevre	67
5.1.1. Endemik Flora	67
5.1.2. Endemik Fauna	68
5.1.3 Yüzey ve Yer Altı Su Kaynakları	69
5.2. Enerji	70
5.2.1.Elektrik.....	70
5.2.2. Yenilenebilir Enerji	71
6. Sonuç ve Değerlendirme	77
KAYNAKÇA.....	79
İNTERNET KAYNAKLARI	79

Tablo, Resim, Grafik ve Harita Listeleri

1. Tablo Listesi

Tablo 1: Van İlinin Arazi Kullanım Durumu -----	8
Tablo 2: İlçeler Bazında Tarım Arazisi Kullanımı -----	11
Tablo 3: İlçede Farklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (°C)-----	12
Tablo 4: İl Genelinde Farklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (°C)--	12
Tablo 5: Van İli İklim Verileri-----	12
Tablo 6: Bölgede Yer Alan İlçe, Mahalle ile Bölgenin Yüzölçümüne İlişkin Genel Bilgiler, 2016-----	14
Tablo 7: Bölgede Yer Alan Köylerin İlçeye Uzaklığı İle Uzaklığı ve Nüfus Bilgileri, 2016 -----	14
Tablo 8: 2010-2015 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2015 -----	17
Tablo 9: Bölgede Bağımlılık Oranları, 2015-----	18
Tablo 10: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı-----	19
Tablo 11: Üç Büyük Şehirde Gürpınarlı, Vanlı ve TRB2’li Nüfusu Varlığı -----	20
Tablo 12: Gürpınar, Van, TRB2 Genel Eğitim Verileri -----	20
Tablo 13: Taşımalı Eğitim Yapan Okul Sayıları, HEM ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı -----	25
Tablo 14: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015-----	26
Tablo 15: Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2015 -----	26
Tablo 16: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2015 -----	27
Tablo 17: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2016-----	27
Tablo 18: Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2015 -----	28
Tablo 19: Bölgedeki Esnaf Faaliyet Alanlarının Dağılımı, 2015 -----	29
Tablo 20: Gürpınar, Van ve TRB2’de Tarım Alanları, 2015 (Dekar olarak) -----	29
Tablo 21: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı -----	30
Tablo 22: Gürpınar ve Van Tarım Alanları, 2015 (Dekar olarak) -----	30
Tablo 23: Bölgede Ürün Türlerine Göre Ekilen Tarla Alanı ve Üretim Miktarları, 2015 -----	33
Tablo 24: İlçede Ürün Türlerine Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2015 -----	34
Tablo 25: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri, 2015 (Ton olarak)-----	35
Tablo 26: İlçede Öne Çıkan Meyve Ürünleri, 2015 (Ton) -----	36
Tablo 27: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı-----	38
Tablo 28: Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı (Adet olarak)-----	41
Tablo 29: Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı -----	44
Tablo 30: İlçelere Göre Ortalama Kovan Sayısı, Ortalama Üretim, Ortalama Veri (2004-2013)-----	46
Tablo 31: Yıllar İtibariyle Bölgede Arı Kovanı Sayısı (Adet Olarak) -----	47
Tablo 32: İlçe, İl ve Bölgedeki Bal Üretimi, 2015-----	47
Tablo 33: Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Süt Üretimi (Ton) -----	48
Tablo 34: Bal, Bal Mumu Üretimi -----	49
Tablo 35: İlçedeki ve İldeki Türlerine Göre Faal Şirket Sayıları -----	50

Tablo 36: İlçedeki ve İldeki Türlerine Göre Askıdaki Şirket Sayıları	50
Tablo 37: İlçe Bazında Sanayide Kullanıma Göre Öne Çıkan Ürünler	50
Tablo 38: Gürpınar ve Van'da Alanlara Göre İstihdam Oranları	51
Tablo 39: Bölgede İşyeri ve İstihdam Verileri, 2015	51
Tablo 40: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015	51
Tablo 41: Gürpınar'da Maden Varlığı	52
Tablo 42: İlçe Kütüphane Bilgileri	54
Tablo 43: İlçede Bulunan Sit Alanları ve Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları	57
Tablo 44: Gürpınar'da Konaklama Kapasitesi, 2015	60
Tablo 45: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu	61
Tablo 46: Van İli ve Gürpınar İlçesi Baraj Verileri	61
Tablo 47: Kentsel Kanalizasyon Altyapısı Envanteri	62
Tablo 48: Kırsal Kanalizasyon Altyapısı Envanteri	62
Tablo 49: Van İli Vahşi Depolama Alanları	63
Tablo 50: Gürpınar İlçe Merkezinden Bazı İllere Karayolu Uzaklıkları	65

2. Resim Listesi

Resim 1: Yedisalkım Mağarasından erkek yaban keçisi figürü	55
Resim 2: Hoşap Kalesi	56
Resim 3: Çavuştepe Kalesi	57
Resim 4: Hoşap Kalesi	59
Resim 5: Hoşap Köprüsü	60

3. Grafik Listesi

Grafik 1: İlçede Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015	18
Grafik 2: Gürpınar'ın Nüfus Piramidi, 2015	19
Grafik 3: Okul Çağındaki Nüfusun Eğitim-Öğretim Düzeylerine Göre Yüzdesi	21
Grafik 4: Okulöncesi Seviyede Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015	22
Grafik 5: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015	23
Grafik 6: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları	23
Grafik 7: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015	24
Grafik 8: Eğitim durumu 2015 (% Olarak)	25
Grafik 10: Gürpınar İlçesi Aylara Göre, Günlük Ortalama Güneşlenme Süreleri (Saat)	75
Grafik 11: Gürpınar İlçesi Global Radyasyon Değerleri (kWh/m ² -gün)	76
Grafik 12: Gürpınar İlçesinde PV Tipi –Alan-Üretililebilecek Enerji	76

4. Harita Listesi

Harita 1: İlçe İdari Haritası-----	2
Harita 2: Van İli Topografyası-----	3
Harita 3: Van Deprem ve Fay Hattı Haritası-----	5
Harita 4: Gürpınar İlçesi Riskli Bölgeler -----	6
Harita 5: Gürpınar İlçesi Arazi Kabiliyeti Sınıfları-----	7
Harita 6: Gürpınar İlçesi Hidrolojik Yapı -----	9
Harita 7: Gürpınar İlçesi Çayır ve Mera Alanları -----	10
Harita 8: Yıllık Ortalama Yağış Miktarı-----	13
Harita 9: Van İli Arazi Haritası-----	31
Harita 10: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzecilik Alanları---	37
Harita 11: TRB2 Bölgesi Büyükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar -----	39
Harita 12: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar -----	42
Harita 13: TRB2 Bölgesi Arıcılığın Yoğunlaştığı Alanlar -----	46
Harita 14: Van İli Maden Kaynakları -----	53
Harita 15: Van İli Sit Alanları -----	54
Harita 16: Van İli Koruma Alanları -----	58
Harita 17: Depolama Alanları ve Atık Su Tesisleri-----	64
Harita 18: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü Karayolları Haritası -----	66
Harita 19: Van İli Endemik Flora Alanları -----	67
Harita 20: Van İli Endemik Fauna Alanları -----	68
Harita 21: Van İli Enerji Altyapısı-----	70
Harita 22: TRB2 Bölgesi Elektrik Üretim Santralleri-----	71
Harita 23: TRB2 Bölgesindeki Jeotermal Kaynaklar -----	72
Harita 24: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan HES Projeleri-----	73
Harita 25: Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası-----	74
Harita 26: Van'da Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası-----	74

1. Giriş

1.1. İlçeye Genel Bakış

Van'ın güneydoğusunda yer alan ilçenin eski adı Havasor olup Ermenice Have-tzor (Ataların Vadisi) kelimesinden türetilmiştir. Osmanlı döneminde de bu ad ile anılan ilçeye Cumhuriyet döneminde ise sularının çokluğuna istinaden dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından Gürpınar adı verilmiştir.

İlçeye bağlı Yedisalkım köyünde bulunan mağaralardaki resimlere dayanarak ilçenin M.Ö. 9. yüzyıldan beri yerleşim yeri olduğu tahmin ediliyor.

Zaman içerisinde Medler, Persler, Makedonyalılar, Partlar, Sasaniler, Müslüman Araplar, Bizanslar gibi pek çok medeniyete ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. II. yüzyılda Malazgirt Savaşı ile Selçuklu egemenliğine geçen ilçede daha sonra ise sırasıyla İlhanlılar, Celayir Oğulları, Akkoyunlular ve Safeviler egemenliklerini sürdürmüşlerdir.

1548 tarihinden sonra Osmanlıların hâkimiyetine girmiştir. Osmanlılar döneminde Van vilayetinin Hakkâri sancağına bağlı 2 nahiye 34 köy ile birlikte 16850 nüfuslu bir kaza olduğu Şemsettin Sami tarafından zikredilmiştir. (Sen, 1993)

1914 Birinci Dünya Savaşı'na kadar bu hâkimiyet devam etmiştir. 1914-1918 yılları arasında Rusların istilası ile başlayan ve bölgedeki Ermeni azınlığın desteklediği Rus işgali 1 Nisan 1918'e kadar devam etmiştir. 1 Nisan 1918'de ilçe düşman işgalinden kurtarılmıştır.

Cumhuriyet döneminde ise 1935'te ilçe yönetimi olarak teşkilatlanmıştır. 1936 senesinde Kirkgeçit'e kurulan ilçenin merkezi 1954 yılında şimdiki yeri olan Kızı'ya nakledilmiştir.

1.2. İlçenin Coğrafi Yapısı¹

1.2.1 Coğrafi Konum ve İdari Sınırlar

Yüzölçümü bakımından Van ilinin en büyük ilçesi olan Gürpınar, Merkez ilçelerin güneydoğusunda verimli bir ova üzerinde yer almaktadır. İlçenin yüzölçümü 4118 km²'dir.

İlçe 38° 30' kuzey enlemi ve 43° 22' doğu boylamlarının kesiştiği noktalarda bulunmaktadır.

Başkale, Edremit, Gevaş, İpekyolu, Saray ve Çatak ilçelerine sınırı vardır. Doğusunda Başkale, batısında Gevaş, kuzeyinde İpekyolu, güneyinde Hakkâri ili ile çevrilidir.

Deniz seviyesinden 1740 metre yükseklikte kurulmuş olup il merkezine olan uzaklığı 21 kilometredir. Gürpınar ilçesi ve mahalleleri yaklaşık 1700m ile 1800m arasındaki yüksekliklerde kurulmuştur. İlçenin

¹ Gürpınar Kaymakamlığı Web Sitesi (<http://www.gurpinar.gov.tr/>)

kuzey ve güneyine doğru gidildikçe yükseklik çok çabuk artarken doğu ve batı yönünde yükseklik daha yavaş artmaktadır. Yükseklik dikkate alındığında araştırma sahası dikdörtgen görünümü vermektedir.²

Gürpınar ilçesi doğuda Çakınlı ve Yatağan, kuzeydoğuda Çavustepe, güneydoğusunda Parmakkapı, batıda Köprüler ve Köklüköy, güneybatıda Gündoğan ve Sakalar köyleri ile sınırlandırılmıştır.

Harita 1: İlçe İdari Haritası



Kaynak: AVA Raporu

² Gürpınar Kasabası'nın Coğrafi Etüdü - Nizamettin Güleşçe syf: 23

1.2.2 Dağlar

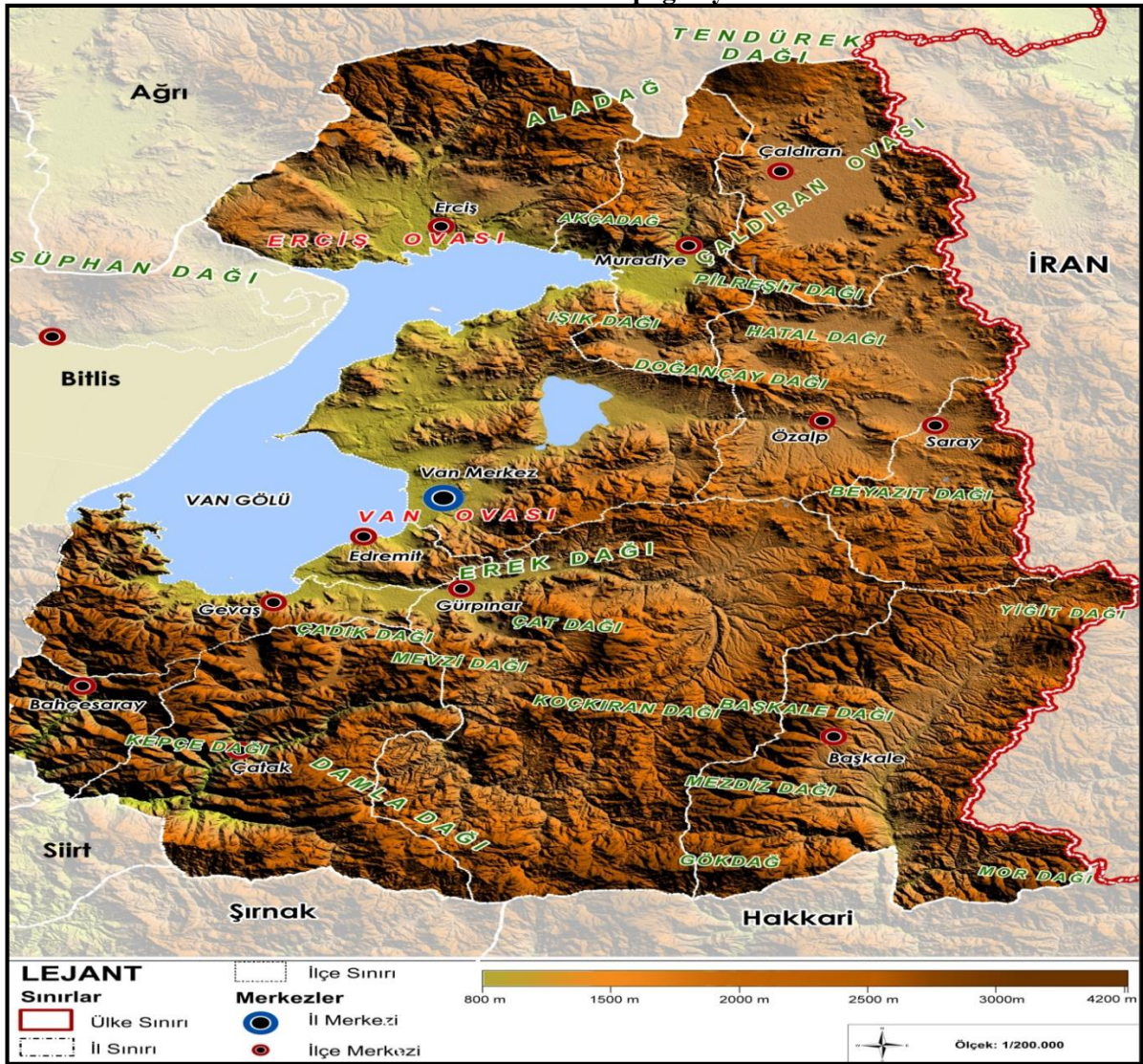
Van ili genel itibari ile engebeli bir bölgedir. Oran olarak ilin %53'ünü dağlar kaplamaktadır. Gürpınar ilçesi de benzer özelliklere sahiptir. İlçede birçok irili ufaklı dağ bulunmaktadır.

İlçede yer alan Hoşap suyu civarında, Manda Dağı ve Nacarabat Dağı bulunmakta olup bu dağların batı yamaçlarında ise geniş yaylalar bulunmaktadır.³

Gürpınar ilçesinin başlıca yüksek dağlar güneyde Gür ve Havşışemu Dağı (en yüksek doruğu 2362 m), doğusunda İspiriz Dağları (en yüksek doruğu 3668 m) batısında Sarıbulak Dağıdır (en yüksek doruğu 3387 m'dir). İlçenin kuzeyinde ise en önemli dağlarından olan, aynı zamanda inanç turizmi için de önem arz eden, ilçeye bağlı Alniak Köyü'nde bulunan 3684 metre yüksekliğindeki Başet Dağı'dır.

Ayrıca Gürpınar ile Güzelsu arasında Çat Dağı, güneybatıda Damla Dağı ve ilçenin doğusunda da Koçkiran Dağı yer almaktadır.

Harita 2: Van İli Topografyası



³ Gürpınar Kasabası'nın Coğrafi Etüdü - Nizamettin Güleşçe syf: 13

1.2.3 Ovalar

Van ili genelinde ovalar il alanın %14'ünü oluşturmaktadır. Bu ovaların en önemlilerinden biri de Gürpınar ilçesinde bulunan Hoşap Ovası olup yaklaşık olarak 180 km² bir alanı kaplamaktadır. Hoşap merkezinin güneydoğusunda yer almaktadır. Ovanın ortalama yükseltisi 2400 metre civarındadır.

1.2.4 Vadiler, Plato ve Yaylalar

Plato ve yaylalar, Van ili topraklarının %33'ünü kaplamaktadır. Platolar genellikle dağların arasında sokulurken, platoların III. zamanda oluştuklarına ilişkin belirtiler ve özellikler bulunmaktadır. Van'ın en önemli plato ve yaylaları Gürpınar ilçesinde yer alan Norduz bölgesinde bulunan yaylalardır.

Bunun yanında Van ilinin güneydoğusunda yer alan Hoşap Suyu civarında, Manda Dağı'nın eteklerinde ve Nacarabat Dağı'nın batı yamaçlarında da geniş yaylalar bulunmaktadır.

Gürpınar'ın en büyük platosu ise Güzelsu (Hoşap) bölgesinde yer almaktadır.

İlçedeki en önemli vadi Güzelsu (Hoşap) beldesi civarındadır. Norduz Yaylası'nın yüksek kesimlerinden doğan Hoşap Suyu Hoşap Ovası'na dek derin ama sarp olmayan bu vadide akmaktadır. Hoşap Vadisi, ilçenin Güzelsu beldesi merkezi yakınından Hoşap Ovası'na açılırken, Zerne Boğazı'nı geçerek Van Gölü'ne ulaşmaktadır.

1.2.5 Riskli Alanlar

Van Gölü ve İran sınırı arasındaki saha, tektonik olarak oldukça karmaşık bir yapıdadır. Bahsi geçen bu bölgede, deprem üreten ve deprem üretme potansiyeli taşıyan önemli tektonik yapılar bulunmaktadır. Bu nedenle deprem aktivitesi bakımından oldukça aktif olan bölgede bugüne kadar birçok yıkıcı deprem gerçekleşmiştir.⁴

Doğu Anadolu Fay Zonu'nun ve yerel fay zonlarının etkisi altında bulunmaktadır. İlçe ikinci derece deprem bölgesi içerisinde bulunmasına rağmen yapılar depremlerden zarar görmektedir. Bölgede meydana gelen depremlerde yıkım şiddetinin fazla olması, tektonik ve litolojik yapı gibi fiziki çevre özellikleri ile meskenlerde kullanılan yapı malzemesi ve inşaat tekniklerinin basit olmasının payı büyüktür. Nitekim arazinin kırık hatlar ihtiva etmesi; killi, kireçli ve alüvyal dolguların bulunması, yeraltı su seviyesinin yüksek olması depremin şiddetini artıran fiziki çevre faktörleridir.⁵

Riskli alanlar deprem, erozyon, çığ, sel vb. doğal afet riski taşıyan bölgeleri kapsamaktadır. Nitekim bu bölgeler, gerek yerleşim gerekse de tarım vb. ekonomik faaliyetler açısından risk oluşturduğu gibi diğer faktörler için de önem taşımaktadır.

İlçedeki yükseklik farklarından dolayı ilçenin kuzeyi kesimleri erozyon şiddetinin en yüksek olduğu yerlerdir. Ayrıca Gürpınar'ın güney kesimlerinde de heyelan olaylarına sıklıkla rastlanmaktadır. Yine

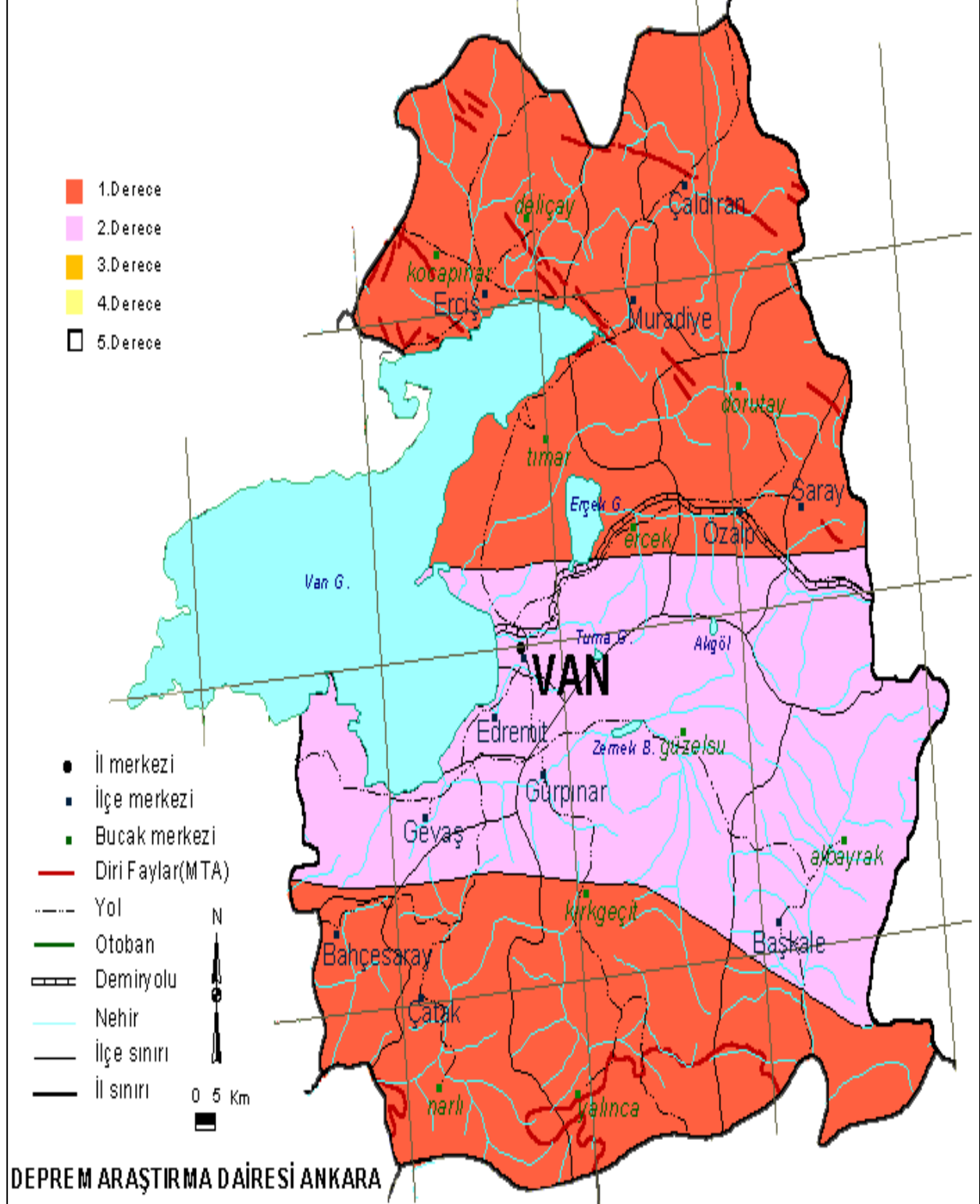
⁴ Van İli Çevre Durum Raporu, 2011

⁵ Gürpınar Kasabası'nın Coğrafi Etüdü - Nizamettin GÜLESCE

yükseklik farklarından kaynaklı ilçenin güney ve doğu kesimlerinde kaya düşmesi olaylarına rastlamak mümkündür.

Ayrıca ilçeye bağlı Gölardı Köyü ilçede sel riski yüksek olan tek bölgedir.

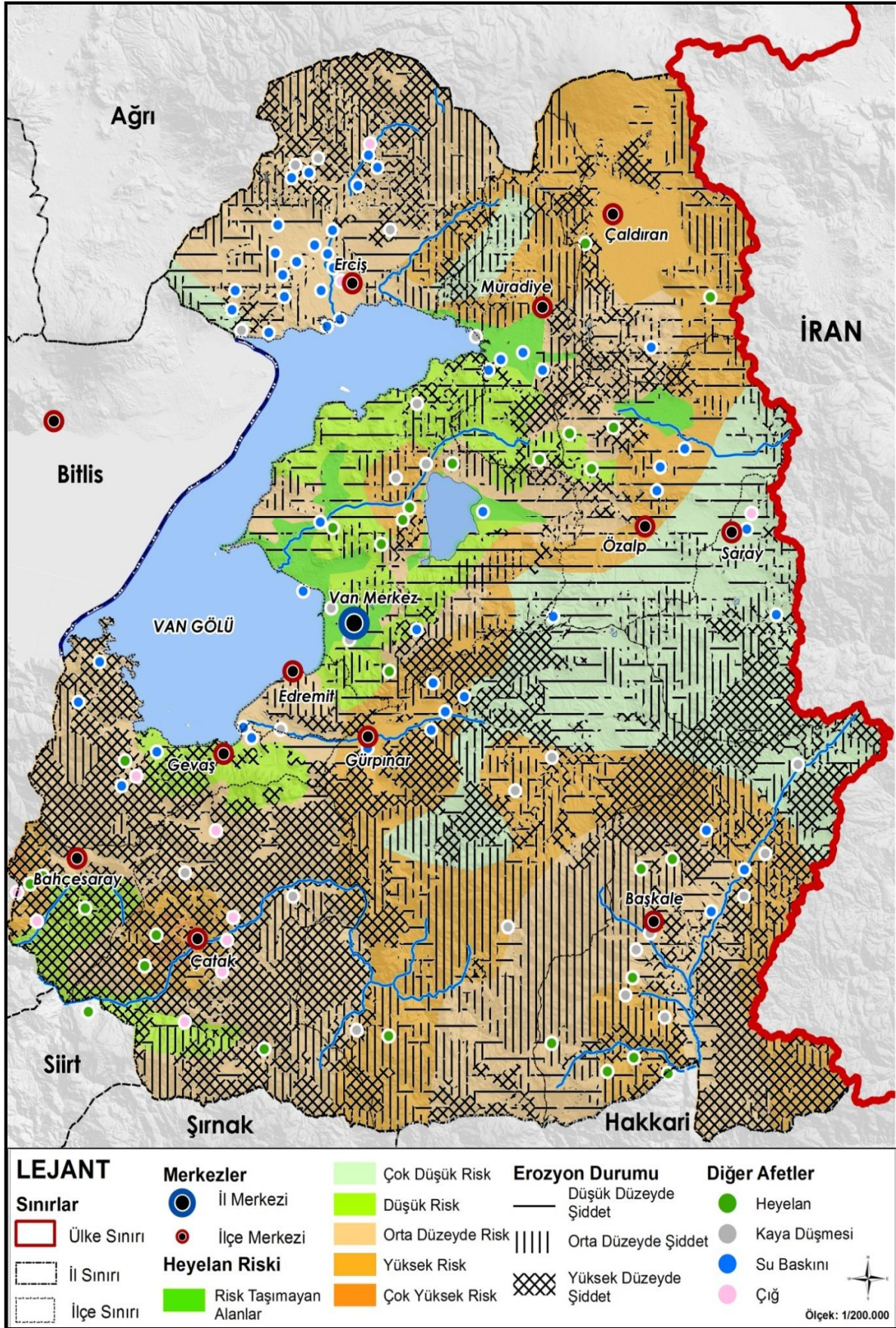
Harita 3: Van Deprem ve Fay Hattı Haritası



Kaynak: AVA Raporu

GÜRPINAR İLÇE ANALİZİ

Harita 4: Gürpınar İlçesi Riskli Bölgeler



Kaynak: AVA Raporu

1.2.6. Genel Toprak Yapısı

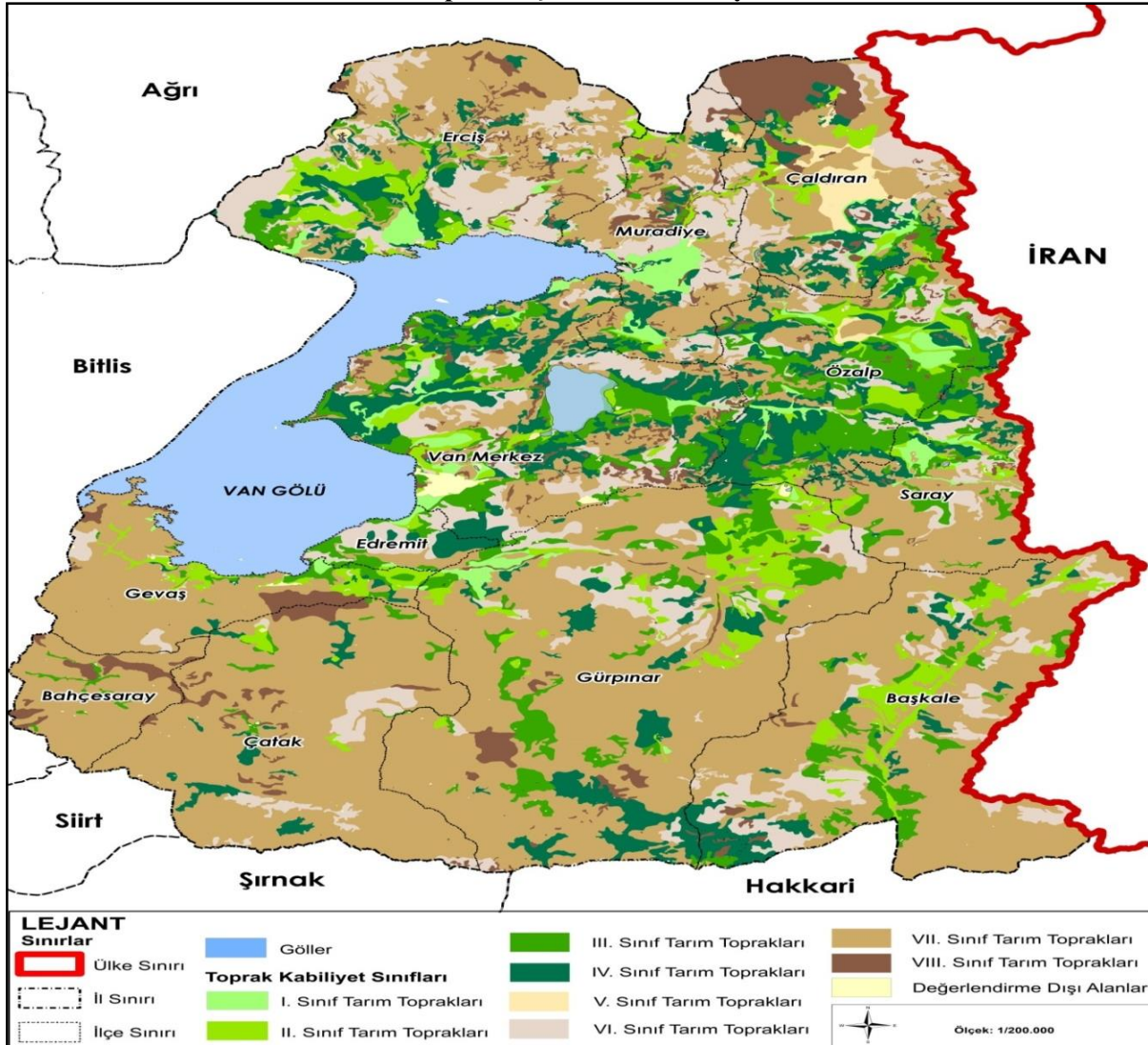
Gürpınar toprak yapısının büyük çoğunluğunu Harita 5'ten de kolayca anlaşılacağı üzere VII. sınıf tarım toprakları olarak tanımlanan kahverengi ve kestane renkli bozkır toprakları oluşturmaktadır.

VII. sınıf araziler kestane rengi topraklar, kireçsiz kahverengi orman toprakları, kahverengi orman toprakları ve kireçsiz kahverengi topraklardan oluşmaktadır. Bu sınıflandırma kabaca ihtiva ettikleri organik maddelere göre yapılmaktadır.

İlçedeki toprak oluşum olarak alüvyal topraklara örnek oluşturmaktadır. Bu topraklar akarsular tarafından taşınarak yığılmış düz veya düze yakın topraklardır.

Alüvyal topraklar Hoşap Çayı ve Şamran Deresi'nin faaliyetleri sonucu bu toprak grubu yaygınlık göstermiştir. Bu toprakların ana maddesi genellikle çakıldır. Bu topraklar 1. sınıf toprak olarak kabul edilmiş olup büyük bir kısmında sulı tarım yapılmaktadır.⁶

Harita 5: Gürpınar İlçesi Arazi Kabiliyeti Sınıfları



Kaynak: AVA Raporu

⁶ Gürpınar Kasabası'nın Coğrafi Etüdü - Nizamettin GÜLESCİ

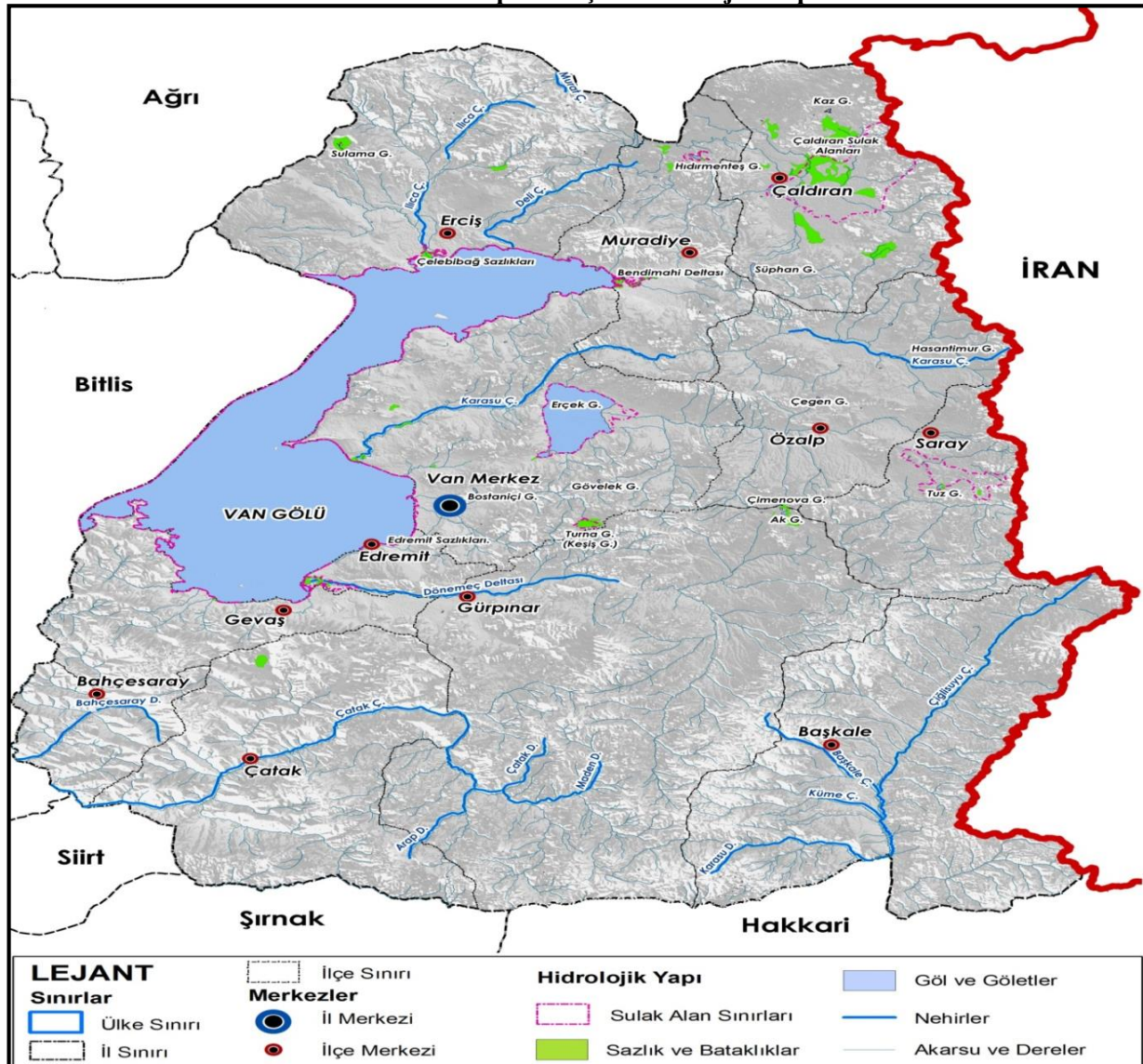
Tablo 1: Van İlinin Arazi Kullanım Durumu⁷

Arazi Kullanım	Alan Büyüklüğü (Ha)	Yüzde (%)
Akarsu-Dere Yatakları	257,81	0,01%
Göller - Göletler	190.400	9,14%
Baraj Gölü	1.871,18	0,09%
Sazlık ve Bataklık Alanlar	9.668,28	0,46%
Arıtma Tesis Alanı	16,24	0,00%
Depolama Alanı	4,49	0,00%
Ağaçlık Alan	108,39	0,01%
Fundalık Alanlar	90.111,01	4,32%
Orman Alanları	26.293,7	1,26%
Mera ve Çayırılık Alanlar	1.118.674,43	53,67%
Kuru Tarım Alanları	290.830,70	13,95%
Sulu Tarım Alanları	79.244,90	3,80%
Hayvancılık Tesisleri	14,05	0,00%
Dikili Tarım Alanları	62,05	0,00%
Havaalanı	266,47	0,01%
Liman ve İskeleler	22,06	0,00%
Üniversite Tesis Alanı	215,30	0,01%
Sanayi Alanları	226,61	0,01%
Küçük Sanayi Sitesi	127,84	0,01%
Organize Sanayi Bölgesi	139,14	0,01%
Taş - Kum Ocağı	4,68	0,00%
Turizm Tesis Alanı	8,56	0,00%
Askeri Alan	530	0,03%
Kentsel Yerleşik Alanlar	9.200,54	0,44%
Kırsal Yerleşik Alanlar	11.097,61	0,53%
Yerleşilemez Alan	254.803,64	12,23%
TOPLAM	2.084.200	100,00%

⁷ AVA raporundan alınmıştır.

İlçenin sınırları içerisinde yerüstü su kaynakları arasında deltalar da bulunmaktadır. Gürpınar ve Gevaş ilçeleri arasında bulunan 73,19 km² alana sahip Dönemeç Deltası bunun en önemli örneklerindendir.

Harita 6: Gürpınar İlçesi Hidrolojik Yapı



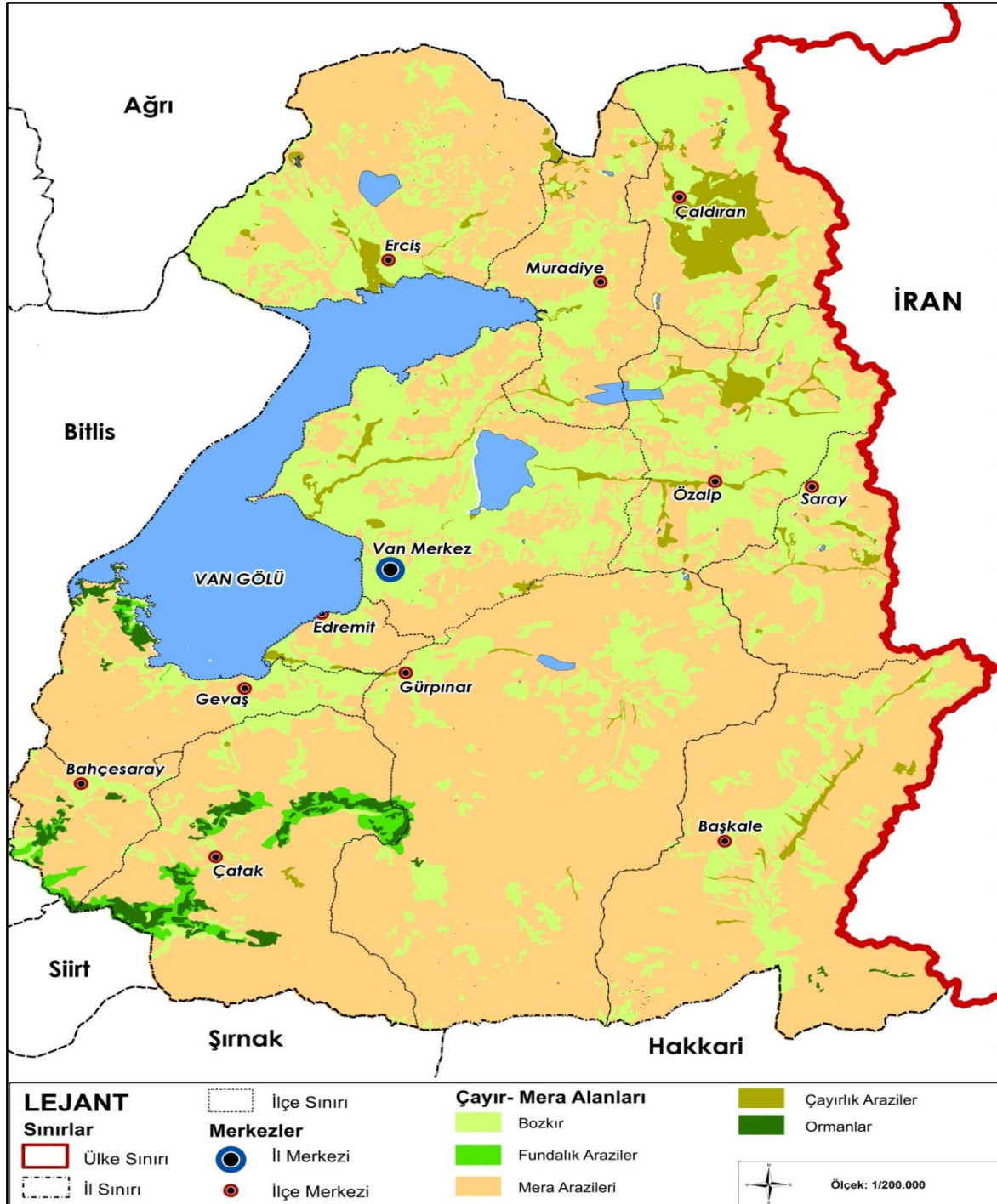
Kaynak: AVA Raporu

1.2.8 Çayır ve Mera Alanları

Mera alanları Van ili genelinde en baskın habitattır. Gürpınar ilçesinde ise mera alanları daha da yoğunlaşmaktadır. 2011 ÇED raporuna göre Gürpınar ilçesindeki mera alanlarının toplamı 316.648 hektardır. Bu da Gürpınar ilçesinin yaklaşık olarak %77'sine tekabül etmektedir.

Yine ÇED raporuna göre çayır alanları 18.973 hektarlık bir alan kaplamakta olup bu da Gürpınar ilçesinin %5'ine tekabül etmektedir.

Harita 7: Gürpınar İlçesi Çayır ve Mera Alanları



Kaynak: AVA Raporu

Tablo 2: İlçeler Bazında Tarım Arazisi Kullanımı

İlçeler	Toplam	Tarım Arazisi Alanı (Ha)			
		İşlenen Tarım Arazisi		Nadas Alanı	Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi (ha)
		Sulanan	Sulanmayan		
Merkez	73.771,1	12.359,8	24.719,9	26.445,5	10.246
Bahçesaray	3.754,8	847,6	2.119	191,3	596,9
Başkale	42.108,7	20.332,9	13.332,9	4.993,9	3.449
Çaldıran	27.620,1	8.140	8.446,5	8.550,5	2.483,1
Çatak	20.443,1	8.530,9	4.233,3	4.195	3.483,9
Edremit	11.610	5.917,9	1.972,6	1.919,5	1.800
Erciş	56.077,9	13.726,7	11.164,6	18.086,6	13.100
Gevaş	7.656,4	6.548,4	854	236	18
Gürpınar	49.394,7	26.403,6	5.675,9	16.065,2	1.250
Muradiye	37.352	8.080,9	7.593	16.678,1	5.000
Gürpınar	32.971,5	3.673,8	13.541,4	13.734,2	2.022
Saray	9.436	3.117,2	4.881,1	437,7	1.000
Toplam	372.196,3	117.679,8	98.534,1	111.533,5	44.448,9

Meralar ilçenin en önemli kaynaklarıdır. Yörede hayvancılık meraya dayalı olarak yapılmaktadır. Fakat ilçede atıl durumda olan meraların da kullanılması gereklidir. Hayvancılıkta yem bitkileri üretimi en önemli unsurlardan biridir.

Yayla ve meraların kullanılmadığı bir koyunculuk ekonomik olamaz. Öbür tarafta bunları kullanırken de bilinçsiz ve aşırı otlatmaların da meraları tükettiğine dikkat etmek gerekmektedir.

İlçede meralar üzerindeki baskının azaltılması gerekmektedir. Bölgede mera tespit, tahdit, tahsis çalışmaları gerçekleşme durumu henüz çok düşük düzeydedir. Mera ıslahında o meraya uygun bitkinin kullanılması gerekir.

İlçede, biçilerek kışlık kaba yem elde edilen çok geniş ve önemli çayırlar var. Kışlık kaba yemin yetersiz olması nedeniyle bölgede özellikle erken otlatma yaygındır. Bu da meraları verimsizleştirmektedir.

İlçenin küçükbaş hayvancılıkta Van ilinin lokomotif olma vazifesini üstlenmesinde yüksek mera oranının payı çok büyüktür. Fakat mera alanlarını kullanırken de meraların geleceğini de göz önünde bulundurarak kullanmak gerektiğini unutmamak gerekmektedir.

1.2.9 Sıcaklık

Aşağıda uzun yılları yapılan ölçümler neticesinde elde edilen sıcaklık değerlerinden yola çıkılarak yılın en sıcak ayları olan temmuzda ortalama sıcaklık 20,3°C, en soğuk ay olan ocak ayında ise ortalama sıcaklık -5°C olduğu görülmüştür. Ayrıca yıllık ortalama sıcaklığı 8,6°C'dir. Tablo 3'te uzun yıllar boyunca yapılan

ölçümler sonucu elde edilen yılın tüm aylarına göre minimum, maksimum ve ortalama sıcaklık değerleri verilmiştir. (Bkz. Tablo 3)

Tablo 3: İlçede Farklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (°C)

	Aylar											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Maksimum	8.7	9.2	16.0	21.2	26.0	29.6	32.6	34.2	31.2	25.4	15.2	8.7
Minimum	-22.0	-18.5	-7.6	-1.8	2.4	6.2	8.2	7.7	2.5	1.0	-8.2	-22
Ortalama	-5.0	-3.4	2.4	9.5	13.8	19.3	20.3	21.9	15.8	11.2	2.8	-5.0

İlde karasal iklim hâkimiyetinden dolayı kışlar genelde soğuk ve sert geçmektedir. İlçeden ilçeye farklar olsa da bütün ilçelerde kış aylarının ortalama sıcaklığı sıfırın altındadır.

En sıcak dönem olan temmuz ve ağustos aylarında ise ilçelerin ortalama sıcaklıkları 20 °C dolaylarında seyretmektedir.

Yıl geneline bakıldığında Van ilinin en soğuk ilçesinin Çaldıran, en sıcak ilçelerinin ise merkez ilçeler ve Gevaş olduğu görülmektedir.(Bkz. Tablo 4)

Tablo 4: İl Geneline Farklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (°C)⁸

İlçe	Aylar											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Muradiye	-5.55	-4.68	0.29	7.03	12.68	17.80	22.5	21.91	16.60	9.77	3.18	-2.62
Gevaş	-3.63	-3.14	1.21	8.16	12.92	17.89	21.7	20.91	16.50	10.10	3.83	-1.12
Merkez	-3.58	-3.13	1.03	7.48	13.03	18.06	22.2	21.83	17.18	10.65	4.42	-0.89
Erciş	-5.70	-4.96	0.19	6.69	12.39	17.48	21.7	20.97	15.53	9.21	2.93	-2.71
Bahçesaray	-4.63	-1.83	3.27	8.43	11.33	16.50	21.5	19.45	15.40	10.50	4.17	-0.23
Gürpınar	-5.0	-3.4	2.4	9.5	13.8	19.3	20.3	21.9	15.8	11.2	2.8	-5.0
Çaldıran	-11.95	-11.0	-4.26	4.33	10.15	14.81	19.3	18.83	14.32	7.28	0.37	-8.16
Başkale	-6.2	-4.6	0.1	5.7	10.9	16.4	20.2	20.2	15.9	8.7	1.5	-3.5
Ortalama	-6.28	-5.22	-0.12	6.68	11.73	16.79	21.1	20.40	15.68	9.29	2.61	-3.24

Kaynak: AVA Raporu

⁸ AVA Raporundan alınmıştır.

Tablo 5: Van İli İklim Verileri

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (°C)	-3,0	-2,3	2,0	8,2	13,5	18,7	22,7	22,5	17,5	11,6	4,6	-0,3	9,6
Ortalama Yüksek Sıcaklık (°C)	2,1	2,7	6,7	12,9	18,3	23,8	27,9	28,2	23,8	17,6	9,9	4,6	14,9
Ortalama Düşük Sıcaklık (°C)	6,8	-6,3	-1,9	3,5	7,8	12,0	15,9	16,0	11,6	6,8	0,8	-3,8	4,6
En Yüksek Sıcaklık (°C)	9,4	10,2	19,8	24,0	28,3	33,2	37,0	35,1	33,1	27,0	17,2	14,9	37,0
En Düşük Sıcaklık (°C)	-22,6	-21,0	-17,0	-9,8	0,0	4,6	8,4	7,0	1,4	-3,0	-12,0	-20,3	-22,6
Ortalama Bağıl Nem (%)	65	65	65	60	54	48	45	43	46	57	64	66	56
Ortalama Buhar Basıncı (hPa)	3,4	3,6	4,8	6,5	8,5	10,6	12,8	12,1	9,4	7,9	5,6	4,2	7,5
Ortalama Bulutluluk (0-10)	5,0	4,9	5,1	5,0	3,8	2,1	1,7	1,3	1,3	3,5	4,5	5,3	3,6
Ortalama Açık Günler Sayısı (bult.0,0-1,9)	6,5	5,9	6,2	5,6	9,2	17,3	19,5	22,9	22,1	10,8	7,8	5,5	139,3
Günlük Ort.Güneslenme Sıddeti (cal/cm². dak)	241,0	332,8	420,2	491,7	589,1	671,2	649,5	590,1	506,1	353,9	250,7	202,2	441,6
Ortalama Toplam Yağış Miktarı (mm)	32,8	26,3	49,0	59,6	41,0	18,3	6,4	3,7	15,2	41,9	53,6	46,6	394,4
Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayısı	9,6	9,4	9,0	2,0	0,2	-	-	-	0,1	0,1	3,2	7,7	41,1
41,1En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı (cm)	72,0	60,0	32,0	15,0	4,0	-	-	-	-	3,0	34,0	120,0	120,0
Ortalama Rüzgar Hızı (m/s)	2,2	2,3	2,4	2,6	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	2,4	2,4	2,1	2,4
En Hızlı Esen Rüzgarın Yönü ve Hızı (m/s)	SE 26,0	S 32,0	SE 26,6	SSW 25,6	SW 32,2	S 26,7	ENE 24,8	SSE 22,7	WNW 25,0	SW 23,6	SSE 29,7	SSE 26,8	SW 32,2

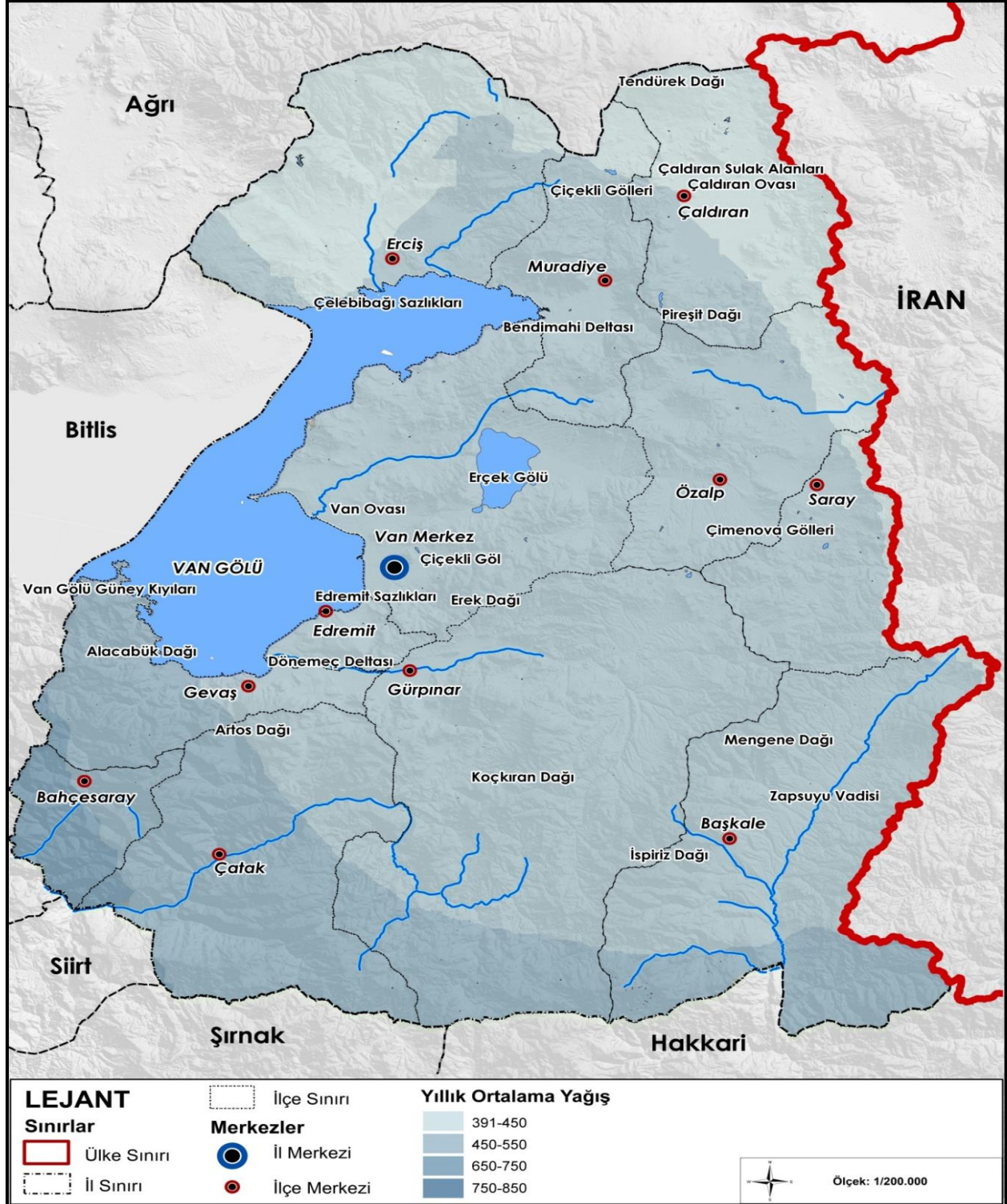
Kaynak: Muş-Bitlis-Van Çevre Düzeni Planı, 2009.

1.2.10 Yağış

1987-2007 yılları arasında yapılan ölçümlere göre ilçe en fazla yağışı kış mevsiminde kar yağışı şeklinde almaktadır. Bu dönemde ilçenin güneyi daha fazla yağış almaktadır. İlçenin yıllık yağış miktarı 192,6mm'dir.

Nisan ayı ise ilçenin ikinci en çok yağış aldığı ay olup bu ayda ise yağış yağmur olarak görülmektedir.

Harita 8: Yıllık Ortalama Yağış Miktarı



Kaynak: AVA Raporu

1.3. İlçenin İdari Yapısı

Güripınar ilçesi toplamda 72 köy ve 7 mahalleden oluşmaktadır. Van'daki köylerin %12,5'i ve bölgedeki köylerin %5,04'ü Güripınar'da bulunmaktadır.⁹ (Bkz. Tablo 6)

Tablo 6: Bölgede Yer Alan İlçe, Mahalle ile Bölgenin Yüzölçümüne İlişkin Genel Bilgiler, 2016¹⁰

	İlçe Sayısı	Mahalle Sayısı	Köy Sayısı	Yüzölçümü (Göl Hariç-km ²)
Güripınar	-	7	72	4.118
Van	13	114	576	19.300
TRB2	30	397	1.429	41.558
Türkiye	970	31.389	18.938	769.604

Aşağıda köy tablosu gösterilmiştir. Köy tablosu incelendiğinde ilçeye en yakın köylerin 2 km mesafelerle Parmakkapı köyü ve Sakalar köyü olduğu görülmektedir. İle yakınlık baz alındığında 10 Km.'lik mesafe ile Topçudeğirmeni köyü başı çekmektedir. Nüfus verisi olarak bakıldığında 1507 nüfus ile Elağmaz köyü en kalabalık köy olma statüsüne sahiptir.(Bkz. Tablo 7)

Tablo 7: Bölgede Yer Alan Köylerin İlçeye Uzaklığı İle Uzaklığı ve Nüfus Bilgileri, 2016¹¹

Köy Adı	İlçeye Uzaklığı	Van İline Uzaklığı	2015 Nüfus
Akbulut Köyü	54	73	370
Akdoğu Köyü	80	103	89
Alınak Köyü	60	80	369
Arındı Köyü	84	106	378
Bağrıyanık Köyü	20	43	488
Beşbudak Köyü	77	100	70
Bölmeçalı Köyü	20	44	515
Bozyiğit Köyü	11	34	885
Bükeç Köyü	80	103	29
Çakınlı Köyü	11	33	452
Çatakdibi Köyü	100	122	138
Çavuştepe Köyü	5	22	653
Çepkenli Köyü	80	100	133
Cevizalan Köyü	51	73	476

⁹ İçişleri Müklki İdari Bölümleri <https://www.e-icisleri.gov.tr> (erişim 17.02.2016)

¹⁰ TÜİK <http://www.tuik.gov.tr/> (erişim 17.02.2016)

¹¹ Yerel Yönetimler Portalı (<http://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce.php?ilceid=199080>) (erişim 17.02.2016)

GÜRPINAR İLÇE ANALİZİ

Çörekli Köyü	47	69	534
Dağseven Köyü	46	86	237
Dikbıyık Köyü	80	100	57
Dolaylı Köyü	80	112	200
Doluçıkın Köyü	82	104	165
Elaçmaz Köyü	84	106	1507
Erkaldı Köyü	12	34	857
Geçerli Köyü	70	90	67
Geziyurt Köyü	70	90	121
Giyimli Köyü	70	92	340
Gölardı Köyü	25	47	189
Güleçler Köyü	75	97	111
Günbaşı Köyü	60	80	500
Güzelsu Köyü	40	60	1504
Hacıköy Köyü	30	50	505
Hamurkesen Köyü	20	43	169
Işıkpınar Köyü	26	46	680
Kalkanlı Köyü	80	100	13
Kapçık Köyü	70	90	13
Karakoç Köyü	53	75	691
Kılıçtutan Köyü	60	80	28
Kırkgeçit Köyü	33	56	571
Koçgüden Köyü	80	100	398
Kuşdağı Köyü	8	30	475
Mollahüseyin Köyü	45	65	361
Murataldı Köyü	50	70	353
Oğuldami Köyü	65	85	409
Ongun Köyü	32	52	419
Örmeli Köyü	60	80	882
Ortaköy Köyü	28	54	528
Öveçli Köyü	80	100	1067
Özlüce Köyü	40	60	66
Parmakkapı Köyü	2	25	870
Sakalar Köyü	2	25	614
Sapakonak Köyü	80	100	96
Savacık Köyü	27	37	596
Sevindik Köyü	45	65	922
Sıcaksu Köyü	100	120	95

GÜRPINAR İLÇE ANALİZİ

Sütlüce Köyü	60	80	425
Taşdöndüren Köyü	43	65	278
Taşlıyazı Köyü	128	150	26
Tepegören Köyü	48	70	149
Topçudeğirmeni Köyü	88	10	246
Topsakal Köyü	68	90	819
Topyıldız Köyü	88	100	147
Tutak Köyü	98	120	78
Tutmaç Köyü	68	90	1229
Üçdoğan Köyü	68	90	24
Üçgen Köyü	48	70	577
Umut Köyü	68	90	287
Uzungedik Köyü	58	80	657
Yalınca Köyü	80	100	103
Yaramış Köyü	55	95	767
Yatağan Köyü	6	28	1011
Yedisalkım Köyü	80	100	425
Yolaşan Köyü	15	35	922
Yoldüştü Köyü	38	57	484
Yurtbaşı Köyü	51	71	568

2. Sosyo-Kültürel Yapı

2.1. Nüfus

Bir yerleşmenin sosyal yapısının analizi, geçmişten günümüze kadar olan süreçteki nüfus yapısındaki değişimlere bakarak gelecekte neye, ne kadar, hangi mekanda gereksinim duyulacağını ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Bir yerleşmenin geleceği için öngörülerde bulunmanın ilk adımlarından birisi mevcut nüfus yapısının analizidir. Nüfusun sayısal ve mekansal özelliklerinin yanı sıra yaş, meslek, istidam yapısı ve eğitim düzeyine ilişkin göstergelerle yapısal özelliklerinin de analizi, yerleşmenin gelecekteki vizyonunun mevcut insan kaynağı ile uygunluğu, kapasite geliştirilmek için gerekli araçların belirlenmesi açısından gereklidir. Bu bölüm ile Gürpınar'ın nüfus değişimi ve yapısı çeşitli parametreler altında incelenecek, nüfus değerindeki ve yapısındaki kırımlar ortaya çıkarılarak bunların neden kaynaklandığı tespit edilecektir. Bu tespitler, Van'ın mekansal dağılımına uygun stratejilerin oluşturulmasına ve bölgesel gelişimin istenilen düzeyde gerçekleşmesinde etkili olacaktır.¹²

Gürpınar alan olarak Van'ın en büyük ilçesi olmasına rağmen nüfus olarak Van'ın nüfusunun sadece %3,3'ü bu ilçede bulunmaktadır.

Tablo 8 ve de Grafik 1'den de anlaşılacağı üzere ülke nüfusu, TRB2 nüfusu ve il nüfusunu artmasına rağmen ilçenin nüfusu her yıl %1 ile %5 arasında azalmaktadır.

İlçe merkezinin şehir merkezine yakınlığının nüfusun azalmasında etkisi olmakla beraber asıl etken ilçenin kırsal yerleşmelerdeki topoğrafyanın yüksek ve eğimli olması, kırsal alanlardaki işsizlik sorunları, yerleşmelerin temel hizmet ve sosyal olanakların yetersiz oluşu ve güvenlik problemleri gösterilmektedir.¹³

Tablo 8: 2010-2015 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2015

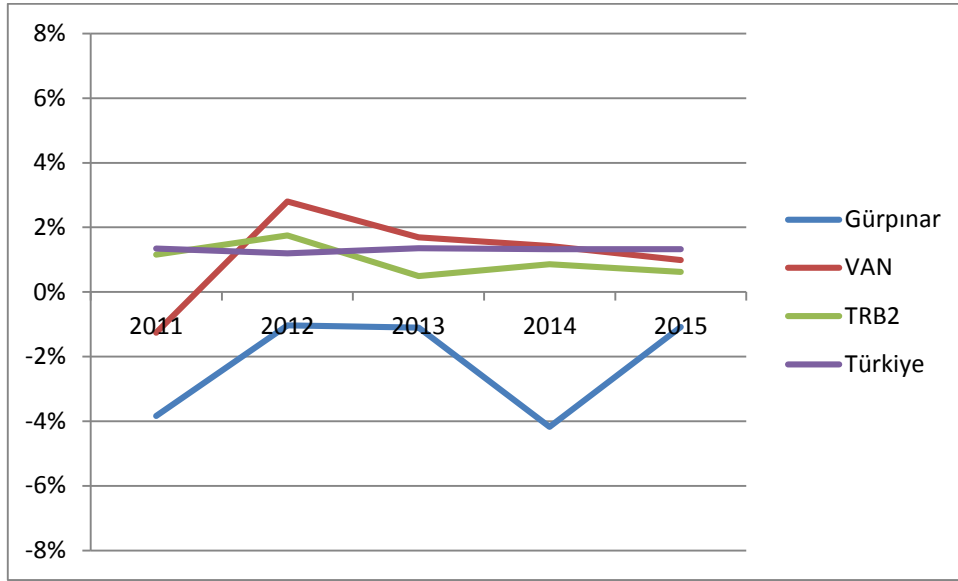
	GÜRPINAR	VAN	TRB2	TÜRKİYE
2010 ADNKS	41.167	1.035.418	2.022.373	73.722.988
2011 ADNKS	39.645	1.022.532	2.046.027	74.724.269
2012 ADNKS	39.238	1.051.975	2.082.470	75.627.384
2013 ADNKS	38.811	1.070.113	2.092.863	76.667.864
2014 ADNKS	37.256	1.085.542	2.111.068	77.695.904
2015 ADNKS	36.858	1.096.397	2.124.349	78.741.053

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 02.03.2016)

¹² Nüfus ve Demografi, AVA syf 118

¹³ Nüfus ve Demografi, AVA syf 125

Grafik 1: İlçede Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015



TÜİK verileri kullanılarak tarafımızca çizilmiştir (Erişim Tarihi: 02.03.2016)

İlçedeki, ildeki ve de bölgedeki genç bağımlılık oranları birbirine yakın değerlerde olup Türkiye ortalamasının çok üstündedir. Bundan dolayı Türkiye'deki nüfusun ortalama yaşı artarken bölgenin, ilin ve de ilçenin ortalama yaşının düşmekte olduğu ve buraların daha genç bir nüfusa sahip olduğu görülebilir.

Tablo 8'den de görülebileceği üzere ilçenin, ilin ve TRB2 bölgesinin yaşlı bağımlılık oranı ise Türkiye ortalamasının altında seyretmektedir. Bunun sebebi ise ilçenin genç nüfusunun ve ilçedeki doğum hızının Türkiye ortalamasından yüksek olmasıdır.(Bkz. Tablo 9)

Tablo 9: Bölgede Bağımlılık Oranları, 2015

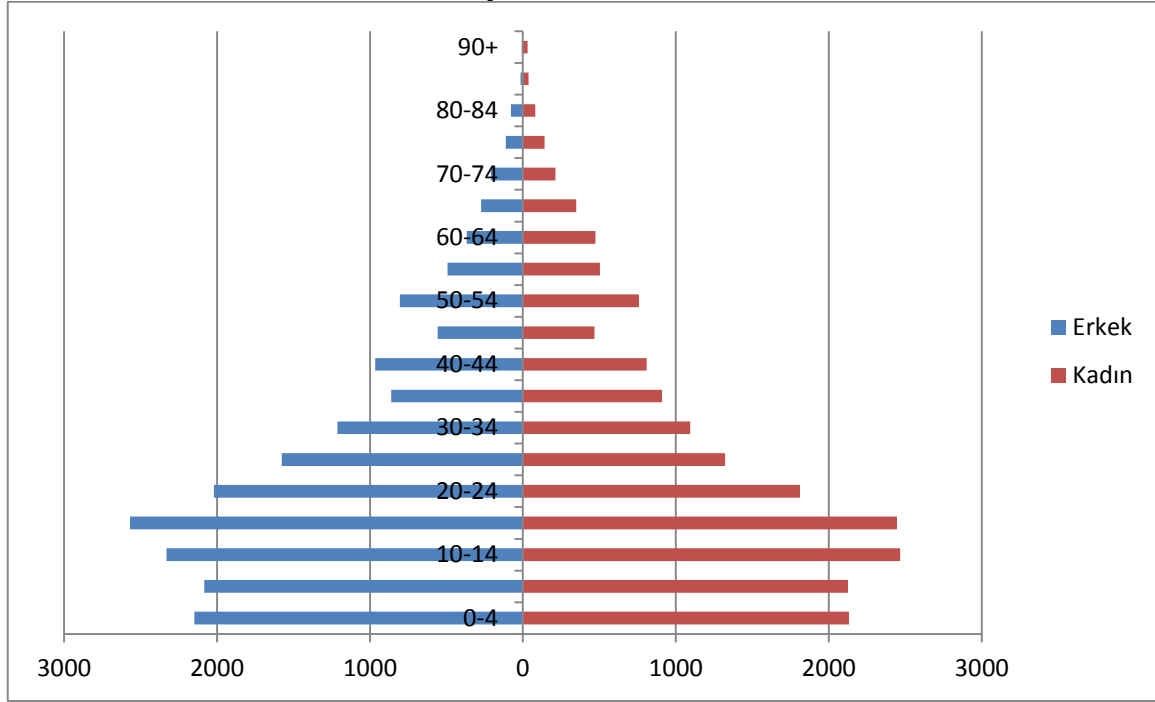
	Genç Bağımlılık Yüzdesi (0-14 Yaş/15-64 Yaş)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+/15-64 Yaş Yaş)	Toplam Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş + 65+ Yaş)
Gürpınar	60.33	7.01	67.34
Van	60.89	5.92	66.81
TRB2	59.22	6.34	65.56
Türkiye	35.4	12.17	47.57

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 02.03.2016).

İlçede kadın ve erkek nüfusunun yaş aralıklarına göre dağılımı grafik 2'de verilmiştir. Bu verilerden yola çıkarak verilen yaş aralıklarındaki kadın ve erkek nüfusunun birbirlerine çok yakın seyretmekte olduğunu söylemek mümkündür. Bunun tek istisnası ise 85 yaş ve üstü kadın ve erkek nüfusedir.

İlçede nüfusun çoğunluğunu 15-19 yaş arası bireyler oluşturmaktadır. 30 yaş altı nüfusun toplam nüfusa oranı ise %66 dolaylarında seyretmektedir. (Bkz. Grafik 2)

Grafik 2: Gürpınar'ın Nüfus Piramidi, 2015



TÜİK verileri kullanılarak ekibimiz tarafından çizilmiştir (Erişim Tarihi: 02.03.2016)

2.2. Göç

İlçe nüfusu yukarıda da ifade edildiği gibi şehir merkezine yakın olması, bölgenin engebeli olması ve de özellikle işsizlik, temel hizmet ve sosyal olanakların yetersiz olmasından kaynaklı gittikçe azalmaktadır.

Bununla birlikte ilin ve bölgenin nüfusun aynı şekilde verdiği göçün, aldığı göçten fazla olmasında en büyük etken işsizlik ve güvenlik problemleri olduğu söylenebilir.

Tablo 10: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı

	ADNKS 2015 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
Gürpınar	36.858	820	1.305	-485	-13,07
VAN	1.096.397	30.492	48.061	-17.569	-15,90
TRB2	2.124.349	55.073	95.377	-40.304	-18,79

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 02.03.2016)

İlçe üç büyük şehir arasında en çok göçü İstanbul'a vermiştir. İlçe nüfusuna kayıtlı olup İstanbul'da ikamet eden kişi sayısı ilçenin ADNKS 2015 verilerine göre ilçe nüfusunun yarısına eşittir. İstanbul'u birbirine çok yakın rakamlara sahip olmakla birlikte sırasıyla İzmir ve Ankara izlemektedir.

Aynı durum ilçenin bağlı olduğu Van ili ve TRB2 bölgesi için de geçerlidir.(Bkz. Tablo 11)

Tablo 11: Üç Büyük Şehirde Gürpınarlı, Vanlı ve TRB2'li Nüfusu Varlığı

	İstanbul	Ankara	İzmir
Gürpınar	17.942	1.156	1.478
VAN	191.979	21.521	27.138
TRB2	560.041	51.190	119.454

Kaynak: TÜİK 26.03.2016

2.3. Eğitim

İlçenin eğitim altyapısı, okulöncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve dengi okullar olarak incelenmiştir. İlçe merkezi, şehir merkezine çok yakın olmasına rağmen ilçede herhangi bir fakülte veya yüksekokul bulunmamaktadır. Bu yüzden bir bölgenin eğitim altyapısı incelenirken, incelemeye dâhil edilen üniversite, fakülte, yüksekokul verileri burada mevcut olmadığından yazılmamıştır.

Üniversitelerin veya yüksekokulların kurulduğu bölgelere sağladığı ekonomik ve kültürel katkılar düşünüldüğünde ilçeye bir yüksekokulun taşınması veya kurulması ilçeye büyük faydalar sağlayacaktır.

Genel olarak okul sayısı, derslik sayısı, öğretmen sayısı öğrenci sayısı ele alınarak incelendiğinde Gürpınar ilçesinde eğitim altyapısının Van ili geneline göre yetersiz kaldığı görülmektedir.

İlçede 1 anaokulu, 78 ilköğretim, 2'si meslek lisesi olmak üzere 4 tane de lise bulunmaktadır. Bu okullarda okuyan öğrencilerin toplam sayısı 6586 iken toplam öğretmen sayısı ise 305'tir.(Bkz. Tablo 12)

Tablo 12: Gürpınar, Van, TRB2 Genel Eğitim Verileri

		Okul sayısı	Öğrenci sayısı	Öğretmen sayısı	Derslik sayısı
Gürpınar	Anaokulu	1	73	5	4
	İlköğretim	78	4673	195	306
	Genel ortaöğretim	2	792	41	48
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	2	1048	64	34
VAN	Anaokulu	661	22.182	1.126	1.019
	İlköğretim	1 232	237.548	10.501	7.398
	Genel ortaöğretim	42	37.671	1.324	856

	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	76	44.476	2.218	1.399
TRB2	Anaokulu	1.283	39.457	2.039	1.846
	İlköğretim	2.872	467.523	21.174	15.684
	Genel ortaöğretim	90	79.734	2.560	1.556
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	155	85.620	4.425	2.474

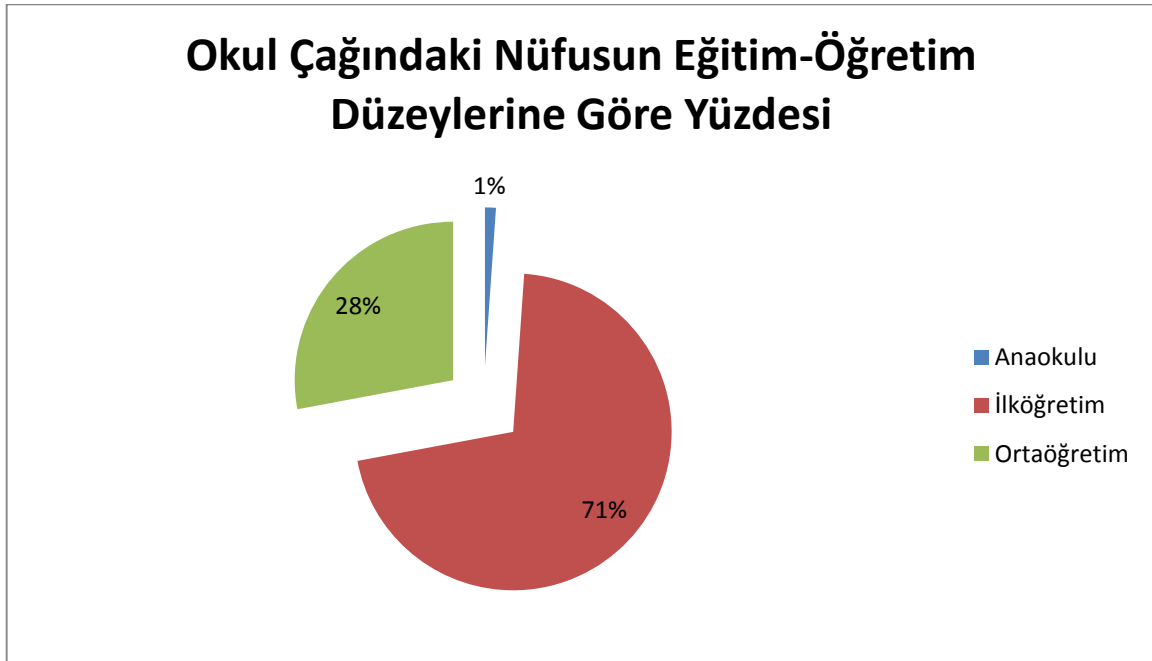
Kaynak: TÜİK Veritabanı, Gürpınar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Van ili geneline bakıldığında ildeki anaokullarının %0,15'i, ilköğretimlerin %6,33'ü, genel ortaöğretimlerin %4.76'sı, mesleki ve teknik ortaöğretimlerin ise %2.63'ü Gürpınar ilçesinde bulunmaktadır.

Nüfus eğitim profili incelendiğinde okul çağındaki nüfusun %1'i anaokulu, %71'i ilköğretim, %28'ü ortaöğretim düzeyinde eğitim görmektedir. (Bkz. Grafik 3)

Okulöncesi eğitimin çocuğun sosyalleşmesi, yardımlaşma gibi bazı değerleri daha küçük yaşta kazanması ve de uzun soluklu eğitim hayatına psikolojik olarak hazırlanması açısından önemli bir yeri bulunmaktadır. Bundan dolayı ilçedeki okulöncesi eğitiminin geliştirilmesi için daha çok desteklenmesi gerekmektedir.

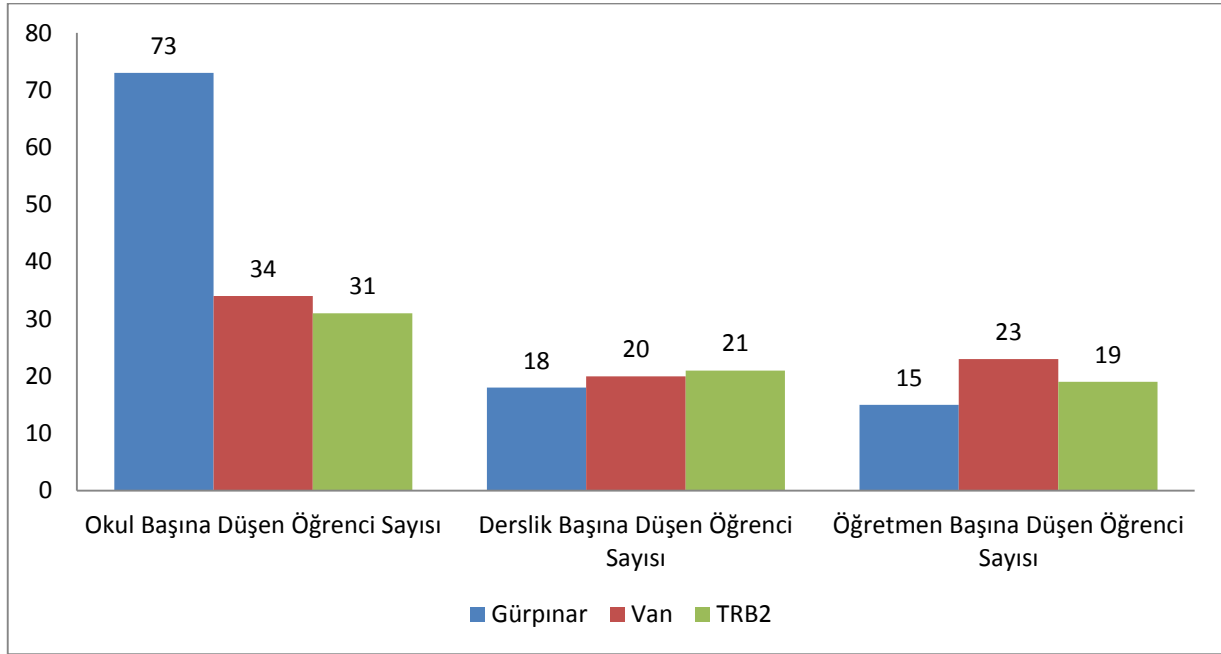
Grafik 3: Okul Çağındaki Nüfusun Eğitim-Öğretim Düzeylerine Göre Yüzdesi



Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri

İlçe okulöncesi eğitimde derslik başına düşen öğrenci sayısı, öğretmen başına düşen öğrenci sayısında ilin ve bölgenin altında seyretmektedir. Fakat bunun asıl sebebi ilçede ailelerin çocuklarını okulöncesi eğitim için çocuklarını okula gönderme kültürünün tam oturmamış olması, ayrıca ilçe köylerinde bunun tam olarak hayata geçirilememesinden dolayı anaokulu öğrenci sayısının düşük olmasıdır. Hem öğrenci sayısı artırılarak hem de bu oranlar şimdiki seviyede tutularak eğitim kalitesinin artırılması gerekmektedir. (Bkz. Grafik 4)

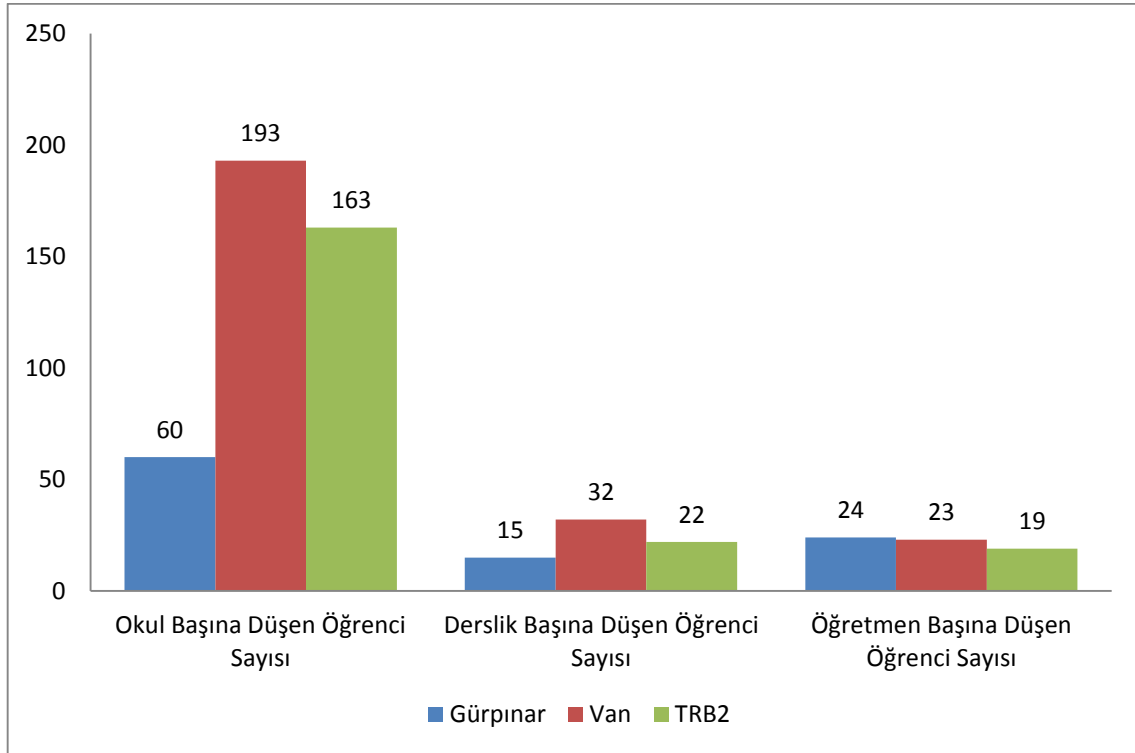
Grafik 4: Okulöncesi Seviyede Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015



Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Millî Eğitim Müdürlükleri

İlçede ilköğretim seviyesinde okul başına düşen öğrenci sayısı Van ve TRB2 bölgesinde okul başına düşen öğrenci sayısının üçte biri dolaylarındadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı aynı şekilde Van ve TRB2 verileri ile kıyasladığında ilçede derslik başına düşen öğrenci sayısı, Van'da derslik başına düşen öğrenci sayısının yarısı kadardır ve TRB2 genelinde derslik başına düşen öğrenci sayısından da düşük bir değerdedir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise Van ve TRB2 genelinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısından yüksektir.

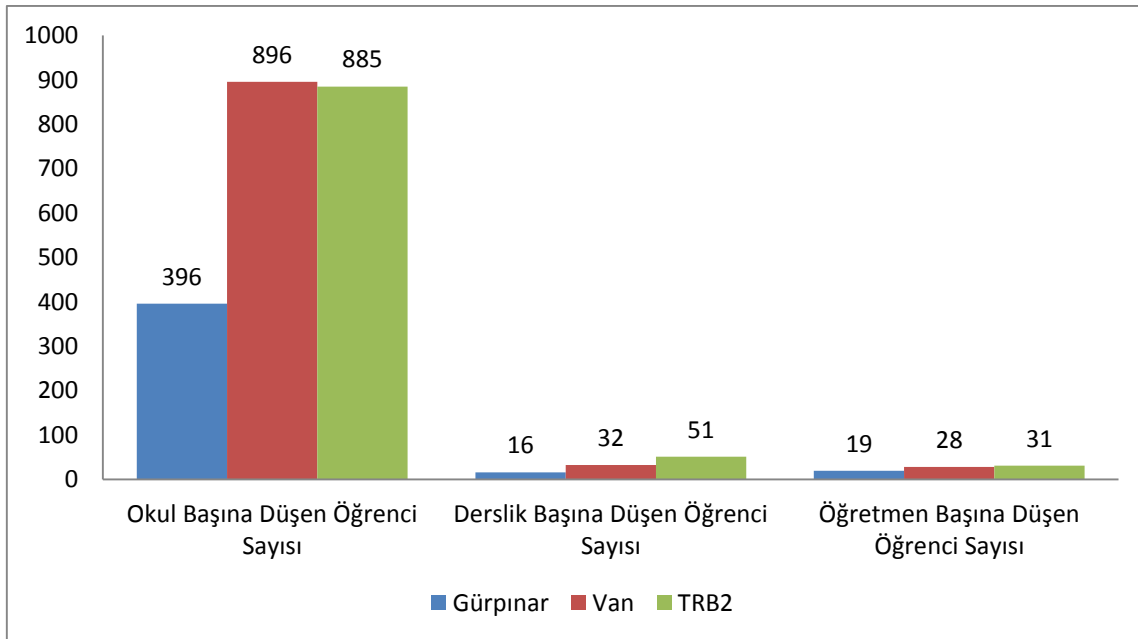
Grafik 5: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015



Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK Veritabanı

Genel ortaöğretim seviyesindeki verilere bakıldığı zaman okul başına düşen öğrenci sayısı Van ve TRB2 genelinde okul başına düşen öğrenci sayısının yarısından da düşüktür. Aynı şekilde derslik başına düşen öğrenci sayısı ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı da Van ve TRB2 değerlerinin çok altında yer almaktadır.

Grafik 6: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları

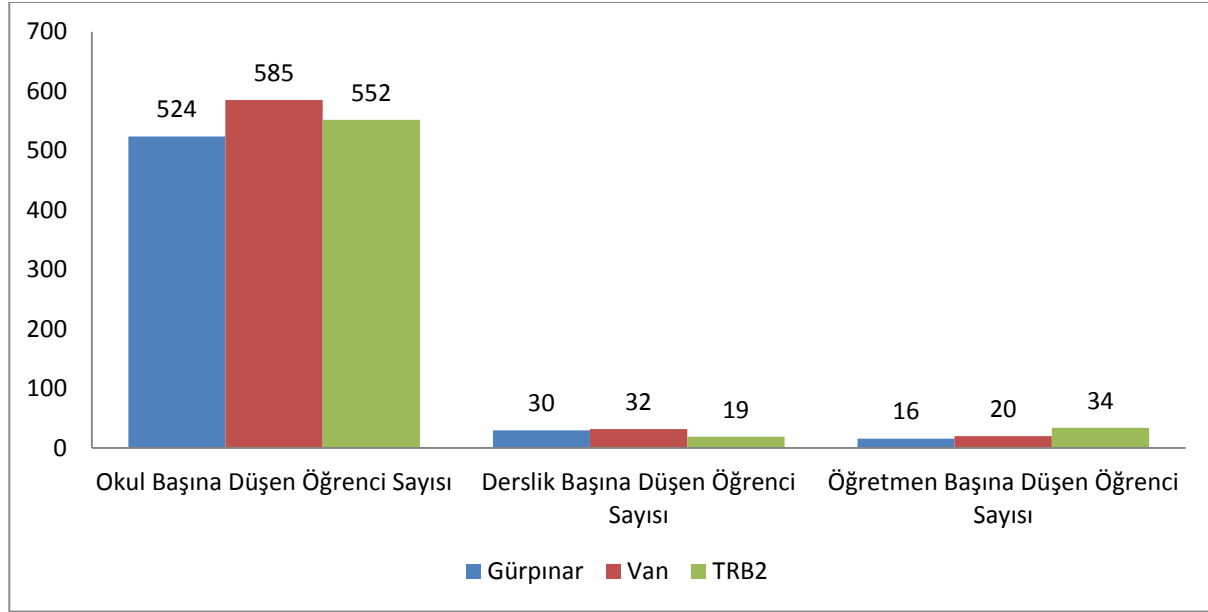


Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri, 2015

İlçede mesleki ve teknik ortaöğretim seviyesinde okul başına düşen öğrenci sayısı 524 olup, Van ve TRB2 okul başına düşen öğrenci sayısına oran olarak oldukça yakındır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ise Van'da derslik başına düşen öğrenci sayısı ile hemen hemen aynı olup TRB2 bölgesinde derslik başına düşen öğrenci sayısından ise 11 fazladır.(Bkz. Grafik 7)

Mesleki ve teknik ortaöğretim seviyesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise ilçede 16, Van'da 20, TRB2 bölgesinde ise 34'tür.

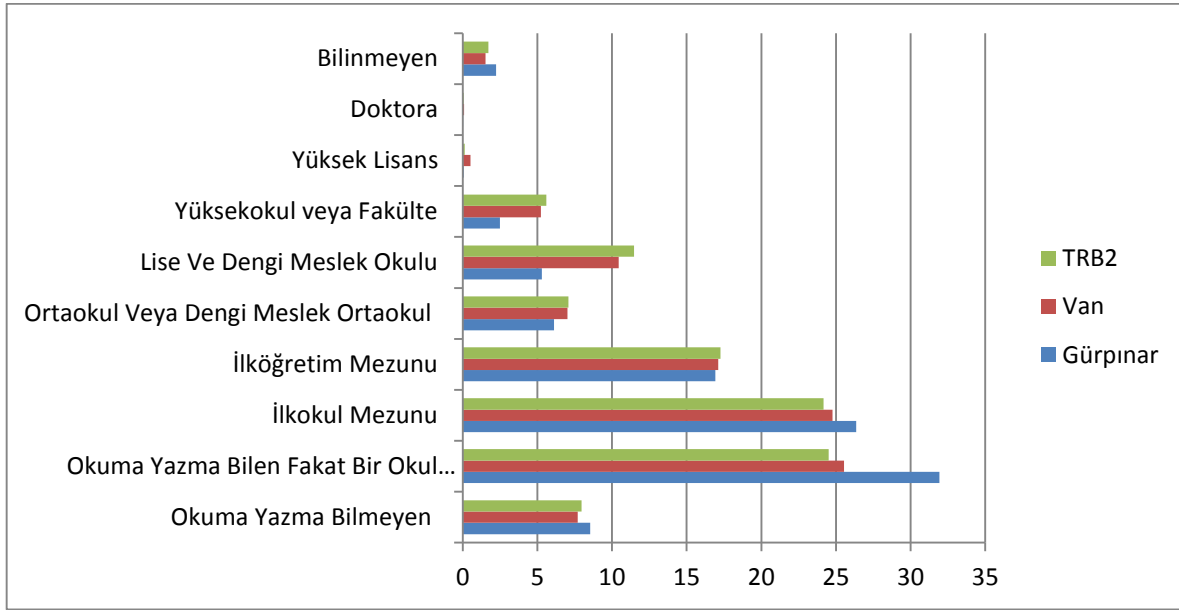
Grafik 7: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015



Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri

Van ilinde okuma yazma bilmeyen nüfus ortalaması %7,7 iken ilçede %8,5'tir. İlçede bir okul bitirmeyen fakat okuma yazma bilen nüfus %32, ilkokul mezunu %26,3, ilköğretim mezunu %17, ortaokul dengi meslek okulu mezunu %6, lise dengi okul mezunu %5,3, yükseköğretim mezunu ise %2,5'tir. Grafik 8'de ilçedeki nüfusun eğitim durumunun, Van ve TRB2 nüfuslarının eğitim durumları ile karşılaştırılması verilmiştir. (Bkz. Grafik 8)

Grafik 8: Eğitim durumu 2015 (% Olarak)



Kaynak: TÜİK, Erişim Tarihi 26.3.2016

İlçede taşınalı eğitim yapan ilköğretim okulu sayısı 13'tür. Ayrıca ilçede bir adet halk eğitim merkezi ve 2 adet özel eğitim kurumu bulunmaktadır. (Bkz. Tablo 13)

Tablo 13: Taşınalı Eğitim Yapan Okul Sayıları, HEM ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı

Taşınalı Eğitim Yapan İlköğretim Okulu Sayısı	Halk Eğitim Merkezi Sayısı	Özel Eğitim Kurumu Sayısı
13	1	2

Kaynak: Gürpınar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

2.4. Sağlık

Gürpınar ilçesinin merkezinde bir adet toplum sağlığı merkezi mevcuttur. Bu toplum sağlığı merkezine bağlı 8 adet sağlık evi hizmet vermektedir. Bir tanesi ilçe merkezinde olmak üzere toplamda 4 adet aile sağlığı merkezi bulunmaktadır. Ayrıca ilçede 2 adet eczane bulunmaktadır. İlçede bulunan toplum sağlığı merkezi, aile sağlığı merkezlerinde toplamda 14 adet pratisyen hekim görev yapmaktadır.

İlçede hastane bulunmamaktadır. İhtiyaç halinde merkezden istenilen ambulanslar ile hasta ilçe merkezinden veya köylerden merkeze taşınmakta ve yatışı yapılabilmektedir. İlçede sağlık hizmeti veren özel bir kuruluş bulunmamaktadır.(Bkz. Tablo 14)

Tablo 14: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015

			Gürpınar	Van	TRB2
Hastane Sayısı	Kamu		0	10	x
	Özel		0	3	x
	Toplam		0	13	x
Yatak Sayısı	Kamu		0	1.382	x
	Özel		0	581	x
	Toplam		0	1.963	x
Hekim Sayısı	Kamu	Uzman	0	295	x
		Pratisyen	14	414	x
		Toplam	14	709	x
	Özel	Uzman	0	177	x
		Pratisyen	0	18	x
		Toplam	0	195	x
Hasta Sayısı	Kamu		33680	443.261,4	x
	Özel		0	80.978,7	x
	Toplam		33680	524.240,1	x
Yatak Başına Hasta Sayısı			-	75,4	x
Hekim Başına Hasta Sayısı			2400	7,369	x
Toplum Sağlığı Merkezi Sayısı			1	14	x
Bebek Ölüm Oranı (‰)			-	0,83	x
Eczane Sayısı			2	146	x

Kaynak: Güripınar TSM

2.5. Spor

Güripınar ilçesinde toplam 3 spor tesisi bulunmaktadır. İlçede lisanslı 494 sporcu bulunmaktadır. Bunların 240 tanesi ise kulüp bazında lisanslı, 252 tanesi ise okul sporları bazında lisanslı sporcudur. 2 adet ise engelli sporcu bulunmaktadır. Bu tesislerde güreş, futbol, tekvando ve atletizm sporları yapılmaktadır.

Tablo 15: Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2015

	Spor Tesisi Sayısı	Toplam Lisanslı Sporcu Sayısı	Okul Sporları Bazında Lisanslı Sporcu Sayısı	Engelli Lisanslı Sporcu Sayısı	Aktif Faaliyet Gösterilen Dallar
Güripınar	3	494	252	2	Güreş, Futbol, Tekvando, Atletizm
Van	38	9.436	x	x	x
TRB2	83	28.669	x	x	x

Kaynak: Güripınar Gençlik Hizmetleri ve Spor Müdürlüğü

2.6. Sivil Toplum Kuruluşları

2.6.1. Dernekler

Gürpınar ilçesinde toplamda 37 adet dernek bulunmaktadır. Bu derneklerin toplamda 302 üyesi bulunmakla birlikte, üyeler nerdeyse tamamı erkektir. Van ilinde ise derneklere üye olan kadınların oranı %15'in üzerindedir. (Bkz. Tablo 16)

Tablo 16: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2015¹⁴

	Dernek Sayısı	Üye Sayısı				
		Toplam	Erkek	Kadın	Erkek (%)	Kadın (%)
Gürpınar	37	302	301	1	%99.6	%0.4
Van	860	29919	25405	4514	%84.85	%15.15
TRB2	1953	58460	51668	6792	%88.38	%11.62

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, Gürpınar Kaymakamlığı

Dernekler faaliyet alanlarına göre incelendiğinde ise derneklerin çoğunluğunu dini hizmetler veren derneklerin oluşturduğu görülmektedir. Aynı durum Van ili ve TRB2 bölgesi için de geçerlidir. Dini hizmet veren dernekleri ise sırasıyla spor dernekleri ve mesleki ve dayanışma dernekleri takip etmektedir. (Bkz. Tablo 17)

Tablo 17: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2016

	GÜRPINAR	VAN	TRB2
Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma	0	19	52
Engelli	0	10	34
Eğitim Araştırma	1	65	117
Toplumsal Değerleri Yaşatma	0	21	49
Gıda Tarım Ve Hayvancılık	0	6	15
Hak Ve Savunuculuk	0	33	75
İmar, Şehircilik Ve Kalkındırma	1	14	22
İnsani Yardım	1	36	157
Kamu Kurumları Personelini Destekleyen	1	5	11

¹⁴ Dernekler Dairesi Başkanlığı

Kültür, Sanat Ve Turizm	0	42	110
Mesleki Ve Dayanışma	5	153	285
Sağlık	0	12	25
Şehit Yakını Ve Gazi	0	5	10
Spor	7	142	404
Bireysel Öğreti Ve Toplumsal Gelişim	0	25	65
Uluslararası Teşekküller Ve İşbirliği	0	2	14
Yaşlı Ve Çocuk	0	1	2
Dini Hizmetler	21	248	475
Düşünce Temelli	0	21	31

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı

2.6.2. Vakıflar

İlçede sadece Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı bulunmaktadır. İlin toplamında ise 5 adet eğitim vakfı, 3 adet dini eğitim alanında faaliyet yapmak amacıyla kurulmuş vakıf, 14 adet sosyal yardım vakfı ve 1 adet de yöresel kalkınma alanında faaliyet yürütmek amacıyla kurulmuş vakıf bulunmaktadır.

Tablo 18: Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2015

Kurum Amacı	Gülpınar	Van	TRB2
Eğitim	0	5	10
Dini-Dini Eğitim	0	3	6
Sosyal Yardım	1	14	31
Bilim-Teknoloji	0	0	0
Kültür	0	0	0
Sağlık	0	0	0
Sosyal Hizmet	0	0	3
Sosyal, Tarihi ve Kültürel	0	0	0
Spor	0	0	0
Yöresel Kalkınma	0	1	1
Çevre	0	0	1
Toplam	1	23	52

Kaynak: Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2016

3. Ekonomik Yapı

Tablo 19: Bölgedeki Esnaf Faaliyet Alanlarının Dağılımı, 2015

	Bilinmeyen	Hizmetle İlgili Meslek Kolları	İmalat ve Tamiratla İlgili Meslek Kolları
Güripınar/TRB2(%)			
VAN/TRB2 (%)			
TRB2*			

3.1. Tarım ve Hayvancılık

3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan

İlçenin toplam tarım alanı 476.573 dekadır. Bunun 72 bin dekar kadarı nadas alanı geriye kalan ise ekilen alandır.

Ekilen alanın ise 130 dekar kadarı sebze bahçesi, 426 dekar kadarı ise meyve bahçesidir. (Bkz. Tablo 20)

Tablo 20: Güripınar, Van ve TRB2'de Tarım Alanları, 2015 (Dekar olarak)

	Toplam Tarım Alanı	Ekilen Tarla Alanı	Nadas Alanı	Sebze Bahçeleri Alanı	Meyve Bahçeleri Alanı
Güripınar	476.573	403.694	72.323	130	426
Van	3.224.432	2.114.781	1.039.573	17.435	52.643
TRB2	7.580.399	5.742.406	1.597.966	99.311	140.716
Güripınar/Van (%)	14,78	19.09	6.96	0.074	0.809
Güripınar /TRB2 (%)	6,29	7.03	4.53	0.013	0.303

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 21.03.2016)

İlçede toplamda 430 traktör bulunmaktadır. Biçerdöver ise bulunmamaktadır. Bunun sebebi biçerin traktör gibi her zaman kullanılan bir makine olmayıp daha çok dönemsel kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Fiyatının yüksek olması ve kullanım zamanının kısıtlı olması nedeniyle Van ili ve TRB2 bölgesinde de biçerdöver varlığı oldukça azdır. Bölgede bulunan az sayıda biçerdöverin dışında özellikle güney illerinden hasat döneminde kiralanan biçerdöverler kullanılmaktadır.¹⁵

Traktör başına 940 dekar ekilen alan düşmektedir. Bu da ilçede modern makine ve aletlerle tarımda çok geride kaldığının göstermektedir. Aynı oran Van için 380 ve TRB2 için ise 333'tür. (Bkz. Tablo 21)

İlçedeki traktör sayısı ise Van ilindeki traktör sayısının %7,7'sine tekabül etmektedir.

¹⁵ MDA, sayfa 10

Tablo 21: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı

	TRAKTÖR SAYISI	BİÇERDÖVER	TRAKTÖR BAŞINA EKİLEN TARIM ALANI(DEKAR)
GÜRPINAR	430	-	938.8
VAN	5.564	3	380
TRB2	17.228	4	333.3

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 15.03.2016)

3.1.1.1. Tarım Arazileri

Gürpınar ilçesinin toplam alanı 493.947 dekadır. Bunun 476.573 dekarını tarım alanları oluşturmaktadır. Gürpınar ilçesi, %14,1 pay ile merkez ilçelerden sonra en çok tarım alanına sahip ikinci ilçe olarak yer almaktadır. Bunun yanında Gürpınar ilçesi, 38 bin hektar ile en çok tarla ürünleri üretim alanına sahip ilçe konumundadır.¹⁶

İlçede toplam tarım arazilerinin %31'ini sulanan tarım arazileri, %53'ünü ise sulanmayan tarım arazileri oluşturmaktadır. Bunların dışında meyve bahçelerinin kapladığı alanların toplamı 426 dekar, sebze ekilen alanların toplamı ise 426 dekadır. Tarıma elverişli olduğu halde kullanılmayan arazi, ilçenin %4,2'sini oluştururken nadasa bırakılan %13,8'ini oluşturmaktadır. (Bkz. Tablo 22)

İlçede örtü altı üretim yapılmamaktadır.

Tablo 22: Gürpınar ve Van Tarım Alanları, 2015 (Dekar olarak)

İlçeler	Toplam	Tarım Arazisi Alanı (Dekar)						
		İşlenen Tarım Arazisi					Nadas Alanı	Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi
		Sulanan	Sulanmayan	Örtü altı	Meyve	Sebze		
Gürpınar	493.947	151.386	253.264	-	426	130	67.960	20.781
Van	3.743.842	1.164.202	965.162	50	52.643	17.385	981.384	563.016
Gürpınar /Van(%)	%13.2	%13	%26.24	-	%0.81	0.75	%6.93	%3.7

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 21.03.2016)

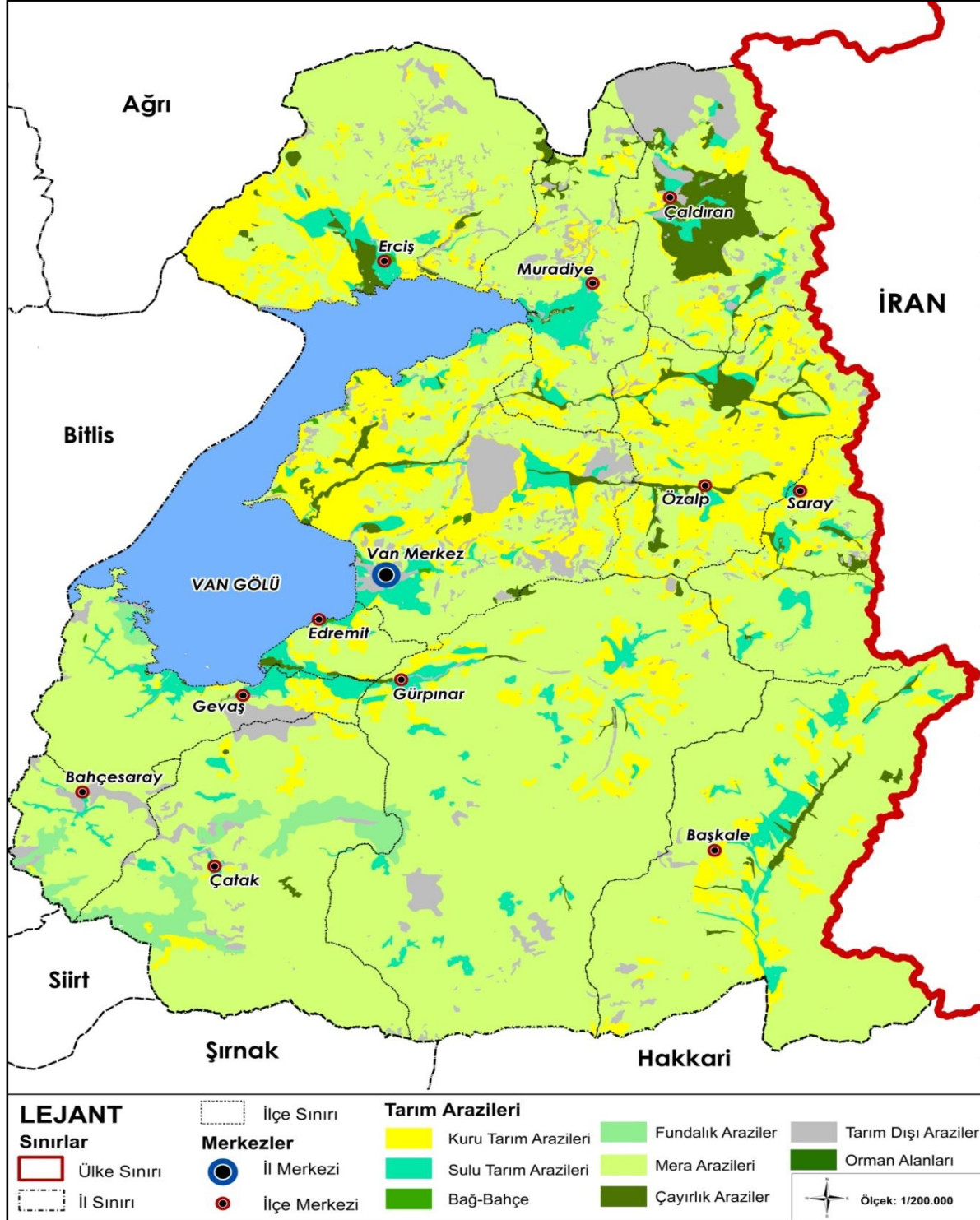
İlçe tarıma elverişli olduğundan dolayı tarıma elverişli olmasına rağmen kullanılmayan arazilerin de ekilmesi ve bu potansiyelin de kullanılmasının ilçeye ekonomik olarak büyük katkısı olacaktır. Ayrıca

¹⁶ Van İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü

nadasa ayrılan 68 bin dekarlık arazinin ilçede verimi yüksek olan yem bitkileri yetiştiriciliğine ayrılmasını düşünülebilir.

İlçede tarımda modernizasyon çalışmalarının yapılması ve verimliliği artıracak yöntemlerin uygulanması ilçeden göçü durdurabilir. Hatta ildeki işsizlik durumu düşünüldüğünde, net göçün negatif değerden pozitif değerlere geçmesi de, aldığı toplam göçün verdiği göçten fazla olması, mümkün görünmektedir.

Harita 9: Van İli Arazi Haritası



Kaynak: MDA

3.1.2. Bitkisel Üretim

3.1.2.1. Tarla Ürünleri

İlçede yapılan ekinin büyük çoğunluğunu yem bitkileri oluşturmaktadır. Yem bitkilerinin ekimi için kullanılan alan 335.880 dekar iken buradan 2015 senesinde elde edilen üretim 232.234 ton olmuştur. Dekar başına 691 kg yem bitkisi hasılatı yapılmıştır.

Yem bitkilerinden sonra en çok ekilen ürün gurubu tahıllar olmuştur. Toplam ekilen alan 67.553 dekar olup buradan 2015 yılında 7.721 ton üretim elde edilmiştir. Tahılların ilçede verim oranı ise dekar başına 114 kg olmuştur.

Bunların dışında kalan ve ekini yapılan bir diğer ürün ise yumru bitkiler grubundan olan patatestir. İlçede 2015 yılı verilerine göre 261 dekar alan patates ekimine ayrılmış ve buradan 773 ton patates üretimi olmuştur. Patatesin dekar başına 2.962 kg üretimi olmuştur. (Bkz. Tablo 23)

Patatesten ekimden elde edilen verimin çok yüksek olması ilçede patates ekiminin ilçeyi kalkındırabilecek potansiyel tarım ürünü olduğunu göstermektedir. Türkiye’de patatesin üretim merkezi olan Niğde’de de modern tarım yapılarak elde edilen dekar başına 3.519 kg’lık üretimin çok da uzağında olmadığı görülmektedir.

Patates, dünya genelinde mısır, çeltik ve buğdaydan sonra en fazla üretimi yapılan dördüncü bitki konumundadır. Ülkemizde de ekimi geniş alana yayılan patates, taze olarak ev tüketimi şeklinde kullanıldığı gibi başta dondurulmuş patates ve cips olmak üzere, püre, un, nişasta ve türevlerinin üretiminde kullanılan çok önemli bir endüstri hammaddesidir. Ayrıca patatesin gerek yumruları gerekse kurumuş sapları hayvan beslenmesinde yem olarak kullanılmaktadır. Bunun yanında patatesin toprakta birtakım değişikliklere yol açması nedeniyle Niğde, Nevşehir gibi illerde uzun yıllardan beri patates ekiminin yapılması, dolayısıyla toprak özelliklerini yitirmeye başlaması, Türkiye’de yeni patates alanlarına ihtiyacı beraberinde getirmiştir. Bu özellikler ve mevcut durum göstergeleri doğrultusunda patates, Gürpınar ilçesinin verimli ekonomi ve bölgesel geliri bakımından öne çıkan bitkiler arasında yer almaktadır.¹⁷

Patates bitkisinin toprak kirlenme özelliği bulunduğundan dolayı yine ilçede verimi yüksek olan yem bitkileri ile nöbetleşe ekim yapılmasının faydalı olacağı görülmektedir.

¹⁷ Vizyon 2023, Sayfa 170

Tablo 23: Bölgede Ürün Türlerine Göre Ekilen Tarla Alanı ve Üretim Miktarları, 2015

	GÜRPINAR			VAN			TRB2		
	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/Da)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/Da)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/Da)
YAĞLI TOHURLAR	-	-	-	75	10	133	44.580	8.002	463
BAKLAGİLLER	-	-	-	1.051	143	270	60.872	13.324	756
TAHILLAR	67.553	7.721	114	878.648	119.711	136	2.720.664	449.109	1734
ENDÜSTRİYEL BİTKİLER	-	-	-	8.516	35.019	4.136	128.383	559.483	4628
YEM BİTKİLERİ	335.880	232.234	691	1.224.165	847.768	5.823	2.730.671	3.054.678	8.781
YUMRU BİTKİLER	261	773	2.962	2.326	6.602	2.849	57.526	221.475	3.851
TOPLAM	403.694	240.728	596	2.114.706	1.009.243	133.98	5.698.116	4.298.069	19.750

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı (Erişim Tarihi: 23.03.2016)

İlçede üretilen tarımsal ürünlere detaylı bir şekilde bakıldığında; tahıllardan arpa ve buğday, yem bitkilerinden ise korunga ve yonca öne çıkmaktadır, yumru bitkilerden ise patates öne çıkmaktadır.

Türkiye’de en çok üretilen tahıl ürünü olan soğuk ve kurak şartlarda ve nispeten mineral oranı az olan topraklarda yetişen arpa ve buğday ilçede en fazla üretilen tahıllardır.

İlçede diğer öne çıkan tarla bitkileri yem bitkileri olan yonca ve korungadır. Hayvancılıkta ana yem maddesi olan yonca 255.800 dekar ile ilçede en fazla ekim alanına sahip yem bitkisidir.

Korunga kısa ömürlü, çok yıllık bir yem bitkisidir. Soğuğa ve kurağa çok dayanıklıdır ve diğer bitkilerin yetişemediği kıraç, kireçli topraklarda iyi gelişir. Yem kalitesi iyidir, yemi proteince zengindir. Korunga otunun besleme değeri yüksektir; kalsiyum, fosfor ve diğer mineral elementlerce zengindir. Yeşil ot olarak hayvanlara yedirildiğinde şişkinlik yapmaz ve kökleri yardımıyla toprağa azot kazandırır. Çok iyi bir balözü bitkisidir. Otlatmaya dayanıklı olduğundan iyi bir mera bitkisi olarak da kullanılabilir. Özellikle kurak ve yarı kurak olan Gürpınar ilçesinde iyi bir ekim nöbeti bitkisidir.

İlçede korunga ekim alanı 80.000 dekadır. Gürpınar ilçesi 48.000 tonluk korunga üretimi ile Van ilinde lider durumdadır.(Bkz. Tablo 24)

Tablo 24: İlçede Ürün Türlerine Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2015

Grup Adı	Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Hasat Edilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Tahıllar	Çavdar	-	-	-	-
	Yulaf (Dane)	-	-	-	-
	Mısır (Dane)	-	-	-	-
	Buğday (Diğer)	65.111	65.111	7.285	112
	Arpa (Diğer)	2.442	2.442	436	179
Baklagiller	Fasulye (Kuru)	-	-	-	-
	Mercimek	-	-	-	-
Endüstriyel Bitkiler	Şekerpancarı	-	-	-	-
Yumru Bitkiler	Soğan (Kuru)	-	-	-	-
	Sarımsak (Kuru)	-	-	-	-
	Patates (Diğer)	261	261	773	2.962
Yem Bitkileri	Yonca (Yeşil Ot)	255.880	255.880	184.234	720
	Korunga (Yeşil Ot)	80.000	80.000	48.000	600
	Fiğ (Yeşil Ot)	-	-	-	-
	Mısır (Silajlık)	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 10.04.2016)

3.1.2.2. Sebze Ürünleri

Sebze üretimi ülkenin hemen her bölgesinde yapılmakla birlikte bölgelerin ekolojik yapısına ve büyüklüğüne bağlı olmak kaydıyla toplam tarımsal üretim alanı içindeki oranı değişmektedir.

Van ilinde toplam tarım alanlarının % 0,46'sında sebze üretimi yapılmaktadır. Bölgede 2015 yılı itibari ile 130 dekar alanda toplamda 392 ton sebze üretimi gerçekleşmiştir.

Gürpınar ilçesi sebze üretimine bakıldığında ilçede 160 ton ile beyaz lahanaya en çok üretimi yapılan sebze olarak karşımıza çıkıyor. Onu 149 ton ile sofralık domates takip etmektedir. İlçede, ilde ve TRB2 bölgesi genelinde öne çıkan sebzeler tabloda gösterilmiştir (Bkz. Tablo 25).

İlçenin toplam sebze üretiminin ildeki toplam sebze üretimine oranı ise %1,15'tir.

Tablo 25: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri, 2015 (Ton olarak)

	Gürpınar	Van	TRB2	Gürpınar/Van (%)	Gürpınar / TRB2 (%)
Karpuz	-	3.812	58.761	-	-
Domates (Sofralık)	149	13.228	126.493	1,13	0,12
Kavun	-	3.431	17.590	-	-
Fasulye (Taze)	13	2.095	7.315	0,62	0,18
Lahana (Beyaz)	160	5.001	16.253	3,20	0,98
Hıyar (Sofralık)	20	3.865	20.070	0,52	0,10
Bamya	-	27	85	-	-
Biber(Dolmalık)	30	632	11.352	4,75	0,26
Biber (Sivri)	20	1.816	5.038	1,10	0,40
Barbunya Fasulye (Taze)	-	93	143	-	-
Balkabağı	-	137	456	-	-

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 10.04.2016)

3.1.2.3. Meyve Ürünleri

Meyve üretiminde TRB2 bölgesine baktığımızda bölgenin meyve üretiminin Türkiye toplam meyve üretimi içerisinde düşük düzeyde olduğunu görmekteyiz. İllere göre meyve üretimi incelendiğinde en fazla meyve üretimi Hakkâri’de olup bu ili sırasıyla Bitlis, Van ve Muş izlemektedir.

Van’ da yetiştirilen meyve gruplarına bakıldığında, büyük oranla yumuşak ve taş çekirdekli ürünlerin üretimi ilk sıradayken bunu da sırasıyla sert kabuklular, üzüm-üzümsüz meyveler takip etmektedir. Van ilinde en fazla yetiştiriciliği yapılan ürünler elma, ceviz, kayısı ve armuttur. Elma ve armut üretim miktarlarının bölge üretimi içindeki payı sırasıyla %49 ve %41 ’dir. Ceviz üretim miktarının bölge üretimi içindeki payı %37’dir.

İlçe düzeyinde bakıldığında ise Gürpınar ilçesinde çok az miktarda meyve üretimi yapıldığı ve bu üretimlerden elma, armut ve kaysının ön plana çıktığı görülmektedir. İlçede elma, armut ve kayısı üretimi sırasıyla 162, 23 ve 22 ton olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 26).

Tablo 26: İlçede Öne Çıkan Meyve Ürünleri, 2015 (Ton)

	Gürpınar	Van	TRB2	Gürpınar/Van(%)	Gürpınar/TRB2 (%)
Ayva	0	92,6	523	0	0
Armut	23	2.201	5.261	1,04	0,44
Elma	162	11.855	24.122	1,37	0,67
Erik	2.1	1.119	2.834	0,19	0,07
Kayısı	22	2.243	3.024	0,98	0,73
Zerdali	0	29,6	244	0	0
Kiraz	0	1.084	1.636	0	0
Şeftali	0	21,9	452	0	0
Ceviz	0	6.144	16.523	0	0
Badem	0	1,83	18	0	0
Vişne	0	1.206	1.452	0	0
Üzüm	0	78	8.177	0	0
Çilek	0	3	27	0	0

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 24.03.2016)

Van ilinin geneline bakıldığında ise merkez ilçeleri, Erciş ve Muradiye iklim şartları ve toprak yapısının daha elverişli olması sebebiyle sebze üretimin iç kesimlerden daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

İlçede **golden elma** çeşidinin verimi ortalama olarak yılda 32 kg/ağaç olarak görülmektedir. **Starking elmanın** verimi ortalama olarak 23 kg/ağaç, **grannysmith elma** türünün verimi ise yıllık ortalama olarak 35 kg/ağaç olarak gözlemlenmiştir. İlçede grannysmith ve diğer elma türlerinin verimi Türkiye ortalamasına oldukça yakındır.

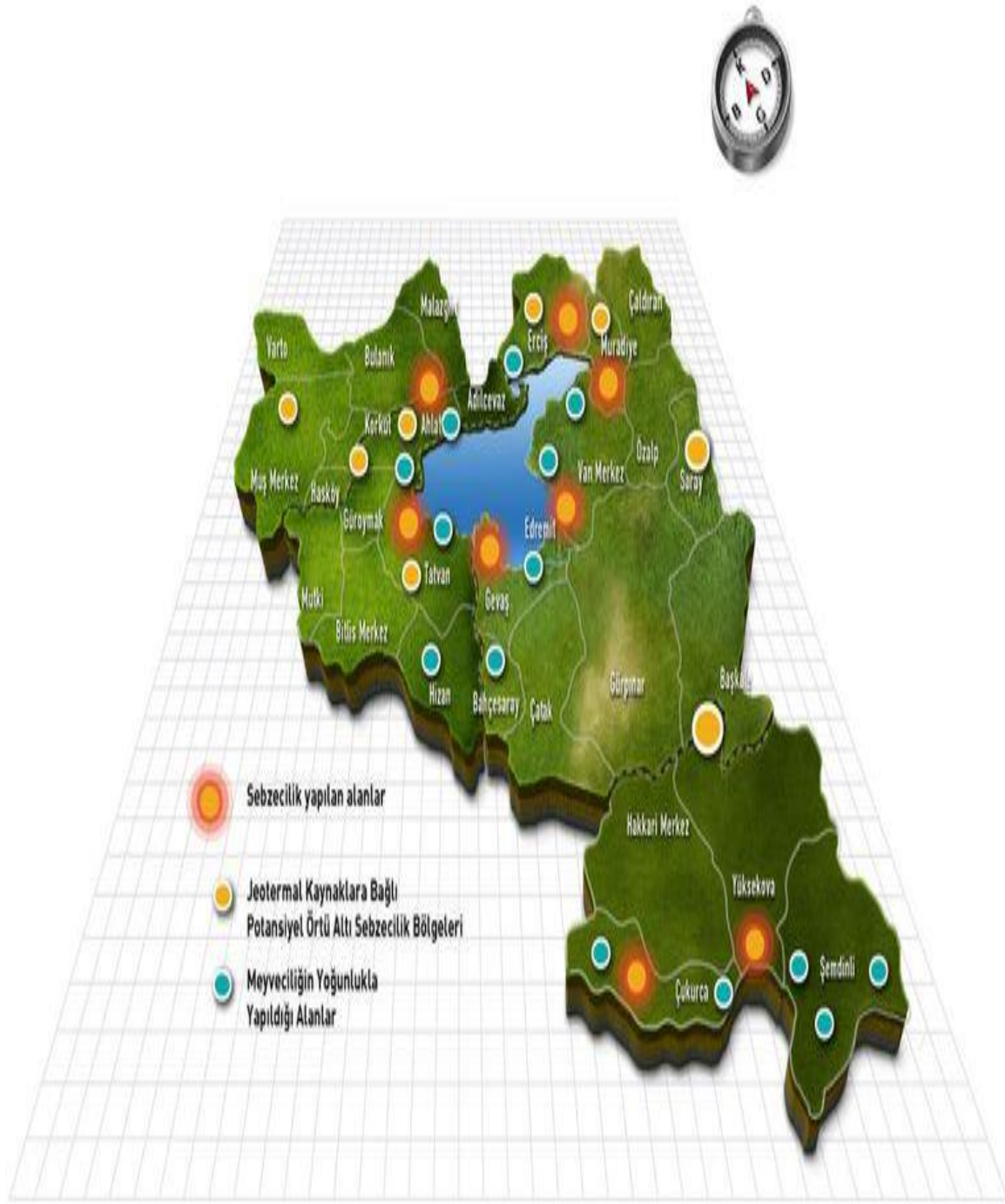
İlçede meyvecilik ile uğraşan çiftçilerin bilinçlendirilmesi verimin artması noktasında çok büyük önem arz etmektedir. Çünkü ilde veya ilçelerde veriminin düşük kalmasında en büyük faktör bitkiye zarar verecek canlıların fazla, zararlılarla mücadelenin ise yetersiz kalmasıdır. Örneğin Erol ve Yaşar (1996)'ın Van'ın merkez ve diğer ilçelerinde gerçekleştirdikleri ve 2 yıl süren çalışmasında 38 zararlı tür tespit ettikleri ve bu zararlılar ile mücadelenin yetersiz kaldığını belirtmişlerdir.

Gerek zararlılar ile kimyasal mücadele gerekse de toprak özelliklerini artırıcı gübreleme, maliyeti arttırıcı bir unsur olsa da Van ili için gübreleme olmadan istenilen düzeyde verim alınması oldukça zor bir durumdur.

Bu kapsamda Van ili elma yetiştiriciliğinde verimi arttırmaya yönelik alınması gereken tedbirlerin başında toprağın besleyici özelliğini arttırmak ve zararlılar ile mücadele gelmektedir.¹⁸

¹⁸ AVA, Sayfa 270

Harita 10: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzecilik Alanları



Kaynak: Tarım MDA

3.1.3. Hayvansal Üretim

3.1.3.1. Büyükbaş Hayvan Varlığı

Tablo 27: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı

	Hayvan Sayısı		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gürpınar	Sığır	Kültür	1.460	1.430	1.775	2.550	250	164
		K.Melezi	6.694	8.400	8.890	9.180	660	511
		Yerli	12.415	13.300	14.550	15.010	6.780	4.944
		Toplam	20.569	23.130	25.215	26.740	7690	5.619
	Manda	-	-	-	-	-	-	
Van	Sığır	Kültür	20.967	27.476	29.007	29.319	26.064	27.695
		K.Melezi	51.364	69.347	69.513	65.766	72.187	74.184
		Yerli	85.475	100.951	95.180	96.519	65.361	65.065
		Toplam	157.806	197.774	191.604	191.604	163.612	166.944
	Manda	227	275	990	1.239	346	444	
Trb2	Sığır	Kültür	63.536	78.037	102.128	109.662	100.545	101.806
		K.Melezi	182.035	208.723	236.809	243.981	243.472	248.146
		Yerli	222.238	246.510	246.538	252.143	198.851	189.023
		Toplam	467.809	533.270	605.786	605.786	542.868	538.975
	Manda	9.810	10.943	12.496	13.681	12.194	14.170	
Gürpınar/Van*	Sığır	Kültür	6,96	5,20	6,12	8,70	0,96	0,59
		K.Melezi	13,03	12,11	12,79	13,96	0,91	0,69
		Yerli	14,52	13,17	15,29	15,55	10,37	7,60
		Toplam	13,03	11,70	13,16	13,96	4,70	5.5
	Manda	-	-	-	-	-	-	
Gürpınar/TRB2*	Sığır	Kültür	2,30	1,83	1,74	2,33	0,25	0,16
		K.Melezi	3,68	4,02	3,75	3,76	0,27	0,21
		Yerli	5,59	5,40	5,90	5,95	3,41	2,62
		Toplam	4,40	4,34	4,16	4,41	1,42	1,04
	Manda	-	-	-	-	-	-	

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 10.04.2016)

Tarım İl Müdürlüğü 2015 verilerine göre bölgemizde 189.023'i yerli ırk, 248.146'sı melez ırk, 101.806'sı kültür ırkı ve 14.170' ü manda olmak üzere toplam 553.145 baş büyükbaş hayvan bulunmaktadır.

Van ilinde yerli 65.065, kültür 27.695, melez ise 74.184 adet sığır bulunmaktadır. İlçede ise yerli 5.120, melez 3.397, 1.730 kültür ırkları bulunmaktadır.

İlçe büyükbaş hayvan sayısı bakımından bölgenin %1,04'ünü, Van'ın ise %5,5'ini karşılamaktadır. İlçedeki geniş çayır ve mera alanlarına rağmen hayvancılık istenilen düzeyde değildir.

Harita 11: TRB2 Bölgesi Büyükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar



Kaynak: MDA

3.1.3.2. Küçükbaş Hayvan Varlığı

İlçedeki hayvansal üretim et ve süt üretimine yöneliktir. Besi hayvanları genelde çevre illere pazarlanmakta, süt ile genel de peynir, yağ yapılarak aile işletmelerinde iç tüketim olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte son zamanlarda bu potansiyel yeni işletmeler açılarak kullanılmaktadır. Süt, peynir, yağ gibi hayvansal ürünler büyük işletmelerde işlenerek pazara sunulmaktadır. İlçede süt ürünleri fabrikaları açılmaktadır.

İlçenin en büyük ekonomik girdisi küçükbaş hayvancılıktır. İlçeye özgü bir de koyun türü bulunmaktadır. **Norduz koyunu** olarak bilinen bu koyun cinsi, adını Gürpınar ilçesine bağlı Norduz Yaylası'ndan almıştır.

Norduz koyunu Van ili Gürpınar ilçesi Norduz bölgesinin engebeli alçak ve yüksek meralarında yetiştirilmektedir. Son zamanlarda nesli azalmakta olan bu koyun ırkını koruma amaçlı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından Norduz koyun ırkını koruma amaçlı destekleme yapılmaktadır.

Norduz koyunu yüksek bacaklı, yağlı kuyruklu koyun ırklarından olup, kombine koyun ırkı kabul edilse bile genelde eti azda olsa sütü için yetiştirilmektedir. Besiye alınan erkek kuzular 18 aylık olduğu zaman 60 kg canlı ağırlığına ulaşabilirler. Norduz koyunları sürü halinde otlamayı seven bir koyun ırkı olduğundan, merada sevk ve idaresi kolaydır. Dişi koyunlarda analık içgüdüğü oldukça yüksektir.

Norduz Koyunun Görünüm Özellikleri:

- Genelde vücutları beyaz yapağı ile kaplıdır. Nadirde olsa küllü gri renklerde olabilir.
- Ayak, boyun ve başlarında siyah lekeler görülür.
- Boyun kısımları diğer koyun ırklarından ayrı olarak uzun yapağı kaplıdır.
- Norduz koyunları koç başlıdır. Alınlarında kâkül oluşur. Nadirde olsa küpe görülebilir.

Norduz Koyunu Verim Özellikleri:

- Koyunlarda laktasyon süresi ortalama 6 aydır.
- Laktasyon süresi içerisinde ortalama 140 kg süt verirler.
- Ortalama canlı ağırlıkları 65 kg'dır.
- Kuzu verimi yıllık 1,1'dir. Yani ikiz doğurma oranı % 10'dur.
- Erkek kuzularda günlük ağırlık artışı ortalama 280 gram olmaktadır.¹⁹

Van ilinde toplam mera varlığı 1.239.289 olup bunun 316.648 ha'lık alanını Gürpınar ilçesinde bulunmaktadır. Bu durum koyuncululuğun ilçede gelişmesine büyük olanak sağlamaktadır. Sürdürülebilir bir koyuncuk faaliyeti ancak yayla ve mera otlatması ile mümkün olduğundan bölgenin mera varlığı küçükbaş hayvancılıkta bir rekabet avantajı sağlamaktadır.

Bölgede 2015 yılı itibarıyla küçükbaş hayvan varlığı 5.225.823 adettir. Ülke geneline bakıldığında TRB2 Bölgesi sahip olduğu küçükbaş hayvan varlığı açısından önemli bir yer teşkil etmektedir. Bölgenin

¹⁹ Van TSO, Gürpınar İlçe Analizi Sayfa 7

küçükbaş hayvan varlığının % 83'ünü koyun, % 17'sini ise keçi oluşturmaktadır. Gürpınar ilçesi 2015 yılı itibariyle küçükbaş hayvan varlığı 678.000 adettir. Bunlardan 630.000 âdeti koyun, geriye kalan 48.000 ise keçidir. İlçede bulunan koyunların hepsi yerli ırk olan; Doğu Anadolu Bölgesi'nin soğuk ve uzun kış koşullarına ve dağlık yapısına çok iyi uyum sağlayabilen, yüksek rakımlı ve fakir meraları iyi değerlendirip kış aylarında ise normal bir besleme ile kapalı veya bir tarafı açık ağıllarda barındırılabilen koyunlarıdır.

İlçede sadece kıl keçisi bulunmaktadır. İlçedeki toplam keçi sayısı 48.000'dir. İlçede koyun sayısı yıldan yıla artarken keçi sayısında ise son dönemlerde azalma olmaktadır. İlçe Van ilinin koyun varlığının %25,65'ini karşılarken, keçi varlığının %19,43'ünü oluşturmaktadır. (Bkz. Tablo 28)

Tablo 28: Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı (Adet olarak)

	HAYVAN SAYISI		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gürpınar	Koyun	Yerli	354.750	455.000	465.000	480.200	650.000	630.000
	Keçi	Kıl	37.310	58.700	60.400	69.520	50.900	48.000
	Toplam		392.060	513.700	525.400	549.720	700.900	678.000
Van	Koyun	Yerli	2.182.011	2.101.382	2.147.139	2.236.603	2.443.392	2.456.493
	Keçi	Kıl	150.686	203.143	225.360	247.054	248.527	247.088
	Toplam		2.332.697	2.304.525	2.372.499	2.483.657	2.691.934	2.703.581
TRB2	Koyun	Yerli	3.904.415	3.913.294	3.940.154	4.128.098	4.464.005	4.376.944
	Keçi	Kıl	649.031	769.702	799.481	835.816	925.474	848.376
	Toplam		4.553.446	4.682.996	4.739.635	4.963.914	5.389.479	5.225.823
Gürpınar /Van	Koyun	Yerli	16,26	21,65	21,66	21,47	26,60	25,65
	Keçi	Kıl	24,76	28,90	26,80	28,14	20,48	19,43
	Toplam		16,80	22,30	22,14	22,13	26,03	25,07
Gürpınar /TRB2	Koyun	Yerli	9,09	11,63	11,80	11,63	14,56	14,39
	Keçi	Kıl	5,75	7,63	7,55	8,32	5,50	5,66
	Toplam		8,61	10,96	11,08	11,08	13,00	12,97

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 22.01.2016)

Norduz koyunu ile benzer şekilde bölgede Akkaraman, Morkaraman gibi ırklar, yine yüksek verimlilik alınan ırklar arasında yer almaktadır. Bu kapsamda mevcut gen kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca ırk ıslah ve suni tohumlama gibi çalışmalar ile bölgeye adaptasyon sağlayabilecek diğer ırkların kullanılması da verimliliği ve hayvansal üretimi arttıracak eylemler arasında yer almaktadır.

Harita 14'e bakıldığında Van Gölü çevresi daha çok tarım arazileri yönüyle değerlendirildiğinden küçükbaş hayvancılığın mera arazilerinin geniş yer kapladığı iç kesimlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Gürpınar ilçesinin tamamında küçükbaş hayvancılık önemli yer kaplar.

Harita 12: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar



Kaynak: MDA

3.1.3.3. Kanatlı Hayvan Varlığı

Kümes hayvanı eti en yaygın olarak üretilen et çeşididir. Kümes hayvanlarının gerek sahip oldukları yüksek protein ve gerekse kırmızı ete nispeten daha ucuz ve sağlıklı olması nedeniyle Türkiye’de beyaz et üretiminin ve tüketiminin artması öngörülmektedir. Ülkemizde kanatlı hayvan yetiştiriciliği son yıllarda gelişmekte iken, TRB2 Bölgesi’nde buna paralel bir gelişme sağlanamamıştır.

TRB2 Bölgesi’nde iklim ve yüksek rakımın girdi maliyetleri üzerindeki olumsuz etkisiyle, TRB2 Bölgesi’nde kanatlı hayvan yetiştiriciliği istenilen düzeyde yapılamamıştır. Bölgede toplam 975.906 adet kanatlı hayvan bulunup, bunların büyük bir bölümünü yumurta tavuğu teşkil etmektedir. Bunu kaz, hindi ve ördek izlemektedir. Ayrıca, bölgede az miktarda broiler yetiştiriciliği (etlik piliç) yapılmakta, sadece bölgedeki köylerde ailelerin öz ihtiyaçlarını karşılamak için kanatlı hayvan yetiştirilmektedir.

Bölgemiz kaz ve ördek yetiştiriciliği bakımından büyük avantajlara sahiptir. Bunlar, bölgemizde yetiştirilen kaz ve ördeklerin bölge şartlarına çok iyi uyum göstermiş olmaları, kaz ve ördeklerin işletme dışında yararlanabilecekleri tip ve düzeyde yem ve su kaynaklarının bulunması ve bu türlerin yetiştiriciliği konusunda gerekli kültür ve bilgi birikiminin bulunması olarak gösterilebilir. Nitekim yukarıda da bildirildiği gibi bölge genelinde yaklaşık olarak 140 bin kaz ve ördek bulunması, bu durumu desteklemektedir.²⁰

Van ilinde et tavuğu yetiştiriciliği yapılmamaktadır. Bölgede ise geçen sene Bitlis’te 4400 adet et tavuğu beslenmeye başlanmıştır.

Gülpınar ilçesi kanatlı hayvan varlığına bakıldığında 17.000 yumurta tavuğu, 550 ördek, 250 kaz bulunmaktadır. İlçede et tavuğu ve hindi üretimi bulunmamaktadır. Yıllar bazında kanatlı hayvan varlığına bakıldığında ise 2014 senesine nispeten kümes hayvanlarının sayısının ciddi oranda azaldığı görülmektedir. (Bkz. Tablo 29)

Gerek ilçede, gerekse ilde yapılan çalışmalarda yörenin yumurta tavukçuluğuna uygun olduğu ancak yumurta tavukçuluğunun çok küçük ölçekli yapıldığı ve gelişmediği belirtilmektedir. Örnek olarak Özdal ve Ayaz (2005), Van ilinde gerçekleştirdikleri çalışmada diğer hayvancılık faaliyetlerinde olduğu gibi tavukçuluğun da küçük ölçekli, geçimlik ve bilinçsizce yapılması nedeniyle verim düşüklüğü ve ekonomik kayıplar ile karşılaştığını dile getirmektedir. Çalışmasında yöredeki tavuk otopsisini inceleyen yazarlar, ciddi derecede enfeksiyona rastlarken, bu durumun özellikle kırsal bölgelerde ciddi ekonomik kayıplara ve ölümlere yol açabilecek kadar yoğun olduğunu ve küçük aile işletmelerindeki tavukların aynı zamanda enfeksiyon yayılışında portör görevi de gördüğünü ifade etmektedir.

²⁰ MDA, Sayfa 72

Tablo 29: Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı

	Hayvan Adı		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gürpınar	Kanatlı	Ymrt. Tavuğu	32.450	32.450	32.000	33.000	20.000	17.000
		Hindi	130	130	200	1.100	3.505	2.500
		Ördek	1.020	1.020	1.100	1.200	700	550
		Kaz	155	155	180	1.000	400	250
		Toplam	33.755	33.755	33.480	36.300	24.605	20.300
Van	Kanatlı	Ymrt. Tavuğu	338.950	276.200	363.613	281.400	360.370	381.285
		Hindi	1.930	1.930	10.500	11.120	17.330	18.933
		Ördek	1.620	1.640	2.100	3.198	3.690	4.346
		Kaz	275	275	1.300	3.850	4.835	5.403
		Toplam	342.775	280.045	377.513	299.568	386.225	409.967
TRB2	Kanatlı	Ymrt. Tavuğu	853.717	742.064	724.016	652.749	771.672	731.773
		Hindi	114.193	89.706	78.887	82.793	98.613	90.183
		Ördek	51.034	46.235	36.106	39.699	43.000	42.398
		Kaz	110.654	105.489	94.015	101.046	112.098	107.152
		Toplam	1.129.598	983.494	933.024	876.287	1.025.383	971.506
Gürpınar/ Van(%)	Kanatlı	Ymrt. Tavuğu	9,57	11,75	8,80	11,73	5,55	4,46
		Hindi	6,74	6,74	1,90	9,89	20,23	13,20
		Ördek	62,96	62,20	52,38	37,52	18,97	12,66
		Kaz	56,36	56,36	13,85	25,97	8,27	4,63
		Toplam	9,85	12,05	8,87	12,12	6,37	4,95
Gürpınar/ TRB2(%)	Kanatlı	Ymrt. Tavuğu	3,80	4,37	4,42	5,06	2,59	2,32
		Hindi	0,11	0,14	0,25	1,33	3,55	2,77
		Ördek	2,00	2,21	3,05	3,02	1,63	1,30
		Kaz	0,14	0,15	0,19	0,99	0,36	0,23
		Toplam	2,99	3,43	3,59	4,14	2,40	2,09

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 22.01.2016)

3.1.3.4. Arıcılık

Arıcılık, araziye bağlı kalmadan gerçekleştirilmesi, daha az sermaye ve işgücü gerektirmesi, yatırım geri dönüş süresinin kısa olması vb. özellikleri ile diğer hayvancılık alt sektörlerine kıyasla daha avantajlı bir hayvansal üretim faaliyeti olarak kabul edilmektedir.²¹

Arıcılık TRB2 Bölgesi'nde dezavantaj olarak nitelendirilen engebeli arazi yapısını bölge için avantaja dönüştüren önemli bir sektördür. Çünkü bölge arazi yapısının engebeli oluşu topografik farklılıklar oluşturmakta, bu ise arıcılık sezonunu diğer bölgelere nispeten daha uzun sürdürmektedir. Bölgemizin bitki örtüsü bakımından zengin bir flora'ya sahip olması, bitkilerin farklı zamanlarda çiçek açması, arıcılık sezonunun uzun sürmesi ve bölgeye has çiçeklerin bolluğu, arıcılığın bölge ekonomisinde yüksek potansiyelini göstermektedir. Ayrıca, TRB2 Bölgesi'nin zengin bitki florası ve yüksek rakımlı yaylaları, arıcıların doğal ve katkısız karakovan balı üretmesine olanak sağlamaktadır.

Bölgemizde tarım alanlarının sınırlı olması sebebiyle birim alandan elde edilen ürünlerin verimli ve kaliteli olabilmesi için bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yanında doğanın mevcut kaynaklarının en etkin bir biçimde kullanılması şarttır. Arazi varlığına bağlı olmadan faaliyetini devam ettiren arıcılık, özellikle gelir seviyesi düşük, az topraklı veya topraksız köylüler açısından önemli bir faaliyettir. Ayrıca, fazla sermaye ve işgücü gerektirmediğinden atıl durumda bulunan aile işgücünü en etkin bir şekilde değerlendirip kısa zamanda gelir getirecek ve katma değer oluşturacak bir uğraşı olması bakımından sosyo-ekonomik bir önem taşımaktadır.

Van ilinde ise geçen seneye göre toplam kovan sayısı %4,5 artmıştır. İlde bal üretim üsleri merkez ilçeler, Bahçesaray ve Çatak ilçeleridir. 2015 senesinde Çatak'ta 500 ton, Bahçesaray'da 400 ton, Tuşba'da 480 ton, İpekyolu'nda ise 330 ton bal üretimi yapılmıştır.

İlçenin bu yüksek bal verimine rağmen son iki senedir ilçede arıcılık yapılmamaktadır. 2013'te ise ilçede 300 adet kovan ile 7,5 ton bal üretimi yapılmıştır. (Bkz. Tablo 31)

Yıllar itibari ile 2004-2013 yıllarını kapsayan dönem incelendiğinde verim göstergelerinde ilginç bir durum söz konusudur. Üretim miktarı ve kovan sayısında üst sıralarda yer alan ilçeler, verim değerlerinde ise alt sıralara gerilemektedir. Örneğin üretim miktarı ve kovan sayısında açık ara lider olan merkez ilçeler, 2013 yılında verimde 18,6 kg/kovan ile beşinci sırada, yıllık ortalama verimde ise 13 kg/kovan/yıl ile 10. sırada bulunmaktadır. Benzer şekilde üretim ve kovan sayısında üst sıralarda yer alan Bahçesaray ve Çatak ilçeleri 2013 yılında verimde sırasıyla 10 kg/kovan ile yedinci ve 6 kg/kovan ile son sırada yer almaktadır. Yıllar itibari ile de Bahçesaray ve Çatak ilçeleri sırasıyla 17 kg/kovan/yıl ile beşinci ve 12 kg/kovan/yıl ile son sırada bulunmaktadır. Öbür tarafta Gürpınar gibi potansiyeli olan bir ilçenin verimi 20 kg/kovan/yıl, Başkale'nin ise 50 kg/kovan/yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. (Bkz. Tablo 32)

²¹ AVA, Sayfa 341

Tablo 30: İlçelere Göre Ortalama Kovan Sayısı, Ortalama Üretim, Ortalama Veri (2004-2013)

	Kovan Sayısı	Üretim (Ton)	Verim(Kg/Kovan)
Merkez İlçeler	13.781	199	12,6
Bahçesaray	87.140	145,1	16,9
Başkale	1.073	53	50,2
Çatak	11.030	133,6	12
Edremit	1.843	5,3	16,3
Erciş	2.379	53,2	18,8
Gevaş	5.572	96,2	14,9
Gürpınar	880	3,6	19,8
Muradiye	199	2,4	13,2
Özalp	176	2,4	13,6
Saray	79	1	20

Harita 13: TRB2 Bölgesi Arıcılığın Yoğunlaştığı Alanlar



Kaynak: MDA

Tablo 31: Yıllar İtibariyle Bölgede Arı Kovanı Sayısı (Adet Olarak)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gülpınar	240	240	280	300	0	0
Van	59.726	71.523	61.933	84.107	119.607	125.246
TRB2	245.054	282.250	291.906	332.681	392.698	461.218
Gülpınar /Van (%)	0,40	0,34	0,45	0,36	0	0
Gülpınar /TRB2 (%)	0,10	0,085	0,10	0,09	0	0

Kaynak: TÜİK, 2015

2014'ten sonra Gülpınar'da arıcılık yapılmadığı için tablo 36'da Gülpınar hanesindeki değerler boş bırakılmıştır.

Tablo 32: İlçe, İl ve Bölgedeki Bal Üretimi, 2015

	Kovan Sayısı	Bal Üretimi(Kg)	Balmumu(Kg)	Arıcılık Yapan İşletme
Gülpınar	-	-	-	-
Van	125.246	2.113,082	188,518	536
TRB2	461.21	6.066,988	574,690	2.658

Kaynak: TÜİK, 2015

3.1.3.5. Balıkçılık

Gülpınar Kasabasındaki bir başka faaliyeti balıkçılıktır. Kasabada su kaynaklarının bolca olması balıkçılık faaliyetlerini desteklemektedir. Pek yaygın olmamakla beraber yapılan balıkçılık faaliyeti iç Pazar ihtiyacını karşılayacak düzeydedir. Kasabada Şamran Deresi'nden ayrılmış kanallar üzerinde 2 adet balık çiftliği bulunmaktadır. Bu balık çiftliklerinde alabalık yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bunlardan Yukarı Kaymaz mahallesinde yer alan Şifa Alabalık Üretim Çiftliği 24 havuzdan ibarettir. Başbulak Suyu adı verilen Şamran Deresi'nin bir kolu üzerinde, kurulan çiftlikte günlük üretim söz konusu olup, günlük olarak yaklaşık 30–35 kg alabalık pazarlanmaktadır. Bu alabalıklar Van ve ilçelerine gönderilerek pazarlanmaktadır. 1985 yılında kurulan bu tesis halen hizmet vermektedir.

İlçede bir diğer alabalık tesisi Gülpınar Alabalık Tesisidir. Bu tesis sadece üretim yapmamakta aynı zamanda lokanta, şifalı suyu, ocakbaşı, alabalık ve ızgara çeşitleri, çocuk parkı, voleybol sahası, çardak ve kamelyalarla mesire imkânı sağlanmaktadır. Toplam 10 havuzu bulunan yaklaşık olarak 4000 metrekare alanda kurulmuş olan tesisin üretimi yaklaşık yıllık 3–4 ton kadardır. Üretilen balıklar tesise gelen müşterilere yöneliktir. Aşağı Kaymaz Mahallesi'nde bulunan tesis çok sayıda yerli ve yabancı turist çekmektedir.

Kasabanın etki sahasında bulunan diğer bir balık üretimi alanı da 1991 yılında faaliyete geçen ve bu dönemde 500.000 bin aynalı sazan sularına bırakılan Zernek Baraj Gölü'dür. Bu barajda balıkçılık faaliyeti

yoğun olarak yapılmaktadır. Ayrıca kasabadan geçen Şamran ve Hoşap Çayı'ndan da azda olsa balık avlanmaktadır.²²

3.1.3.6. Hayvansal Üretim Miktarları

Gürpınar ilçesinde kesimin çoğu kaçak kesim olarak tabir edilen şekilde olduğu için küçükbaş ve büyükbaş hayvan eti ve deri ile ilgili doğru veri bulunamamaktadır. Fakat Van ilinin küçükbaş hayvan sayısı noktasında Türkiye'de ilk sırada olduğunu göz önünde bulundursak ve de Gürpınar ilçesindeki küçükbaş hayvan sayısının Van ilindeki hayvan sayısına oranı düşünülürse özellikle küçükbaş et üretiminde yüksek miktarda et üretimi yapıldığını tahmin etmek zor olmayacaktır.

İlçedeki küçükbaş hayvan süt üretimine bakıldığında yıllara göre yükselen bir grafik görmekteyiz. TÜİK verilerine göre bu üretim 2015 senesinde 30 bin tona yaklaşmıştır. İlçedeki büyükbaş hayvan sayısının az olmasından ve de gittikçe azalmasından kaynaklı olarak süt üretimi de düşüktür. 2012-2013 yıllarında 25 bin tona yakın büyükbaş hayvanlardan süt üretimi yapılırken 2015 senesinde bu miktar 5 bin tona düşmüştür. (Bkz. Tablo 33)

Tablo 33: Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Süt Üretimi (Ton)

		2012	2013	2014	2015
Gürpınar	Büyük Baş Süt	24.097	24.974	3.809	4.756
	Küçük Baş Süt	12.459	17.617	28.584	29.474
Van	Büyük Baş Süt	163.779	161.191	140.834	153.686
	Küçük Baş Süt	89.835	101.514	103.532	109.200
TRB2	Büyük Baş Süt	513.215	539.888	517.352	542.940
	Küçük Baş Süt	183.119	193.797	209.183	209.895
Gürpınar /Van (%)	Büyük Baş Süt	14,71	15,49	2,70	3,09
	Küçük Baş Süt	13,87	17,35	27,61	26,99
Gürpınar /TRB2 (%)	Büyük Baş Süt	4,70	4,63	0,74	0,88
	Küçük Baş Süt	6,80	9,09	13,66	14,04

Kaynak: TÜİK, Mart 2016

Gürpınar ilçesi arıcılık yapmaya müsait olmasına rağmen ve 2013 ve öncesindeki tarihlerde yapılan arıcılık faaliyeti sonucunda elde edilen verilere dayanarak veriminin çoğu ilçeden yüksek olmasına rağmen arıcılık faaliyeti yapılmamaktadır. Önceden var olan üretim de durmuş noktadadır. (Bkz. Tablo 34)

²² Gürpınar Kasabası'nın Coğrafi Etüdü - Nizamettin Güleşçe syf: 23

Tablo 34: Bal, Bal Mumu Üretimi

		2013	2014	2015
Gürpınar	Bal	7,50	0	0
	Bal Mumu	0,28	0	0
Van	Bal	1288,44	1982,32	2113,08
	Bal Mumu	43,13	131,68	188,52
TRB2	Bal	4498,56	5181,46	6.067
	Bal Mumu	174,61	270,48	574,69
Gürpınar /Van(%)	Bal	0,58	0,00	0,00
	Bal Mumu	0,65	0,00	0,00
Gürpınar /TRB2 (%)	Bal	0,17	0,00	0,00
	Bal Mumu	0,16	0,00	0,00

Kaynak: TÜİK, Mart 2016

3.2. Sanayi

Sanayi ve özellikle imalat sanayi sektörü, ekonomik gelişme ve büyüme ile toplumların refah seviyesine ulaşması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için temel ve öncelikli ekonomik faaliyet alanıdır. Günümüzde dünyanın gelişmiş ülkelerinin aynı zamanda sanayileşmiş merkezler olması, ekonomik gelişme ile sanayileşme arasında çok yakın bir ilişki olduğuna işaret ederken, ülkelerin gelişmişlik seviyesi sanayileşme düzeyi ile aynı anlama gelmektedir.²³

İlçede tarım ve hayvancılığın nispeten geliştiğini göz önünde bulundurursak ilçenin tarımın gelişmiş olmasından dolayı gıda işleme, paketleme sektörü ve özellikle küçükbaş hayvancılığın gelişmiş olmasından dolayı sütün, yünün, derinin ve etin kullanıldığı sanayi sektörlerinin kurulması için müsait olduğunu söyleyebiliriz.

Bununla birlikte ilçede üretimi az olan fakat Türkiye ortalamasına yakın bir verim elde edilen patates de birçok sanayi alanında kullanıldığı için hem tarımı hem de alakalı sanayi kollarını geliştirebilecek potansiyele sahiptir. Çünkü patates ev tüketimi şeklinde kullanıldığı gibi başta dondurulmuş patates ve cips olmak üzere, püre, un, nişasta ve türevlerinin üretiminde kullanılan çok önemli bir endüstri hammaddesidir.

İlçede ayrıca kayalıkların fazla olmasından dolayı birçok noktada taş ocakları bulunmaktadır. Hayvancılık ve tarımdan sonra taş ocakları halkın önemli geçim kaynaklarından biri haline gelmiştir.

²³ AVA, Sayfa 354

İlçedeki şirketlerin profiline bakarsak Van TSO'nun verilerine göre ilçede toplamda 18 adet şahıs şirketi, 17 adet limited şirketi, 5 adet kooperatif şirketi ve 1 adet de anonim şirketi bulunmaktadır. (Bkz. Tablo 35)

Yine TSO'nun verilerine göre ilçede askıda olan şirket sayıları da Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 35: İlçedeki ve İldeki Türlerine Göre Faal Şirket Sayıları

	Şahıs Şirketi	Limited Şirketi	Kooperatif	Anonim Şirketi
Güripınar	18	17	5	1
Van	1194	2666	158	356
Güripınar/Van(%)	1,5	0,64	3,16	0,28

Kaynak: Van TSO, Şubat 2016

Tablo 36: İlçedeki ve İldeki Türlerine Göre Askıdaki Şirket Sayıları

	Şahıs Şirketi	Limited Şirketi	Kooperatif	Anonim Şirketi
Güripınar	25	10	5	-
Van	6520	2437	474	357
Güripınar/Van(%)	0,38	0,41	1,05	-

Kaynak: Van TSO, Şubat 2016

İlçede sanayide en çok kullanılan madde mıcır olup 4 şirket tarafından işlenmektedir. İlçede kullanılan diğer sanayi ürünleri, kullanan şirket sayısı ve buralardaki istihdam sayıları aşağıda verilmiştir. (Bkz. Tablo 37)

Tablo 37: İlçe Bazında Sanayide Kullanıma Göre Öne Çıkan Ürünler

Sıra	Açıklama	Kullanan Sanayi Sayısı	Toplam İstihdam
1	Mıcır	4	37
2	Traverten, ekosin, granit, porfir (somaki taşı), bazalt, kumtaşı ve diğer anıt taşlarının granül, mıcır ve tozları	2	23
3	Kireçtaşı (Kalker) - Toz	1	14
4	Süt Ürünleri (Tereyağı, Ayrar, Peynir, Yoğurt)	1	17
5	Hidroelektrik (hidroelektrik santralleri tarafından üretilen)	1	7

Kaynak: TOBB, Mart 2016

3.2.1. İstihdam ve Sosyal Güvenlik

3.2.1.1. İstihdam

İlçe ekonomisi daha çok tarım ve hayvancılığa dayandığı ve nüfusun çoğunluğu geçimini bu yoldan sağladığı için ilçede diğer sektörler gelişme imkânı bulamamıştır. (Bkz. Tablo 38)

Tablo 38: Gürpınar ve Van'da Alanlara Göre İstihdam Oranları²⁴

	Sanayi	Hizmet	Tarım
Gürpınar	7,2	10,7	82,2
VAN	21,4	40,3	38,5

İlçede 10 ve üzeri işçi çalıştıran 2 adet işyeri bulunmakta ve bunlar toplamda 98 kişi istihdam etmektedir. 1-9 arası işçi çalıştıran işyeri sayısı ise 22 olup toplamda 74 kişi istihdam etmektedir. Buradan yola çıkarak ilçedeki KOBİ varlığının küçüklüğü anlaşılabılır.

İl geneli 1-9 işçi çalıştıran iş yeri sayısı ise 685 ve bunların istihdam ettiği işçi sayısı 1912'dir. Büyük ölçekli denilebilecek 10 ve üzeri işçi çalıştıran işyeri sayısı ise 275 ve bunların istihdam ettiği kişi sayısı ise 7919'dur.(Bkz. Tablo 39)

Tablo 39: Bölgede İşyeri ve İstihdam Verileri, 2015

		Gürpınar	Van	TRB2
1-9 İşçi Çalıştıran İşyeri	İşyeri Sayısı	22	685	X
	İstihdam	74	1912	X
10 ve Üzeri İşçi Çalıştıran İşyeri	İşyeri Sayısı	2	275	X
	İstihdam	98	7919	X
Toplam	İşyeri Sayısı	24	960	X
	İstihdam	172	9831	X

Kaynak: Çalışma ve İş Kurumu Müdürlükleri, 2016

3.2.1.2. Sosyal Güvenlik

Tablo 40: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015

	SGK Kapsamında Aktif Çalışan Sayısı	Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı (Yeşil Kartlılar Hariç)	2022 Sayılı Kanun ²⁵ Kapsamında Olanlar	Yeşil Kart Sahipleri	1+ işçi Çalıştıran İşyeri Sayısı
Gürpınar					
Van					
TRB2					

²⁴ AVA, Syf 150

3.3. Madencilik

3.3.1. Yeraltı zenginlikleri

Yer altı kaynakları, gerek madencilik sektörünü doğrudan ilgilendirmesi gerekse de diğer endüstrilerin hammaddesi olması nedeniyle ekonominin önde gelen sektörleri arasında yer almaktadır. Ayrıca madencilik sektörü emek yoğun bir sektör olarak istihdama en çok katkı sağlayan sektörler arasında bulunmaktadır.

Van ilinin içinde bulunduğu Van Gölü havzasında ilk madencilik faaliyetleri M.Ö. beşinci bin yıla kadar uzanmaktadır. Nemrut ve Süphan Dağı'ndan elde edilen ham obsidiyenler burada işlenip, Mezopotamya'ya ihraç edilmekteydi. Van ili jeolojik yapısı dolayısıyla hem metalik maden hem de endüstriyel mineral ve kayalar açısından oldukça zengin bir bölgedir.

İlçede Şahmanis ve Hoşap yörelerine dağılmış vaziyette **kömür** bulunmaktadır. Kömür yatakları Şahmanis'te 1.032.000 ton muhtemel, Hoşap'ta 1.200.000 ton görünür kömür rezervine sahiptir.²⁶

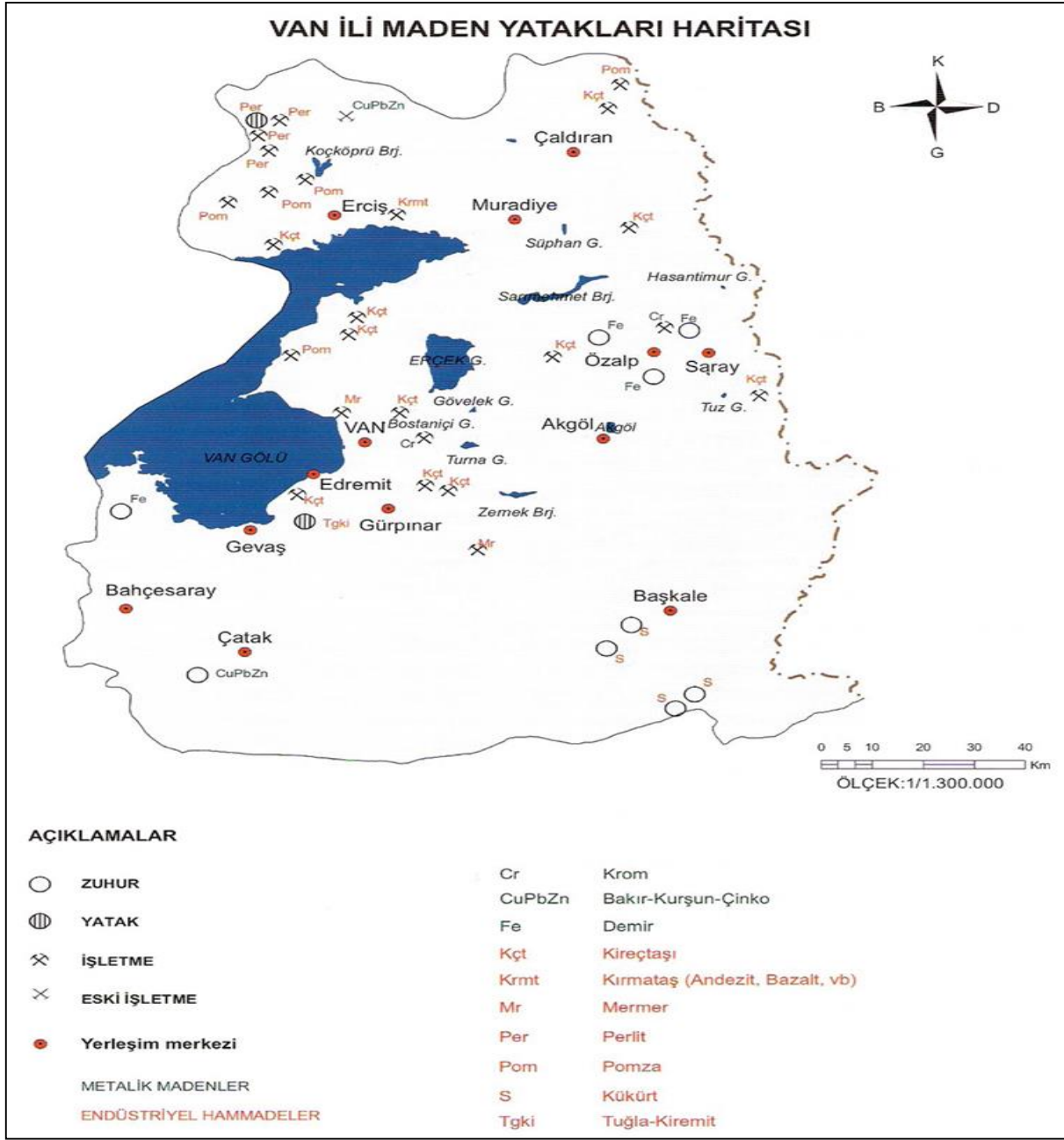
İlçeye bağlı Yurtbaşı Köyü'nde de bej traverten mermer bulunmaktadır. Mermerin bir kısmı çıkartıldıktan sonra köylülerin isteği üzerine çalışmalar durdurulmuştur.

Tablo 41: Gürpınar'da Maden Varlığı

Maden	Maden Varlığının Olduğu Bölge
Kömür	Hoşap (Güzelsu)
Mermer	Yurtbaşı Köyü

²⁶ AVA, Sayfa 75

Harita 14: Van İli Maden Kaynakları



Kaynak: MDA

3.4. Kültür ve Turizm

3.4.1. Kültür

İlçede 12700 kitaba sahip bir kütüphane bulunmaktadır. Kütüphaneden yararlanma sayısı yaklaşık olarak iki bindir. İlçede müze, tiyatro salonu ve sinema bulunmamaktadır. (Bkz. Tablo 42)

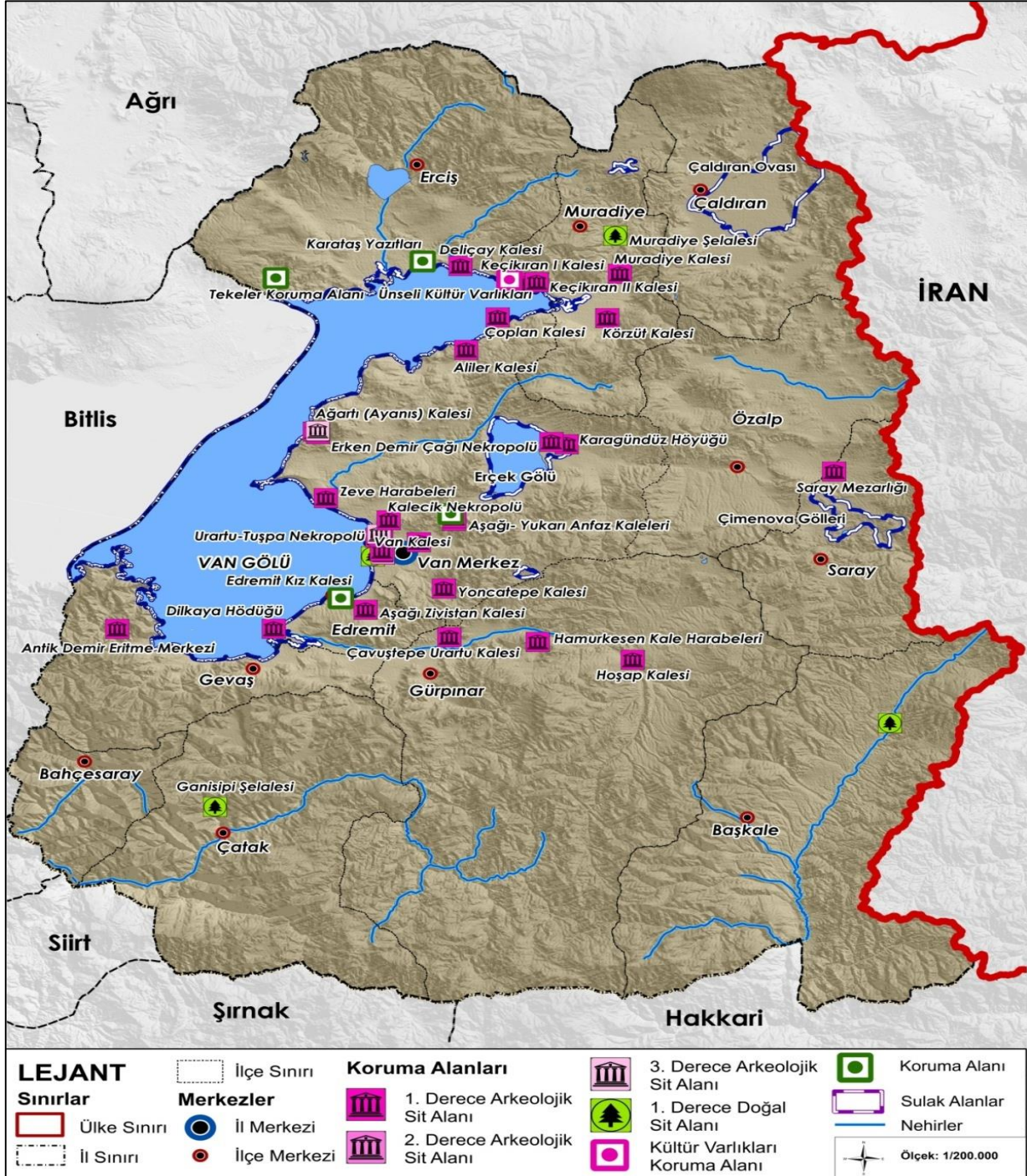
Tablo 42: İlçe Kütüphane Bilgileri

	Salon Sayısı	Kitap Sayısı	Yararlanma Sayısı	Ödünç Verilen Materyal Sayısı
Gürpınar	1	12723	1917	2277

Kaynak: İlçe Kütüphane Müdürlüğü, 2016

3.4.1.1 Koruma Ve Sit Alanları

Harita 15: Van İli Sit Alanları



Kaynak: AVA Raporu

Gürpınar ilçesi asırlar boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yaptığından dolayı ilçede önemli arkeolojik sit alanları ve kültür değerleri mevcuttur.

Bunlardan biri Gürpınar ilçe merkezine 80 km uzaklıkta olan Yedisalkım Köyü'nde bulunan ve Put Mağaraları olarak adlandırılan dört mağaradır. Yedisalkım Köyü'nün batısında uzun bir kanyonun içinde yer almaktadır. Kanyonun batısını yayvan bir şekilde uzanan Başet Dağı kapatmaktadır. Mağara vadi tabanından 80 metre yükseklikte bulunmaktadır.

Mağaraları 1971 yılında keşfeden Oktay Belli, Kızlar Mağarası'ndaki resimlerin farklı dönemlerde yapıldığını fakat ortak noktalarının milattan önce yapılmaları olduğunu vurgulamaktadır.

Mağaradaki resimler zamanla büyük oranda silinmiştir. Resim 1'de mağaradan fotoğraflanmış erkek bir yaban keçisi görünmektedir.



Resim 1: Yedisalkım Mağarasından erkek yaban keçisi figürü

1. derece arkeolojik sit alanına bir örnek ise Van il merkezine yaklaşık 50-60 km uzaklıkta Van-Başkale yolu üzerinde yer alan **Hoşap Kalesi'dir**. Bu kale bir orta çağ kalesi özelliği taşımakta olup, askeri bir tesis olarak kurulduğu kabul edilmektedir. Kalenin batıya bakan girişi ve özgün kapısı bozulmadan günümüze ulaşabilmiştir. Kapının üzerinde yapımı ile ilgili Farsça kitabe ve aslan kabartmaları yer

almaktadır. Gözetleme kulesi, surları, burçları, beden duvarları, mescit, fırın, zindan seyir köşkü, harem, selamlık ve orjinal demir kapı kanatları kalenin önemli yapılarıdır.²⁷

Dik bir kaya kütlesi, üzerine kurulan kale, iç kale ile bunun kuzeyindeki dış kaleden oluşur. Geçmiş Urartu devletine uzanan kale, Osmanlı Devleti'ne tabi Mahmudi Beyi'nin yaptırdığı şekliyle günümüze ulaşmıştır. Kitabeye göre Mahmudi Sarı Süleyman Bey tarafından, H.1052 (1643) tarihinde yaptırılmıştır.

İçerisinde Mahmudi sarayı olarak nitelenen kompleks yapılar yer almaktadır. Bunlar kalenin güney tarafında sıralanmaktadır. En üst ve doğu kesiminde seyir köşkü, bunun hemen batısında harem ve batı ucunda da selamlık yer almaktadır.

19. yüzyıl ortalarında terk edilmiş olan kale, içerisindeki yapılarıyla günümüze büyük ölçüde sağlam olarak gelmiştir. Bu nedenle bölgenin dikkat çeken sembol yapılarından biridir. (Bkz. Resim 2)

Dik bir kaya kütlesi, üzerine kurulan kale, iç kale ile bunun kuzeyindeki dış kaleden oluşur. Geçmiş Urartu devletine uzanan kale, Osmanlı Devleti'ne tabi Mahmudi Beyi'nin yaptırdığı şekliyle günümüze ulaşmıştır. Kitabeye göre Mahmudi beylerinden Sarı Süleyman Bey tarafından, H. 1052 (1643) tarihinde yaptırılmıştır.



Resim 2: Hoşap Kalesi

İlçede 1. derece arkeolojik sit alanı olan başka bir alan ise Gürpınar ilçe merkezine 5 km uzaklıkta bulunan **Çavuştepe Kalesi**'dir. M.Ö. 764-735 yılları arasında hüküm süren II. Sarduri tarafından yaptırılan kale, bölgedeki Urartu döneminden kalma önemli kalelerden biridir. Bol Dağları'nın batı uzantısı üzerine

²⁷ Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2014

kurulmuş olan kale, aşağı ve yukarı kalelerden oluşmuştur. İki tarafta uç kale yöntemiyle yapılmış surlar yer almaktadır. Doğudan batıya doğru sıralanan ahır yapıları, depo binaları, tapınak, saray binaları ve sarnıçlardan oluşmaktadır. Tanrı İrmuşini adına inşa edilmiş tapınak üzerinde çivi yazılı kitabesi bulunmaktadır. Kalenin diğer önemli yapıları ise ana kayaya oyulmuş sarnıçlar, saray ve depo binalarıdır. Kale M.Ö. VII. yüzyılın sonlarına doğru İskit akınları ile yıkılmıştır.²⁸ (Bkz. Resim 3)

Bu arkeolojik sit alanının 41 sene bekçiliğini yapan Mehmet Kuşman'ı da kendisi gibi hatırı sayılır bir üne kavuşturmuş Çavuştepe Kalesi. Kaledeki çivi yazılarının merakını celp etmesi üzerine Urartuca ile alakalı kitapları inceleyerek kendi imkânları ile Urartuca'yı okumayı öğreniyor. Böylece günümüzde Urartuca okuyabilen 37 akademisyenin yanına yazdırmış adını Urartuca okuyabilen 38. kişi olarak. Diğer 37 kişiden eğitim seviyesi dışında ikinci bir farkı ise Urartuca yazabiliyor olmasıdır.



Resim 3: Çavuştepe Kalesi

Ayrıca kale dünyanın en eski tuvalet ve kanalizasyon sistemine sahiptir.²⁹ (Bkz. Resim 3)

Tablo 43: İlçede Bulunan Sit Alanları ve Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları

Adı	Tipi
Hamurkesen, Kale Harabeleri	1. Derece Arkeolojik Sit
Güzelsu, Tarihi Hoşap Kalesi	1. Derece Arkeolojik Sit
Çavuştepe Urartu Kalesi (Çavuştepe Köyü)	1. Derece Arkeolojik Sit
Yedisalkım (Put) Köyü, Mağara Resimleri Tescilli	Tescilli Kültür Varlığı

Kaynak: Van Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2014.

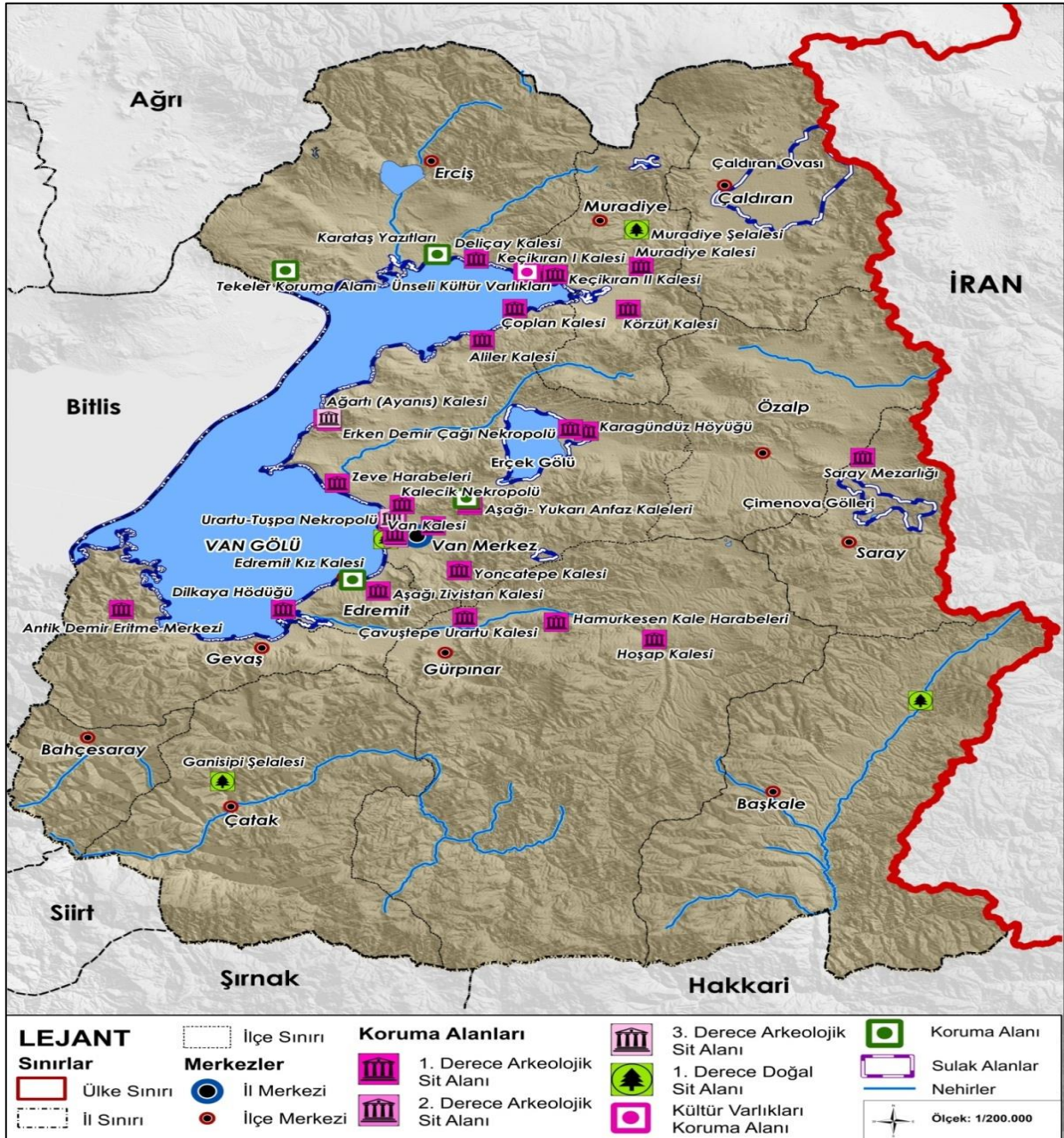
²⁸ Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009

²⁹ Gürpınar Kaymakamlığı, 2013

İlçeye bağlı Hamurkesen (Zernek) Köyü'nde ise Hamurkesen Kalesi yine 1. derece arkeolojik sit alanıdır. Kayalık tepeden dolayı batı ve güney kısmına sur inşa edilmemiştir. Günümüzde yıkılmış olan girişin batısında yuvarlak bir kule, doğusunda ise dikdörtgen yapı bir kule yer almaktadır. Köşk kalenin doğu bölümüne, harem batı bölümüne, hamam kuzey ve köşk ile harem arasına da mutfak inşa edilmiştir.

Kalenin doğusunda bulunan caminin giriş kapısı üzerindeki kitabesinden öğrenildiğine göre Seyyid Muhammed tarafından 1710 yılında yaptırılmıştır. Kesme taştan kare planlı olarak yapılan caminin üzeri pandantifli bir kubbe ile örtülmüştür. Kuzey yönündeki taç kapısı kesme taştan olup, geometrik bezeme ve silmelerle çerçeve içerisine alınmıştır. Cami içerisinde herhangi bir bezeme elemanına rastlanmamıştır. Mihrap nişi yarım yuvarlak bir niş şeklindedir.

Harita 16: Van İli Koruma Alanları



3.4.2 Turizm

Turizm, yerel ve ulusal ekonomilere doğrudan girdi sağlaması, istihdam yaratması, yatırımların artırılması, diğer sektörler üzerindeki pozitif çarpan etkisi ve ülke ekonomilerinde dış cari açıkların giderilmesinde etkin rol oynayan ve pazar payı sürekli artan bir sektördür.

İlçe tarihi yapılarından dolayı kültür turizmi potansiyeli yüksek bir bölgedir. Zerne Camisi, Hoşap Süleyman Bey Kümbeti, Hoşap köprüsü, Hoşap Hasan Bey Medresesi ve Türbesi, Hoşap Evliya Bey Medresesi, Hoşap Bey Hanı, Hogeçvank Manastırı ve Surp Marinos Manastırı bunlardan sadece birkaçıdır.



Resim 4: Hoşap Kalesi

Bu yapılardan Hoşap Köprüsü olarak bilinen Hoşap Kalesi'nin eteğinde Hoşap Suyu üzerinde olan yapı halen hizmet vermektedir. Hicri 1082 (Miladi 1671) yılında Mahmûdî beylerinden Evliya Bey tarafından yaptırılmış olup onun adıyla da anılmaktadır. Köprü'nün üzerinde inşa yılının, bânisinin adının içeren Türkçe, Arapça ve Farsça yazılmış iki adet kitabe bulunmaktadır. (Bkz. Resim 5)



Resim 5: Hoşap Köprüsü

İlçeye bağlı Alniak Köyü'nde bulunan Başet Dağı'nın tepesinde bulunan bir türbe ise inanç turizmi noktasında önem arz etmektedir. Özellikle yaz ayında pek çok yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir.

Bunun yanında ilçe sahip olduğu kirlenmemiş toprakları, iklimi vb. özellikleri ile organik tarıma, dolayısıyla organik tarım turizmine (eko-turizm) oldukça elverişlidir. Ayrıca ilçe dağlık bir yapıya sahip olduğundan Norduz ve Yalınca (Gürpınar) gibi birçok yaylaya ev sahipliği yapmaktadır. Van ilinde rakımı 1.500-2.000 metreyi aşan yaylalar, gerek iklimsel gerekse de doğal özellikleriyle öne çıkan değerli turistik varlıklardır. Bunlar ilçede eko-turizm, yayla turizmi, çadır ve karavan turizmine yönelik potansiyel oluşturmaktadır.³⁰

İlçenin Norduz, Yalınca gibi yaylaları da yayla turizmi için kullanılabilir.

İlçede konaklama için sadece bir adet öğretmenevi bulunmaktadır. Misafirhanenin oda sayısı 21 olup yatak sayısı 48'dir.

Tablo 44: Gürpınar'da Konaklama Kapasitesi, 2015

	İşletme Belgesi Türü	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Misafirhane	Öğretmenevi ve ASO Müdürlüğü	21	48

Kaynak: İlçe Kaymakamlığı

³⁰ AVA, Sayfa 395

4. Altyapı ve Ulaşım

4.1. Altyapı

4.1.1 İçme Suyu

İsmi sularının çokluğundan alan ilçe yer altı suları ile sadece ilçenin değil nüfusun yoğun olduğu merkez ilçelerin de su ihtiyacının %90'nını karşılamaktadır. İlçeye bağlı Yukarı Kaymaz (Mejingir) ana membadan sağlanan 1.200 lt/sn debili su ildeki ana depoya ulaşmaktadır ve ana depolarda gaz klorlama yöntemi ile dezenfekte yapıldıktan sonra şehrin su şebekesine verilmektedir. Şehir su şebekesi üç kademeli olup 1. kademe 400 lt/sn, su almaktadır. 2. ve 3. kademeler terfi sistemi ile beslenmektedir. Bu kademeler de 400 lt/sn kapasitededirler.

Tablo 45: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu

	Şebekeli İçme Suyu			Şebekesiz İçme Suyu		
	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam Şebekeli Ünite	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam Şebekesiz Ünite
Gürpınar	71	78	149	0	4	4
VAN	574	408	982	2	24	26

Kaynak: Van İl Özel İdaresi, İçme Suları Şebekeli ve Şebekesiz Durum Cetveli, 2014

İlçenin tamamına yakınında şebeke suyu mevcuttur. Sadece 4 mezrada şebekesiz içme suyu kullanılmaktadır. (Bkz. Tablo 45)

İlçede Hoşap Çayı üzerinde, sulama ve elektrik enerjisi üretimi amacıyla 1980-1988 yılları arasında inşa edilmiş Zerne Barajı bulunmaktadır.

Toprak ve kaya gövde dolgu tipi olan barajın gövde hacmi 2.100 hm³, akarsu yatağından yüksekliği 80,00 m, normal su kotunda göl hacmi 104,00 hm³, normal su kotunda gölalanı 5,16 km²'dir. Baraj 11.300 hektarlık bir alana sulama hizmeti vermekte, 5 MW güç kapasiteli HES (hidroelektrik santral) yılda 13 GWh elektrik enerjisi üretimi sağlamaktadır.

İlçede sulama göleti bulunmamaktadır.

Tablo 46: Van İli ve Gürpınar İlçesi Baraj Verileri

	Yapımı Tamamlanmış Baraj Sayısı (Sulama)	Baraj Depolama Hacmi (hm ³)	Baraj Sulama Alanı (ha)	Yapımı Tamamlanmış Gölet Sayısı	Gölet Sulama Alanı (ha)
Gürpınar	1	2.100	11.300	-	-
Van	5	4.948	55.869	6	1952

Kaynak: Devlet Su İşleri Müdürlüğü

4.1.2. Atık Su ve Kanalizasyon

Van İlinin yaklaşık 600.000 metreye varan kanalizasyon şebekesi çeşitli bölgelerde birleşen atık suların kolektör hatları yardımıyla arıtma tesisine taşınmasını sağlamaktadır. Buna ilişkin hali hazırda yapımı devam eden kanalizasyon şebeke ve kolektör hatları mevcuttur. Sistem tarafından taşınan atık sular kapasitesi 1.200 lt/sn olan ve üç (3) ünitelerden oluşan arıtma tesisinde toplanmaktadır. Aktif çamur sistemi ile çalışan mekanik ve biyolojik arıtım ünitelerinde arıtma tesisinde arıtılan sular göle deşarj edilmektedir. Arıtım sonucu oluşan atıkların bir kısmı çöp alanına taşınırken, atık çamur ise kurutma yataklarına depolanmaktadır. Depolanan atık çamurun bertaraf edilmesi ile ilgili araştırma çalışmaları devam etmektedir.

İlçede kanalizasyon çalışmaları başlatılmış olup etaplar halinde yapımına devam edilmektedir. İlk 30 km'lik kısmı tamamlanmış durumdadır. İlçede su arıtma tesisi yapımı için ihale yapılmış olup kısa bir sürede arıtma tesisinin yapımına başlanması beklenmektedir. (Bkz. Tablo 47)

Bunun dışında **Van-Et Entegre Tesisinde** karışık (evsel ve endüstriyel) atık suların arıtıldığı bir arıtma tesisi mevcut ve çalışır durumdadır. Van Belediyesine ait Atık su Arıtma Tesisinde oluşan arıtma çamurları tesise ait filtrede koyulaştırılarak katı atık sahasına nakli gerçekleştirilmektedir.

Tablo 47: Kentsel Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	MERKEZ NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOPLAMI (km)	ATIKSU ARITMA TESİSİ	ATIKSU ARITMA TESİSİ DURUMU	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI (km)
GÜRPINAR	15.000	30	YOK	PROJE İHALESİ YAPILDI	5

Kaynak: VASKİ

Tablo 48'de ilçenin kırsal kesimleri ile ilgili kanalizasyon bilgileri mevcuttur.

Tablo 48: Kırsal Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	KIRSAL NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOP.MT	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI MT	KULLANILAN ARITMA
GÜRPINAR	22.659	3.000	300	DOĞAL ARITMA

Kaynak: VASKİ

4.1.3. Katı Atık

Van ilinde kişi başına düşen atık miktarı 1,1 kg/kişi-gün olarak belirlenirken, Van ilinin tüm ilçelerinde katı atıklar düzensiz olarak depolanmaktadır.

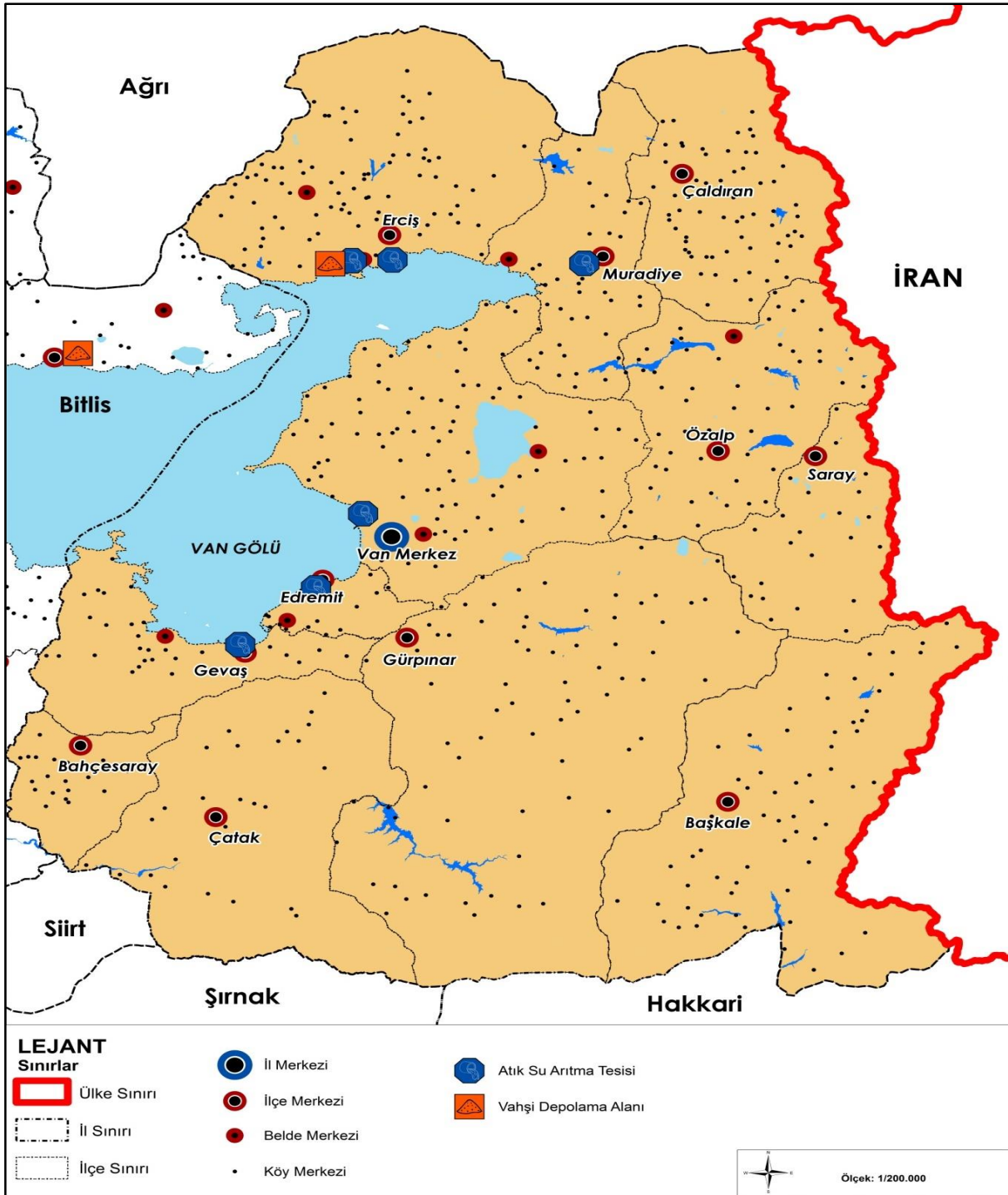
Gülpınar Belediyesi'nin ilçede 30.000 metrekarelik vahşi depolama alanı bulunmaktadır. Ancak bu depolama alanları, Van Büyükşehir Belediyesi'ne ait depolama alanına göre düşük kapasiteli kalmaktadır.

Tablo 49: Van İli Vahşi Depolama Alanları

Belediye	Mevki	Alan
Van Belediyesi	Özalp yolu 7.km.	250.000 m ²
Gülpınar Belediyesi	Gülpınar	30.000 m ²

Kaynak: Van İli Çevre Durum Raporu, 2011

Harita 17: Depolama Alanları ve Atık Su Tesisleri



Kaynak: AVA Raporu

4.1.4. İletişim ve Haberleşme

Van ilindeki bütün ilçelere ulaşan telefon hatları mevcut olup, Van İl Telekom Müdürlüğü 2006 verilerine göre ildeki hat uzunluğu toplam 6.354.843 metredir. Bu hatların % 73'ü havai hat olup, %27'si yer altından geçmektedir. 2013 yılı verilerine göre ise Van ilinde 34.000'in üstünde ev ve işyeri telefon abonesi ile 23.000 internet abonesi bulunmakta, 50.000 hane de fiber optik altyapısı kapsamında yer almaktadır

Gürpınar ilçesinde telefon ve internet hattı bulunmaktadır.

4.2. İlçede Ulaşım

4.2.1. Karayolları

TRB2 Bölgesi içinde bulunan Van ili, bölgenin genel özelliklerini yansıtan bir coğrafyaya sahip olup yüksek eğim ve rakımlara yerleşmiş yerleşimlerden oluşmaktadır. Bu nedenle bölgenin karayolu ulaşımı diğer ulaşım türlerinde olduğu gibi coğrafi kısıtlayıcılar nedeni ile oldukça zorlayıcı bir ağ yapısı ile gelişmiştir.

Gürpınar, Van'a 20 km uzaklıkta bulunmaktadır ve ilçeden Van'a minibüs ve belediye otobüsleri ile sefer düzenlenmektedir. Hakkâri Karayolu (D950) de Gürpınar sınırlarından geçmekte olup İran'a sefer yapan otobüslerin çoğu da Gürpınar ilçesinin sınırlarından geçmektedir.

İlçenin merkeze uzak köy yolları önceden asfaltlanmış olmasına rağmen bölgenin sert iklim koşullarından dolayı bozulan yollara ihtiyaca binaen 2015'te yeniden asfaltlanma işlemi yapılmıştır.

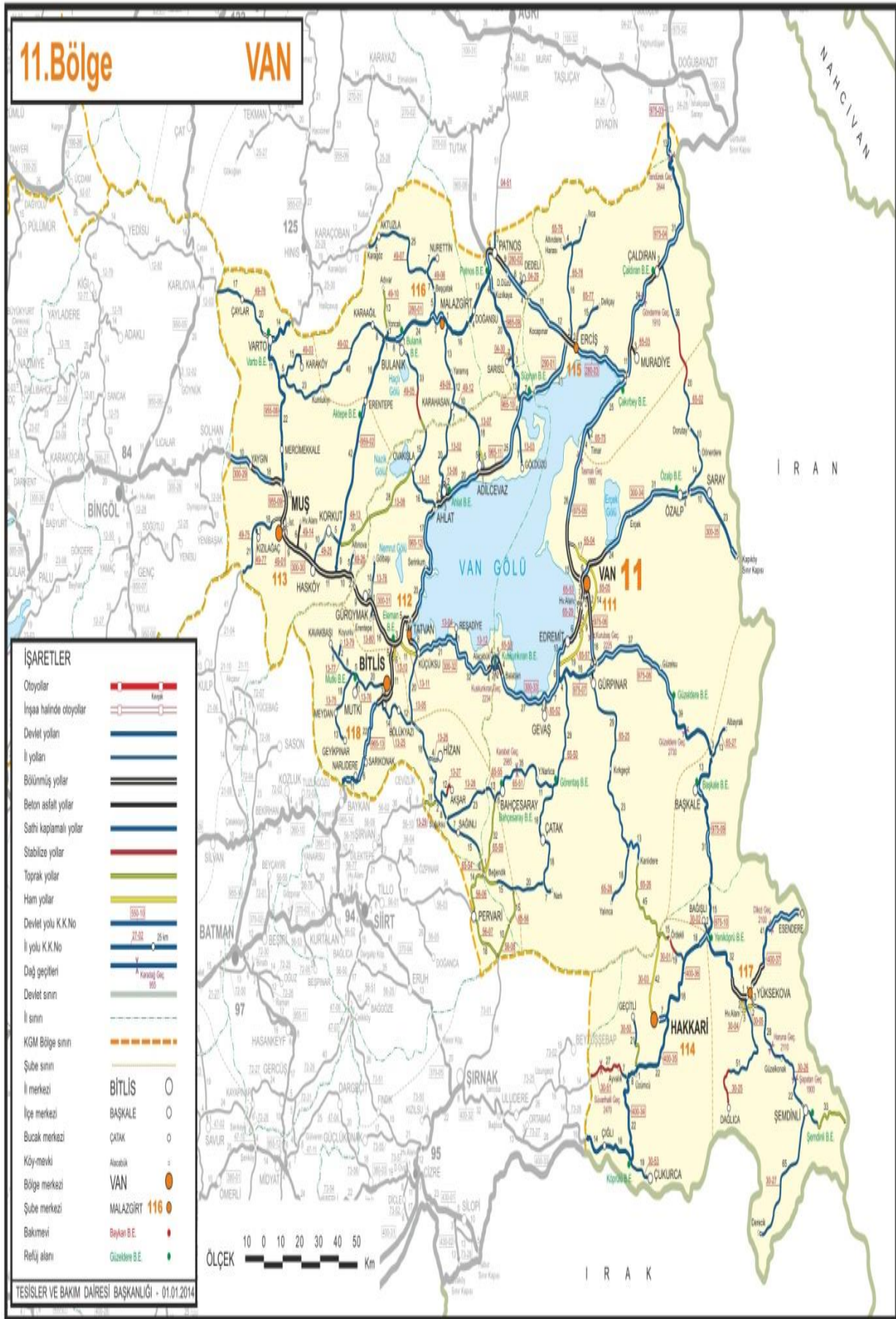
Van'a 24 km uzaklıkta olan Gürpınar ilçesi konumuna bakıldığında, İran sınırına 235 km, Ağrı'ya 277 km, Hakkâri'ye 184 km ve Bitlis'e 156 km'dir.

Tablo 50: Gürpınar İlçe Merkezinden Bazı İllere Karayolu Uzaklıkları

İl Merkezi	Uzaklık (Km)
İstanbul	1692 Km
Ankara	1226 Km
İzmir	1756 Km
Bitlis	156 Km
Hakkâri	184 Km
Muş	213 Km
Ağrı	277 Km
Siirt	254 Km

Kaynak: KGM

Harita 18: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü Karayolları Haritası



Kaynak: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü

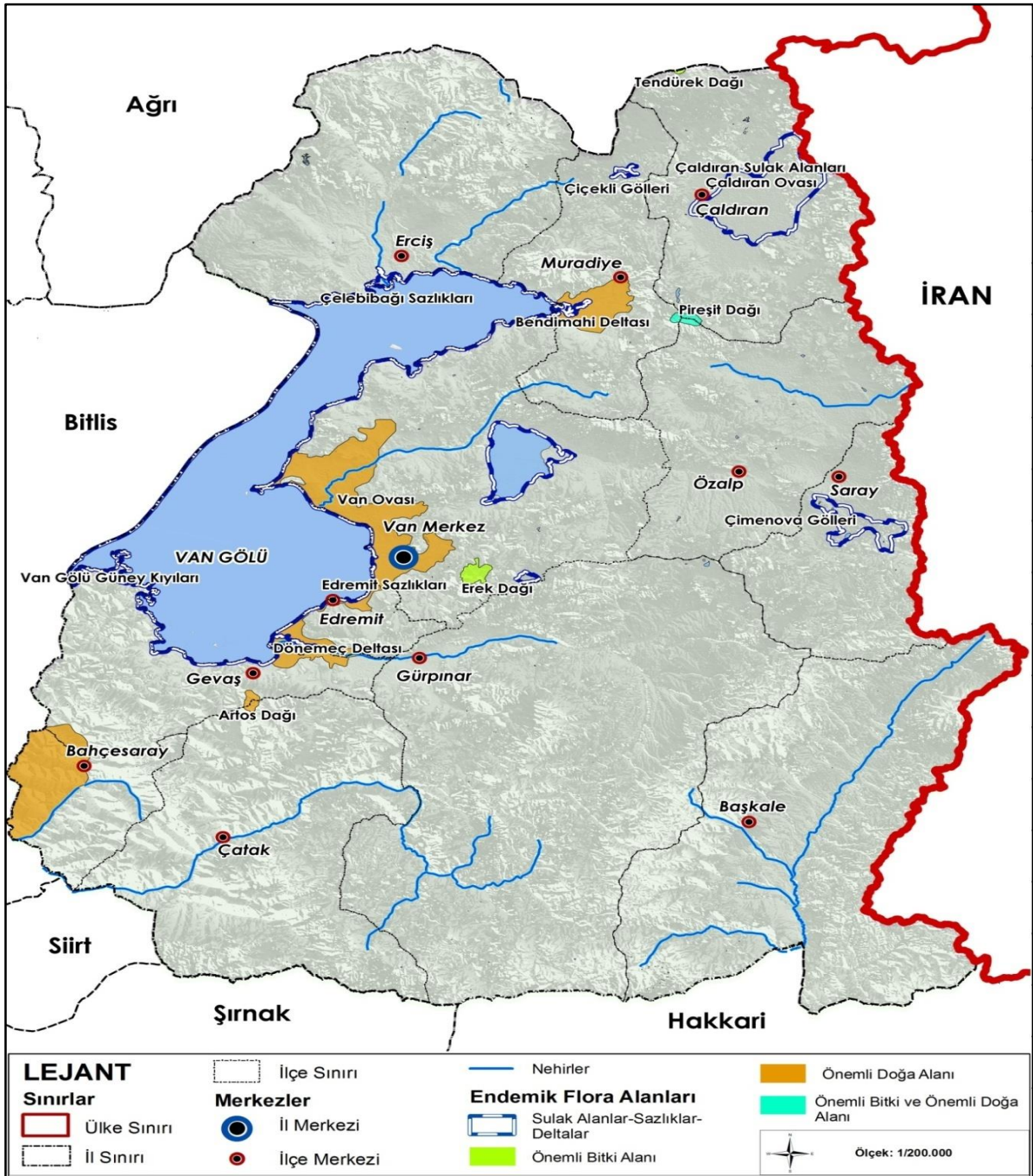
5. Çevre ve Enerji

5.1. Çevre

5.1.1. Endemik Flora

Ekolojik şartlar göz önüne alındığında Van ilinin güney kesimleri dışında kalan yörelerde, geçmişteki doğal bitki örtüsünün ağaçlı step olduğu söylenebilir. Step içindeki başlıca türler, çeşitli meşe türleri ve bodur ardıçlardır. Bu ormanlarda meşe ve ardıç türlerinin yanı sıra Kavak, Çınar, Dişbudak ve Karaağaç gibi ağaç ve çalı türleri de bulunmaktadır.

Harita 19: Van İli Endemik Flora Alanları

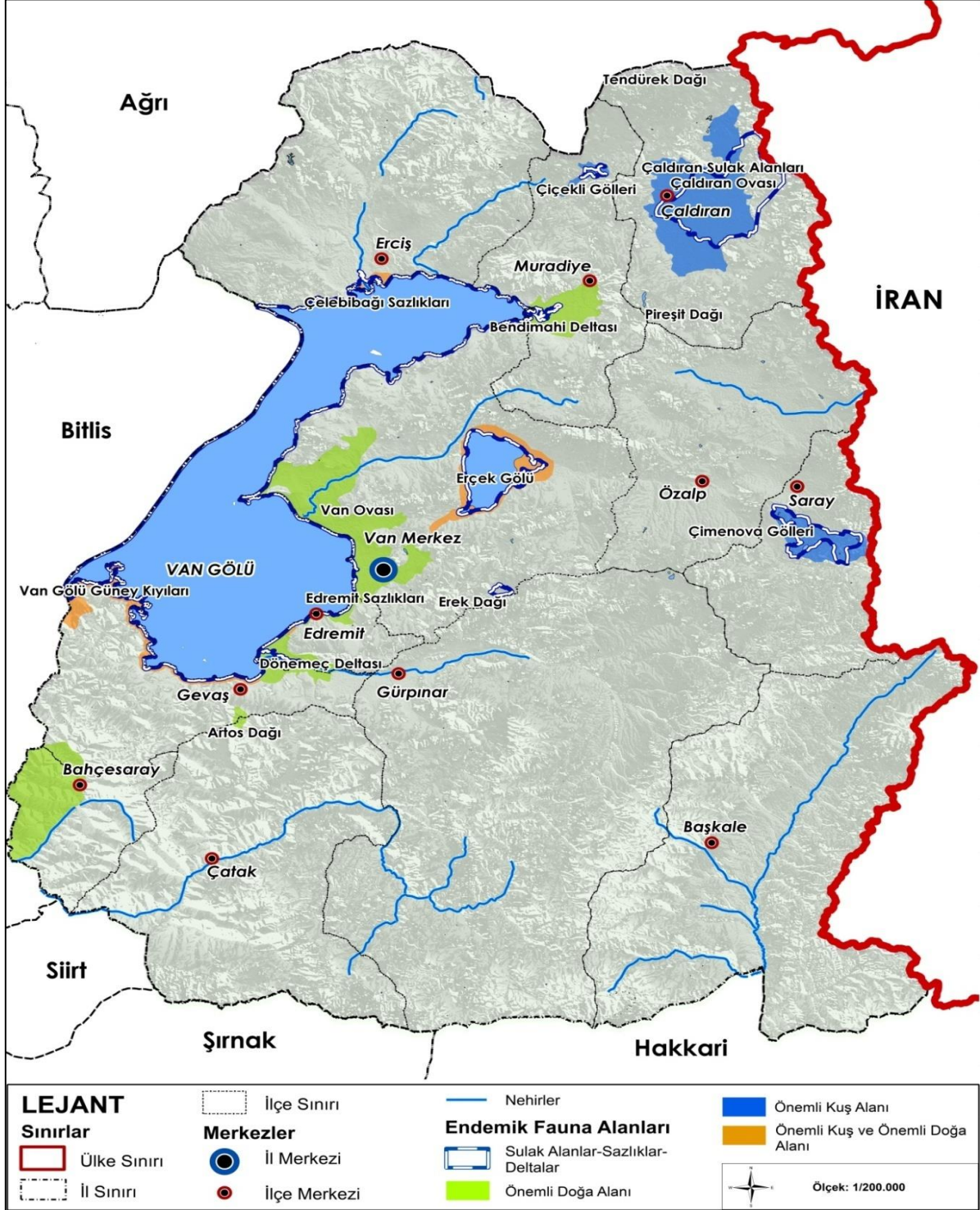


Kaynak: AVA Raporu

5.1.2. Endemik Fauna

Van ili genelinde fauna açısından birçok önemli tür ve alan bulunmaktadır. Öncelikli olarak bölgede yaşayan türler incelendiğinde, Van ili sınırları içinde bulunan göl ve akarsularda inci kefali ve sazan balıklarının yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca ilde yaşadığı tespit edilen çok sayıda kuş türü bulunmaktadır.³¹

Harita 20: Van İli Endemik Fauna Alanları



Kaynak: AVA Raporu

³¹ Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009

Karadeniz köstebeği, Acem köstebeği, Anadolu yer sincabı, sivri burunlu bataklık faresi gibi çok sayıda küçük memeli türünün de Van ili sınırları içerisinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında bir sürüngen türü olan Bendimahı kertenkelesi ve bir yılan türü olan Eirenis thospitis'in de il sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca, Van Gölü civarında bir kısmının neslinin tehlike altında olduğu çok sayıda kelebek türü yer almaktadır. Bu türlerin dışında il genelinde rastlanabilen bir diğer endemik tür ise son yıllarda gerek dünyada gerekse Türkiye'de büyük ilgi gören evcil kedilerden biri olan Van kedisidir. Avcılık özelliği ile öne çıkan Van kedisi de nesli tükenmekte olan ve hızla melezleşen türlerdendir.³²

İlçede ise et ve süt verimi yüksek olan fakat hızla melezleşen ve soyu tükenme riski olan Norduz Koyun'u bulunmaktadır.

5.1.3 Yüzey ve Yer Altı Su Kaynakları

Van ili, yüzey ve yer altı su kaynakları bakımından oldukça zengin bir kenttir. Van ili sınırları içerisinde yer alan en önemli yüzey ve yer altı su kaynaklarından Gevaş-Gülpınar-Güzelsu Karst Kaynak Grubu ve Şamran kaynak grubudur.

Gevaş-Gülpınar-Güzelsu Karst Kaynak Grubu Van ilinin Gevaş-Gülpınar-Güzelsu havzası sınırları içerisinde değişik lokasyonlardan boşalan farklı debilerdeki kaynaklardan oluşmaktadır. Bu kaynaklardan ilki Dokuzağaç kaynaklarıdır. Gevaş ilçesinin batısında yer alan 4 kaynak Yüksekova Karmaşığı içerisinde, kumtaşı ve konglomeratik düzeylerden çıkmaktadır. Bu kaynaklar genellikle 1.750-2.000 metre kotlarından olup debileri 5 lt/sn düzeyindedir. Ayrıca bu kaynaklar, genellikle yazın kuruyan kaynaklar arasında yer almaktadır.

Gevaş-Gülpınar-Güzelsu Karst kaynak grubunda yer alan bir diğer kaynak ise Gevaş kaynaklarıdır. Gevaş ilçesindeki Köyaltı deresi boyunca yer alan Gevaş kaynaklarının debileri 30 ile 360 lt/sn arasında değişmektedir. Kaynakların çoğu kaptaja alınarak içme suyu olarak Gevaş ilçesine verilmektedir. Gevaş-Abalı bindirme hattı boyunca karstik kireçtaşlarından çok sayıda kaynak çıkmaktadır. Genellikle 1.900-2.000 metre yükseltisinden çıkan bu kaynakların debileri 5-100 lt/sn arasındadır.

Bu grup içinde yer alan diğer kaynak da Gündoğan kaynaklarıdır. Gündoğan'dan Sakalara doğru Kuzeybatı- güneydoğu doğrultusunda çıkan Gündoğan Kaynaklarının en önemlileri Gündoğan-I ve II Bataklık ve Sakalar kaynaklarıdır. Kaynakların debileri sırasıyla 110, 150, 50 ve 60 lt/sn düzeyinde olup yaklaşık 1.750 metre yükseltisinden çıkmaktadır. Şamran kaynak grubu ise Gülpınar ilçesine bağlı Yukarı Kaymaz Mahallesi'nin 1 km güneyinde, yaklaşık 1.750 metre yükseltisinde yer almaktadır. Permiyen yaşlı mermer ve kristalize kireçtaşlarından çıkan bu kaynakların toplam debisi 6,82 m³/sn düzeyindedir. Yıllık ortalama boşalım miktarı ile Gülpınar ilçesi ve Van ilinin içme suyu ihtiyacı buradan karşılanmaktadır.³³

³² AVA Raporu, Sayfa 56

³³ Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011

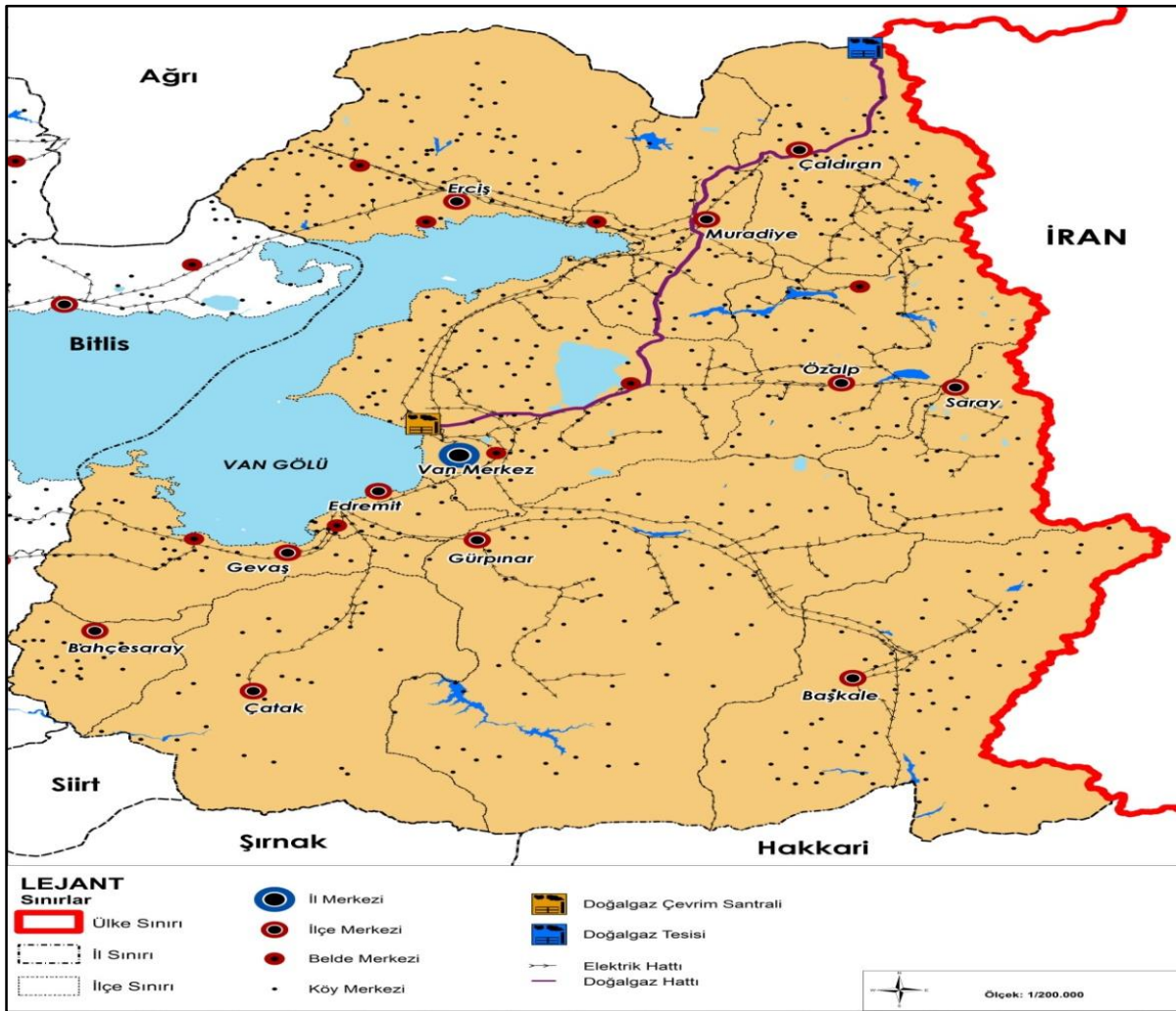
5.2. Enerji

5.2.1. Elektrik

Van ilinde bütün yerleşim merkezlerinin elektrik altyapısı bulunmaktadır Van'ın elektrik santrali kurulu gücü 67 MW'dır. Toplam 9 adet elektrik enerji santrali bulunan Van'daki elektrik santralleri yıllık yaklaşık 216 GW elektrik üretimi yapmaktadır. İlçede Zerne Barajı'nın üzerine kurulu HES'in gücü 4,5 MW'tır.³⁴

Zerne (Hoşap) Barajı ve Hidroelektrik Santrali: Gürpınar İlçesi'nde Engil Çayı üzerinde 1988 yılında kurulmuştur. Kurulu gücü 4,5 MW olup yıllık üretimi 13,2 GWh'dir.

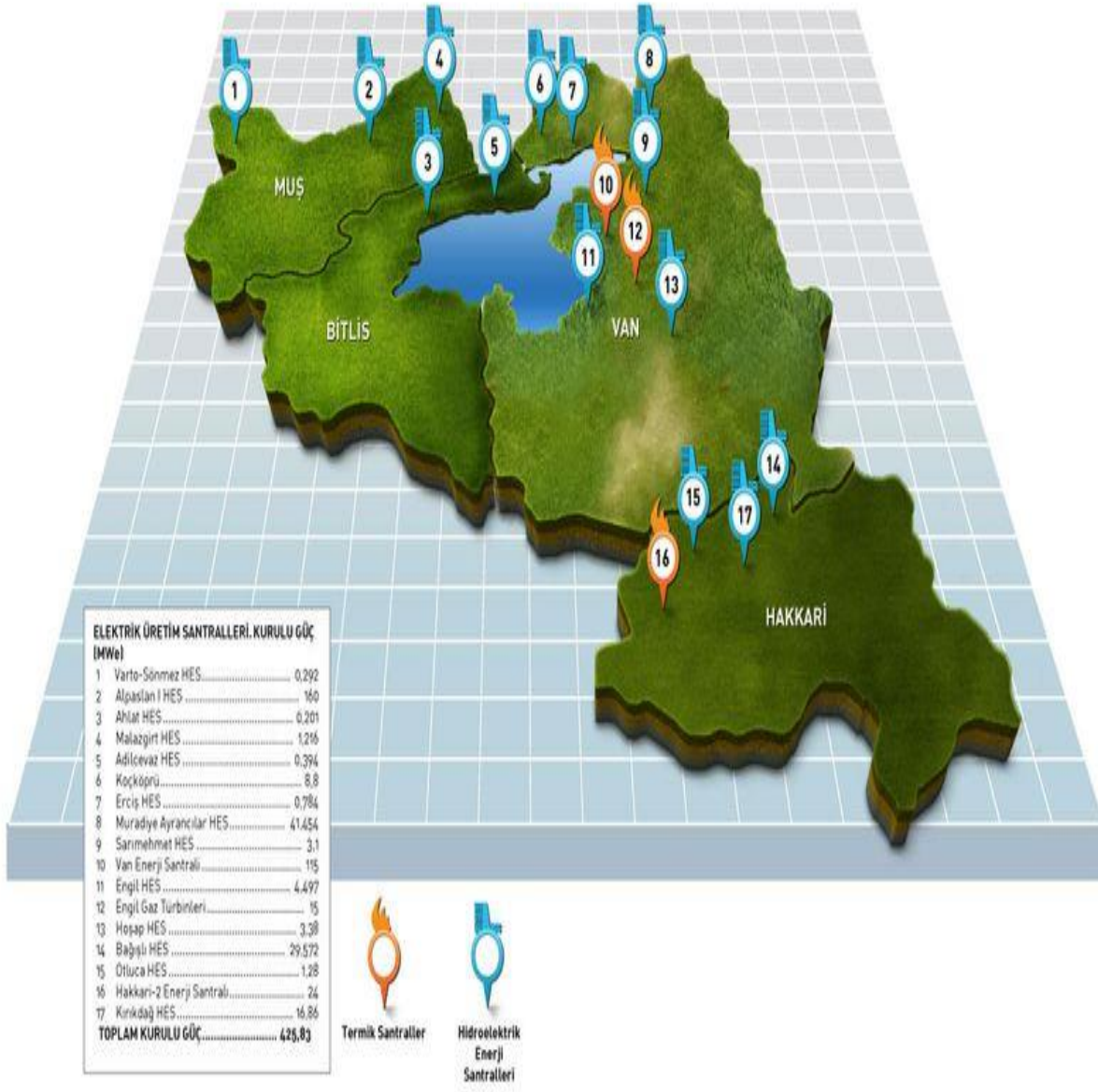
Harita 21: Van İli Enerji Altyapısı



Kaynak: AVA Raporu

³⁴ Enerji Atlası

Harita 22: TRB2 Bölgesi Elektrik Üretim Santralleri



Kaynak: Madencilik ve Enerji MDA

5.2.2. Yenilenebilir Enerji

5.2.2.1 Jeotermal

Van Gölü çevresi kaplıca kaynaklarının oluşumuna etken faktörler açısından Van-Tatvan fay hattının kuzey ve güney bölümleri iki ayrı özellik göstermektedir. Fay hattının kuzeyinde kalan bölgelerde yakın zamandaki volkanik faaliyetlerin yoğun olmasına bağlı olarak çok sayıda sıcak su kaynağı bulunmaktadır. Fay hattının güneyi ise genel olarak yaşlı jeolojik oluşumlara sahip olmakla birlikte sıcak su kaynağı bakımından fazla zengin değildir. Bunun yanında Van ilinin hemen hemen her bölgesinde maden suları ve kaplıcalar yer alırken, bu kaynakların birçoğunda tesis yer almamaktadır. Ayrıca ulaşım imkânı olmadığından bahsi geçen bu kaynaklar sadece bölge halkı tarafından kullanılmaktadır.

Gülpınar ilçesi Yoldüştü Köyü'nde bulunan Yoldüştü Köyü Maden Suyu'nun da sıcaklığı 10°C olup saniyede 0,7 litre kaynamaktadır. Bununla birlikte ilçeye bağılı Yurtbaşı Köyü'nde bir adet jeotermal kaynak bulunmaktadır. Seyhan kaplıcasından yararlanılan kaynağın sıcaklık değeri 25°C, debisi ise 1,5 lt/sn'dir.³⁵

Harita 23: TRB2 Bölgesindeki Jeotermal Kaynaklar



Kaynak: Madencilik ve Enerji MDA

5.2.2.2. Hidrolik

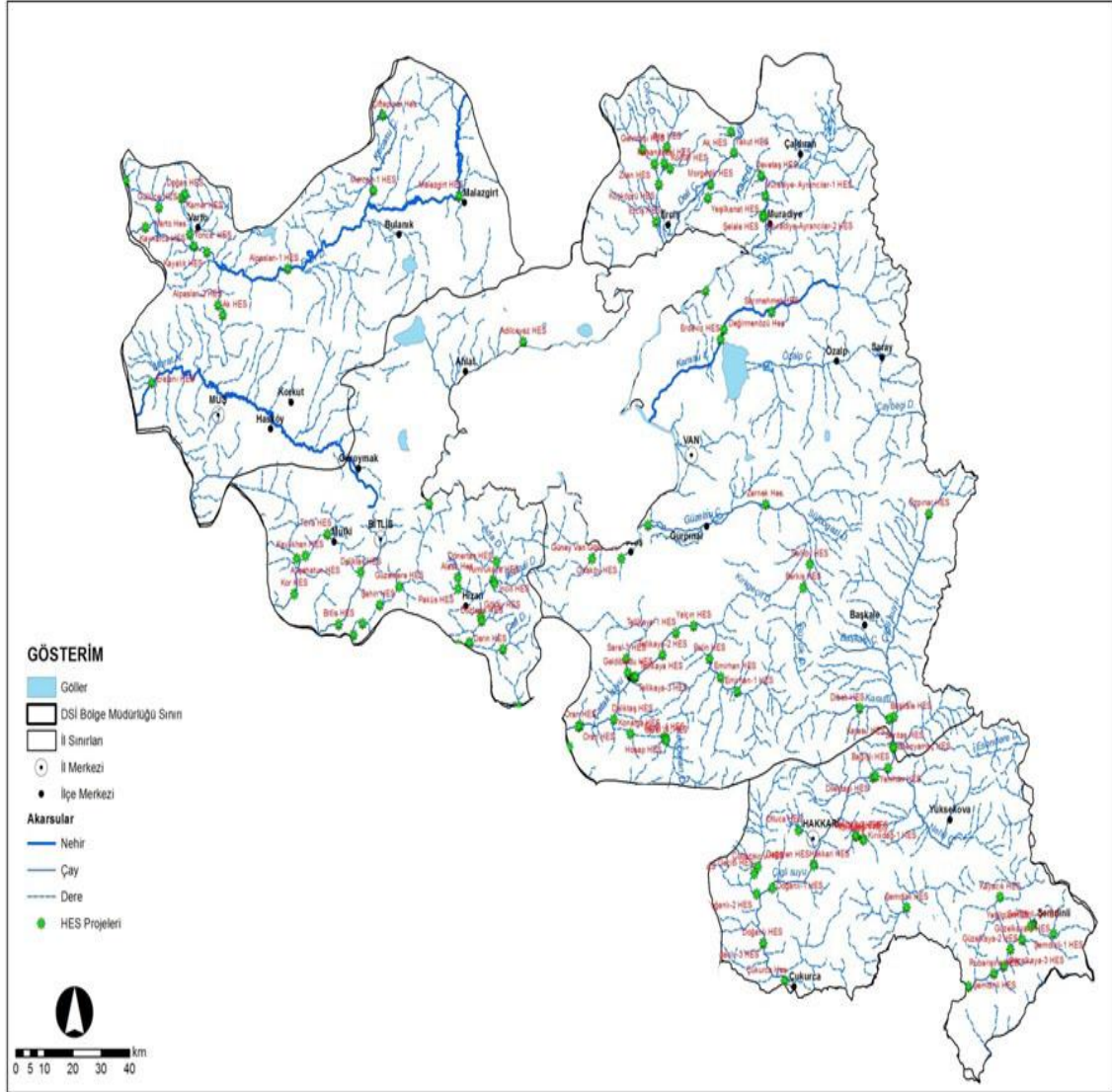
TRB2 Bölgesi, hidrolik enerjiden elektrik üretme potansiyeli yüksek bir bölgedir. İlçede Türkiye'nin 464. büyük hidroelektrik santrali olan Zerneş Barajı'nın üzerine kurulu HES'in gücü 4,5 MW'tır.³⁶

İlçedeki HES Van'ın 5. büyük enerji santralidir. Barajı ve HES ortalama 9.360.077 kilovatsaat elektrik üretimi ile 2.893 kişinin günlük hayatında ihtiyaç duyduğu (konut, sanayi, metro ulaşımı, resmi daire, çevre aydınlatması gibi) tüm elektrik enerjisi ihtiyacını karşılayabilir. Hoşap Barajı ve HES sadece konut elektrik tüketimi dikkate alındığında ise 3.014 konutun elektrik enerjisi ihtiyacını karşılayabilecek elektrik üretimi yapmaktadır.

³⁵ AVA, Sayfa 67

³⁶ Enerji Atlası

Harita 24: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan HES Projeleri



Kaynak: MDA

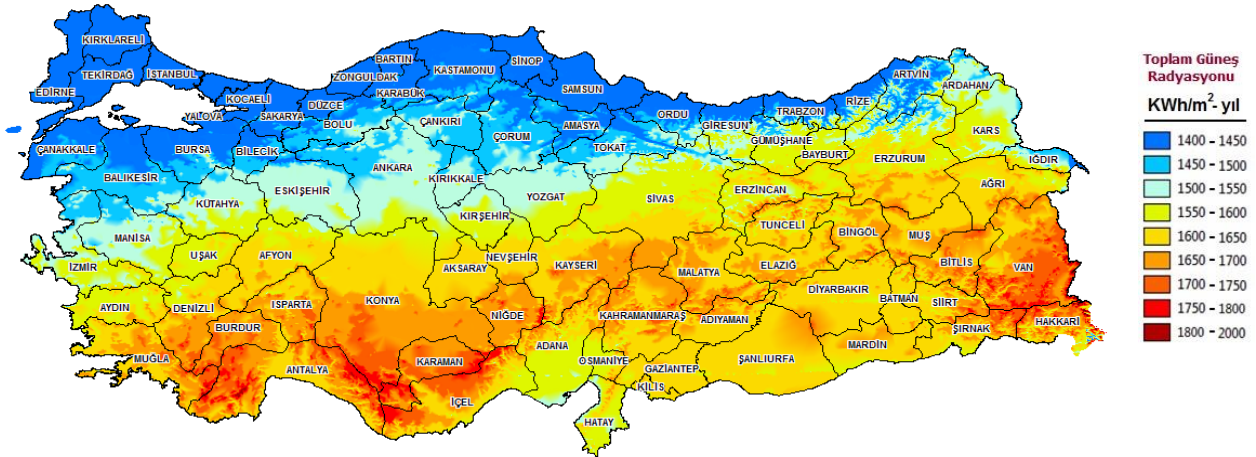
5.2.2.3. Güneş

TRB2 Bölgesi güneş enerjisinden elektrik üretme potansiyeli yüksek olan bir bölgedir. Aşağıdaki tabloda Türkiye ve TRB2 Bölgesi'nde bulunan iller için günlük ve yıllık olmak üzere ortalama güneşlenme süreleri ve radyasyon değerleri verilmiştir. Tablodan da görüldüğü üzere TRB2 Bölgesi'nde bulunan dört ilin de günlük ortalama radyasyon değerleri Türkiye ortalamasının üzerindedir. Hakkâri, Türkiye'nin en yüksek güneşlenme süresine sahip olan ilidir. Van ili ise Karaman ve Antalya illerinden sonra en yüksek radyasyon değerine ve Hakkâri ilinden sonra en yüksek güneşlenme süresine sahip ilidir.

Güneş enerjisi santrallerinde elektrik üretimini etkileyen faktörler sadece güneşlenme süresi ve radyasyon değerleri değildir. Santralin kurulum yerinin seçimi, maliyet ve güç üretim verimliliği açısından çok önemlidir. Kurulum yeri seçilirken radyasyon değerleri ve güneşlenme süresine ek olarak iklim, rüzgâr hızı, bulutlanma miktarı, gölgelendirme etkisi (etrafta ağaç, bina vb. bulunmaması), arazinin eğimi (eğim

olmaması ve güneye eğimli olması), trafo merkezine yakın olması, ulaşılabilir olması vb. gibi faktörler de göz önünde bulundurulmalıdır. Rakım arttıkça sisteme gelen radyasyon miktarı artmakta, dolayısıyla sistemin verimi artmaktadır. Ayrıca, su kaynaklarına yakın yerlerde de (deniz, göl vb.) (suyun yansıtma özelliğinden dolayı) sisteme gelen radyasyon miktarı artmaktadır (küresel radyasyon). Tüm bu teknik veriler göz önünde bulundurulduğunda, TRB2 Bölge illeri ve özelde Van ili, GES yatırımları açısından Türkiye'de bir mükemmeliyet merkezidir.³⁷

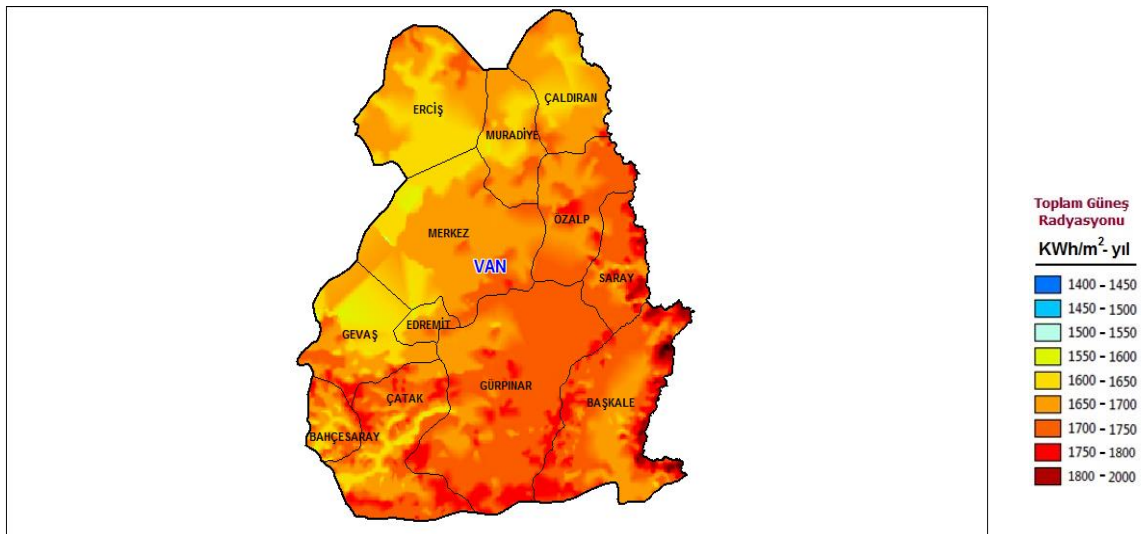
Harita 25: Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası



Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

İlçe düzeyinde bakıldığında ise Gürpınar ilçesinin güneş radyasyon değerinin Van Gölü kenarındaki ilçelere nazaran yüksek değerde olduğu görülmektedir.

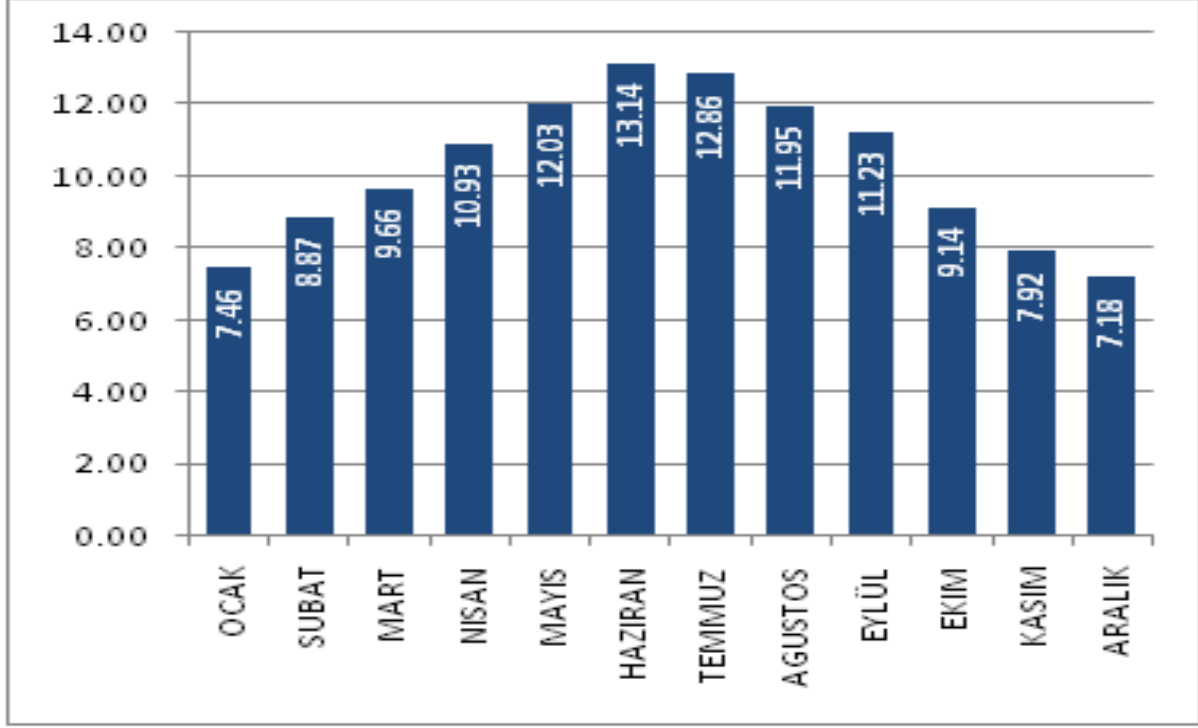
Harita 26: Van'da Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası



Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

İlçede en yüksek güneşlenme süresi haziran ayında olup, güneşlenme süresi ortalama olarak 13,14 saattir. Haziran ayında Türkiye'nin ortalama güneşlenme süresi 10.81, temmuz ayında ise 11,31'dir. İlçe diğer tüm aylarda da güneşlenme süresi olarak Türkiye ortalamasının üstündedir. (Bkz. Grafik 10)

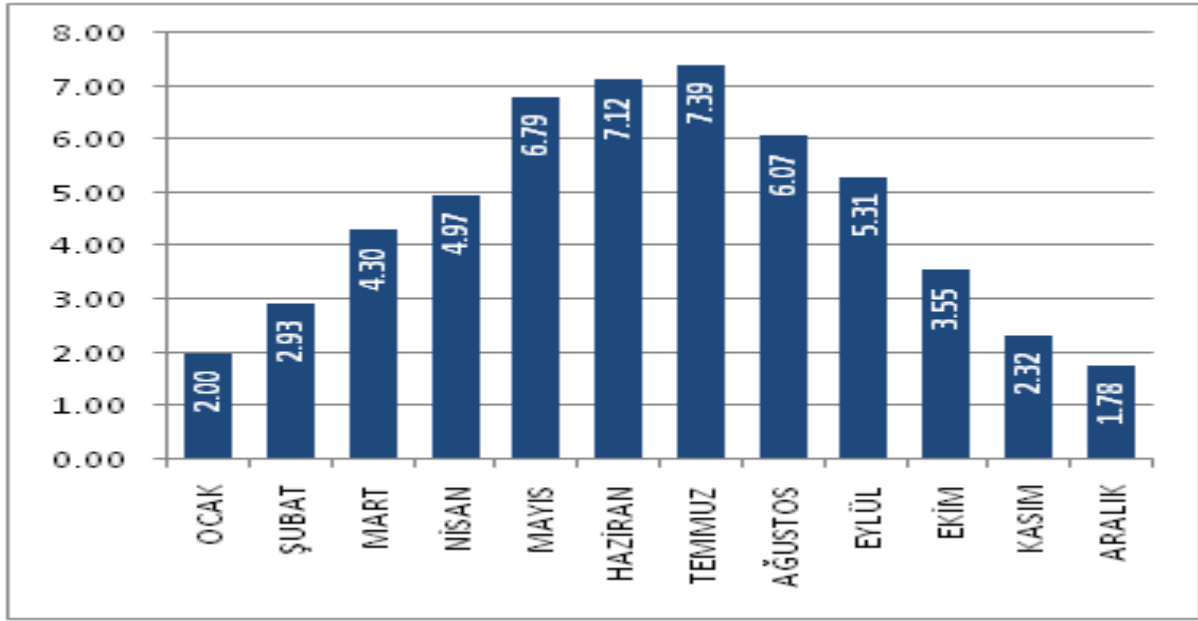
Grafik 9: Gürpınar İlçesi Aylara Göre, Günlük Ortalama Güneşlenme Süreleri (Saat)



Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

Global radyasyon değeri bir kaynaktan çevreye ne kadar enerji verildiğini ifade etmektedir. Başkale ilçesinin global radyasyon değerleri incelendiğinde Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. (Bkz. Grafik 11)

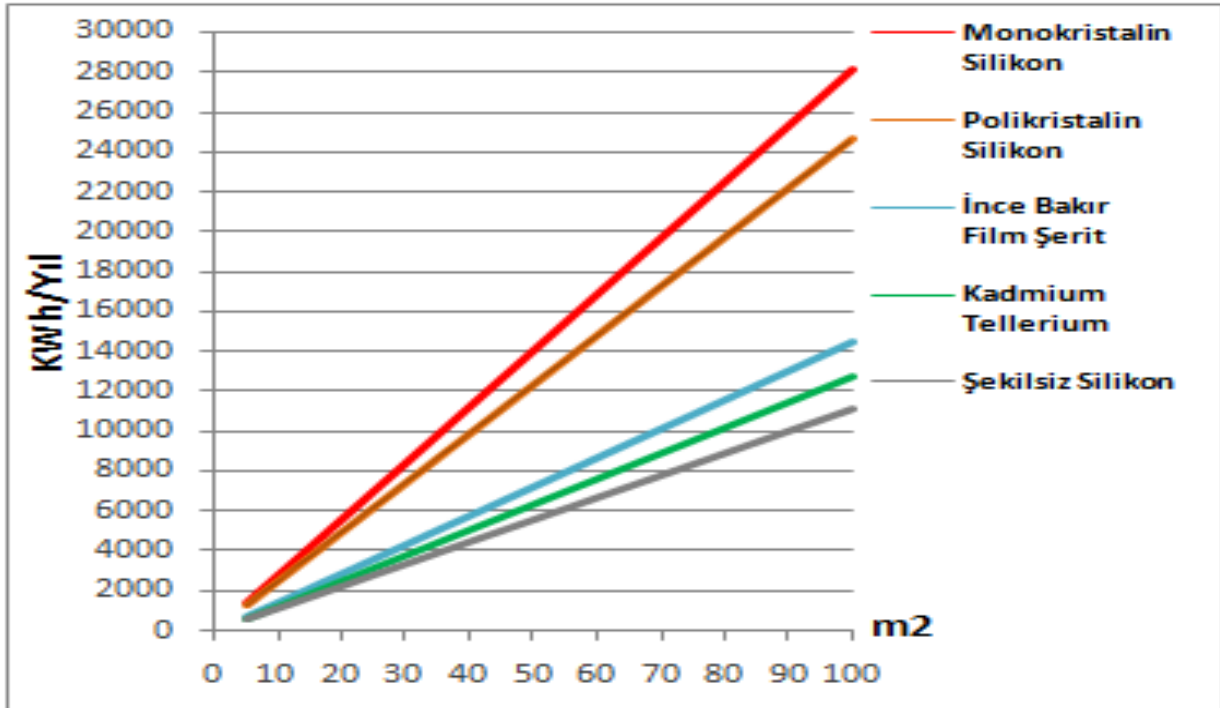
Grafik 10: Gürpınar İlçesi Global Radyasyon Değerleri (kWh/m²-gün)



Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

İlçede en yüksek verim monokristalin tipi photovoltaic kullanıldığında elde edilmektedir.

Grafik 11: Gürpınar İlçesinde PV Tipi –Alan-Üretilebilecek Enerji



Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

6. Sonuç ve Değerlendirme

Tarım ve hayvancılık ön planda olduğu Gürpınar ilçesinde özellikle gelecek açısından Van ili ekonomisinin sürdürülebilir gelişimi açısından stratejik bir konuma sahiptir. Van'ın merkezine en yakın ilçelerden olan Gürpınar için bu yakınlık avantaj olabildiği gibi dezavantaj da olabiliyor. Örneğin il merkezine yakınlığı dolayısıyla sağlık alanında pek gelişme gösterememiştir. Yine ilçeye atanan memurlar dahi şehir merkezinde ikamet etmektedir. İlçenin her yıl %3-%5 oranında nüfusu azalmaktadır.

Fakat ilçenin bu yakınlığı avantaja çevirmesi gerekmektedir. Örneğin merkeze yakınlığından dolayı ilçeye meslek yüksekokulu ve de gerekli konaklama yerleri kurulabilir. Veya Yüzüncü Yıl Üniversite'sinin kampüsünün bir kısmı ilçeye taşınabilir. Bu hem ilçedeki eğitim kalitesini artırır hem ekonomiyi güçlendirir.

İlçe nüfusunun önemli bir kısmı tarımdan beslenmektedir. Fakat ekilen ürünlerin verimi genelde Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Yine yapılan araştırmalara göre ilçede yüksek verim elde edilebilecek ürünlerin ekiminin yapılmadığı görülmektedir.

Bundan dolayı ilçede çiftçilere yönelik gerekli eğitim ve desteklerin verilmesi verimin artması için büyük önem arz etmektedir. Yine ekildiğinde ilçenin ekonomisine ciddi katkı sağlama potansiyeline sahip patates gibi tarım ürünlerinin çiftçilere anlatılması ve bunların ekiminin özendirilmesi gerekmektedir.

İlçe diğer bir geçim kaynağı olan hayvancılıkta da eğitimin verilmesi ve hayvancılık yapan kesimin özellikle muzır haşerata karşı bilgilendirilmesi faydalı olacaktır.

İlçenin endemik hayvanlarından olan et, süt ve kuzu verme açısından verimi yüksek olan Norduz Koyunu'nun korunması ve türünün devam ettirilmesi için yapılan çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Ayrıca yine yapılan çalışmalar neticesinde ilçede arıcılığın yapılması neticesinde bal veriminin yüksek olacağı öngörüldürken ne yazık ki var olan az miktarda bal üretimi de son yıllarda tamamen bitmiştir. Bal üretiminin yapılması ve istenilen düzeylere çıkarılması için ilçe halkının bilgilendirilmesi ve özendirilmesi gerekmektedir.

İlçede jeotermal kaynaklar bulunmakta fakat özellikle yol ve tesis olmaması kaynaklı sadece ilçe halkı faydalanmaktadır. Bu kaynaklara ulaşımın sağlanması ve gerekli tesislerin kurulması ilçenin turizm potansiyelini ortaya çıkaracaktır.

İlçenin tarihi ve kültürel yapısı düşünüldüğünde kültür turizmini artıracak adımların atılmasının, ilçeye getirisinin ne kadar büyük olacağını tahmin etmek zor değil. Hoşap Kalesi, Çavuştepe Kalesi, Hamurkesen Kale Harabeleri benzeri 1. derece arkeolojik sit alanlarının iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

İlçenin uzun vadede kalkınmasın önünü açmak için ilçede sanayileşmenin bir an önce başlaması ve ivmelenerek devam etmesi gerekmektedir. Özellikle ilçede tarımı yapılan ürünlerin kullanıldığı ve yine hayvancılık ile alakalı sanayi kollarının gelişmesi açısından ciddi potansiyele sahiptir.

Ayrıca güneş enerjisi yatırımları için oldukça uygun tarım dışı arazileri bulunmaktadır. Bu bakımdan Gürpınar ilçesi tarım ve hayvancılığın yanı sıra enerji sektöründe de ön plana çıkmaktadır.

Gürpınar ilçesi "Güneş Enerjisi Yatırımları, Sanayi, Modern Tarım, Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği, Spor Turizmi, Doğa Turizmi" alanlarında yapılacak çalışmalarla 2023 vizyonundaki hedeflere yaklaşabilir ve de yakalayabilir.

KAYNAKÇA

1. DAKA Alansal Varlık Araştırması, 2014
2. DAKA Küçükbaş Hayvancılık Çalıştay Raporu, 8-9 Haziran 2012
3. DAKA Mevcut Durum Analizi, 2014
4. DAKA Vizyon 2023, 2014
5. DAKA Uluslararası Rekabetçilik Analizi (URA)
6. DAKA Tarım ve Hayvancılık Mevcut Durum Analizi, 2015
7. DAKA Madencilik ve Enerji Mevcut Durum Analizi, 2015
8. DAKA Sanayi Mevcut Durum Analizi, 2015
9. DAKA Turizm Mevcut Durum Analizi, 2015
10. Erol, T., Yaşar, B., 1996. Van İli Elma Bahçelerinde Bulunan Zararlı Türler ve Düşmanları, Türk Entomoloji Derneği Dergisi, Sayı:20(4), s:281-293
11. Güleşçe N., Gürpınar Kasabası'nın Coğrafi Etüdü
12. Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009
13. Özdal, N., Ayaz, E., 2005. Van'da Bir Tavuk Otopsisinde Gördüğümüz Helminthler, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, Sayı:16(2), Van, s:7-10
14. Sen, S. M., 1993, Van Kütüğü, Yüzüncü Yıl Üniversitesi yayın No.8, Ankara, s.582.
15. Van İli Çevre Durum Raporu, 2011
16. Van İli Çevre Durum Raporu, 2014
17. Van İl Özel İdaresi İçme Suları Şebekeli ve Şebekesiz Durum Cetveli, 2014

İNTERNET KAYNAKLARI

1. Van Valiliği <http://www.van.gov.tr>
2. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı <http://www.daka.org.tr>
3. Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü <http://www.vankulturturizm.gov.tr>
4. Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü <http://www.kgm.gov.tr/>
5. SGK İstatistikleri, 2016 <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler>
6. TÜİK www.tuik.gov.tr
7. Yüzüncü Yıl Üniversitesi www.yyu.edu.tr
8. Gürpınar Kaymakamlığı <http://www.gurpınar.gov.tr/>
9. Gürpınar Belediyesi <http://www.van-gurpınar.bel.tr/>
10. TOBB <http://sanayi.tobb.org.tr/>
11. Yerel net <http://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce.php?ilceid=199080>
12. Enerji Atlası <http://www.enerjiatlası.com/sehir/van/>
13. Dernekler Dairesi Başkanlığı <https://www.dernekler.gov.tr/>
14. MTA Genel Müdürlüğü <http://www.mta.gov.tr/v2.0/bolgeler/van/index.php?id=van>

15. DSİ 17. Bölge Müdürlüğü <http://bolge17.dsi.gov.tr/isletmedekitesisler/baraj-golet>
16. DSİ Genel Müdürlüğü <http://www2.dsi.gov.tr/bolge/dsi17/van.htm>
17. İller Arası Mesafe <http://www.illerarasimesafe.com/>